

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ

ՀԻՄՆՈՎԻՆ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒԱԾ

ՀԱՏԸՆՏԻՐ ՔԱՂՈՒԱԾՔ
ՄԻՋԻՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ
Ա. ՏԱՐԻ

ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄ ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ, ՋՈՒՅԱԳՐԵԼ ՀԱՏՈՒԱԾԸ,
ԲԱՌԱԳԻՏԱԿԱՆ ՄԹԵՐԲ ՈՒ ԻՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ,
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ, ԾԱՆՈԹ ԲԱՌԵՐՈՎ
ԿԱՐՁ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԱԶՄԵԼ. ԳԻՒՏԵՐ.
ԴԵՄ ԶԱՆԴԻՄԱՆԱԿԱՆ ՆԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆԻԹԵՐ
ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ:

Ծանոթէ՛ն անձանքը
Պարզէ՛ն թաղադրեալը
Դէ՛մ յանդիմանական ուսուցում
Ասի՛մանական զարգացում

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Վ. Լ. Հ. ՏԷՐ-ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ

1907

491.99-8

Կ-23

ԹՂԹԱՎԱՃԱԹԱՏՈՒՆ
 ՏՊԱՐԱՆ ԵՒ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ
 Վ. ԷՆ Հ. ՏԷՐ. ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
 Սուլթան-Համամ
 Կ. ՊՈԼԻՍ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ

ՀԻՄՆՈՎԻՆ ԲԱՐԵՓՈՒՈՒԱԾ

ՄԻՋԻՆ ԴԱՍԸՆԹԱՅԲ

Ա. ՏԱՐԻ

8989

491.39-8

U-23

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ

ՀԻՄՆՈՎԻՆ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒԱԾ

ՀԱՏԸՆՏԻՐ ՔԱՂՈՒԱԾՔ

ՄԻՋԻՆ ԴԱՍԸՆԹԱՅՔ

Ա. ՏԱՐԻ

ԲԱՐՅԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄ ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ, ԶՐՈՒՅԱԳՐԵԼ ՀԱՏՈՒԱԾԸ,
ԲԱԹԱԳԻՏԱԿԱՆ ՄԹԵՐՔ ՈՒ ԻՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ,
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ, ԾԱՆՕԹ ԲԱՌԵՐՈՎ
ԿԱՐՃ ՆԱԽԱԴԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԱԶՄԵԼ. ԳԻՒՏԵՐ.
ԴԷՄ ՅԱՆԴԻՄԱՆԱԿԱՆ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆԻԹԵՐ
ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ:

Ծանօթէ՛ն անծանօթը
Պարզէ՛ն բաղադրեալը
Դէ՛մ յանդիմանական ուսուցում
Աստիճանական զարգացում

Տ Պ Ա Դ Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Վ. Լ. Հ. ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

1907

معارف عمومیہ نظارت جلیہ سنک فی ۱۹۰۰ ایلول ۳۲۲ تاریخلی
و ۲۵۳ نومرولی رخصتنامه سیله طبع اولمشدر

24 .06. 2013

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ ՀԱՅՈՑ

Կ. Պոլիս 5 Փետրուար 1905

Համար 1982

ՎԱԽԵՐԱԳԻՐ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Ուսումն. Խորհուրդս ֆննդական առաւ «Մայրենի
Լեզու» դասագիրքին Գ. մասն՝ որ կը պատկանի Միջին Դա-
սընթացի շրջանին, եւ անոր պարունակութիւնը համաձայն
զննելով Ազգ. Վարժարանաց Կրթական Ծրագրին՝ վաւերա-
ցուց զայն, եւ արտօնեց անոր կիրառութիւնը Միջին Դա-
սընթացի աշակերտաց եւ աշակերտուհեաց համար .

Ի Դիմաց Ուսումն. Խորհրդոյ

Վ. Ասեմադարի

Ասեմապէս

ԲԱՐՍԵՂ ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ

ՏՈՒԹ. Տ. ԱՃԷՄԵԱՆ

62058-67

Քաջալերուելով այն ջերմ գնահատութեան , զոր քննայեցին Ազգ. վարժարաններու Հոգաբարձութիւնք եւ ուսուցիչք՝ Նպաստից Յանձնաժողովոյ սեփական դասագիրքերէն Մայրենի Լեզու Մանկապարտեզ Ա. եւ Բ. եւ Տարրական Ա. եւ Բ. հասորներն քննուելով իրենց դրայրոցներու մէջ , Յանձնաժողովս կը ձեռնարկէ հրատարակութեան Մայրենի Լեզու Միջին Ա. եւ Բ. հասորներու , պատրաստուած նոյն դիւրուսոյց մեքոսով եւ ուղղութեամբ , որով օժտուած էին նախորդ հասորներն .

Յանձնաժողովս աներկմիտ է որ միեւնոյն գնահատման եւ քննուելութեան պիտի արժանանան այս հասորներն եւս , նիւթական շան մը յառաջ բերելով նաեւ Նպաստից Սնուկին , որուն հասութից մաս կը կազմէ այս դասագիրքերու վաճառման արդիւնքն :

ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐԲԱՐԱՆԻ

ՆՊԱՍՏԻՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ

ՄԻՋԻՆ ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ

Ա. ՏԱՐԻ

ԴԱՍ Ա.

Գ Ի Ր Ք Ը

Աղքատ ծնիւլ, որդեակ իմ, դժբախտութիւն
համարուած է : Լա՛ւ, այս դժբախտութեան ա-
ռաջին դարմանն է ուսումը : Անիկա որ լաւ դաս-
տիարակութիւն առած է, իսկոյն կը զգայ թէ իր
արժէքը կրկնապատկուած է : Անիկա առաւել կը
յարգէ իր անձը ու առաւել կը յարգուի զինքը
ճանչցողներէն :

Ուստի վայրկեան մը իսկ մի՛ կորնցնէր, երբ
երթաս նստիս վարժարանի նստարաններուն վրայ :
Սիրէ գիրքերդ որով կը ջանաս լուսաւորել մատաղ
իմացականութիւնդ, սիրէ անոնք բոլոր սրտով, և մի
առ մի խլէ անոնց պարունակած դասերը : Փոքրիկ

գիրքդ կը սիրէ գրեղ, թէեւ դուն միտքէդ անգամ
չես անցներ. բարեկամ մըն է այն՝ որ քեզի կը խօսի
և կ'ուզէ քեզ լուսաւորել: Փոքրիկ սեւ գիրերէ
բաղկացած այս կանոնաւոր տողերն՝ որ աչքիդ առ-
ջեւ կը պարզուին, ո՞վ զանոնք տողած է, եթէ ոչ
գրեղ սիրող ձեռք մը: Մայրդ չէ միակ որ խան-
դակաթ աչքով կը սիրէ գրեղ: Անիկա ալ որ քե-
զի կը խօսի հոս՝ գիրքիդ ձայնով, անծանօթ,
բայց անձնուէր բարեկամ մըն է, որ կը բաղձայ եր-
ջանիկ տեսնել գրեղ: Անսա՛, որդեակ իմ, գիր-
քիդ դասերուն, սիրէ՛ որչափ կրնաս: Իմաստու-
թիւնն երջանկութիւն մըն է:

Թելադրութիւններ. — Ի՞նչը դժբաղդութիւն հա-
մարուած է. — Ինչո՞ւ. — Ատոր առաջին դարմանը ի՞նչ
է. — Ո՞վ կ'զգայ իր արժէքը. — Ո՞վ կը յարգէ իր ան-
ձը. — Ուսմամբ ի՞նչպէս կը դարմանուի աղքատութիւ-
նը. — Վարժարանին մէջ ի՞նչ ընելու է. — Ո՞վ է քու
բարեկամդ. — Ի՞նչ կ'ընէ. — Որո՞նք են հոգածուններդ.
— Գիրքն ի՞նչ է. — Ի՞նչեր կը բաղձայ. — Ո՞րն է եր-
ջանկութիւնդ. — Ո՞վ գտած է Գիրերը. — Ո՞վ շարած
է. — Ի՞նչպէս կը շարեն. — Ի՞նչպէս կը տպեն. — Ի՞նչ-
պէս կը կազմեն:

Դ Ա Ս Բ.

2. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով. (գը-
րաւոր).

Աղքատ, ծոյլ, դժբախտութիւն, ուսում, յար-
գանք, նստարան, լուսաւորել, իմացականութիւն, փու-
թաջան, բարեկամ, բաղկացած, խանդակաթ, երջանիկ,
իմաստութիւն:

Օրինակ. — Ուսումը մեր միտքը կը լուսաւորէ,
մեր սիրտը ու հոգին կ'աղնուացնէ:

3. Հրահանգ, գիւտեր. — (գրաւոր), ի՞նչ կ'ընէ ու-
սուցիչը, մշակը, դերձակը, դարբինը, ատամնաբոյժը,
պատկերահանը. հիւսնը, պաշտարը, սալիւրիչը:

4. Գտէք ասոնց ձայներն ու մէյմէկ խօսք կազ-
մեցէք (գրաւոր):

Գառ կը մայէ, խոկ կ'օվը, ձիւն, էճը, շո՞ւնը,
կատո՞ւն, սոխա՞կը, կաքա՞ւը, առի՞ւծը, օձը՞ մեզո՞ւն,
հա՞ւը:

Ա Ռ Ա Մ

Աղքատը դժբաղդ չէ, այլ տղէտը:

ԴԱՍ Գ.

ԱՂՕԹՔ ՄԱՆԿԱՆ

ՅԻՍՈՒՍ ՄԱՆՈՒԿԻՆ

Մայրիկիդ գերիւր փառած ստինքին ,
Յիսուս , ժամին մէջ այն սեւ ու տխուր ,
Կանթեղին լոյսին առջեւ շարագին
Մայրիկիդ կ'առնես զգոռանք ու համբոյր :

Եթէ կը մըսիս հոս գիշեր ատեն ,
Եկուր օրրանըս պառկինք միասին ,
Հոն՝ քոյրերըս զիս վերմակով պատեն ,
Պատահանէն ալ կը նայի յոսին :

Գիտեմ , կը վախնաս , երբոր Տէր-պապան ,
Իր սեւ մօրուքով , մէկ ձեռքը բռնիս ,
Ամէն օր կ'երգէ խորունկ շարական ,
Եւ քեզ կ'աղօթէ ամենուն համար :

Եկուր , տո՛ւն երթանք , շաքար խաղալիք ,
Ինչ որ ես ունիմ՝ բաժնենք հաւասար .
Հոնտեղ եղբօր պէս , կ'ապրինք խաղաղիկ ,
Քեզ շատ կը սիրեմ , հիմա հասկըցար :

Բայց դուն ալ մայրիկդ ինծի պիտի տաս ,
Ի՞նչ կ'ըլլայ , քուկդ ալ , իմա ալ թող ըլլայ ,
Իմ մայրիկս չիկայ , չգիտեմ ո՞ւր մնաց ,
Իր կաթն ու պաչիկը շատ շատ կարօտցայ :

Եկուր , Յիսուս իմ , մայրիկդ ալ մէկտեղ ,
Մենք պառկինք՝ ա՛ն ալ , ըսէ թող օրօր ,
Մենք օրն իրիկուն կը ժպտինք անմեղ .
Ան ալ կը սիրէ մեզ և ամէն օր :

Թելադրութիւններ . — Ո՞վ է ո՞ր մայրիկին գիրկն է .
 — Անոր ստինքին փարած է . — Մանուկը Յիսուս
 մանկան ինչե՞ր կ'ուզէ . — Տէր-պապան ի՞նչ կերպարանք
 ունի . — Մէկ ձեռքն ի՞նչ կայ . — Ի՞նչ կ'ընէ . — Մա-
 նուկը Յիսուսի ի՞նչ նուէրներ կը խոստանայ . — Ի՞նչ
 խաղալիքներ կը ձանչնաք . — Կրնա՞ք սահմանել զա-
 նոնք . — Մանուկը Յիսուսին ի՞նչ կ'աղաչէ . — Ի՞նչ
 եղած է մանկան մայրը . — Մանկան նկատմամբ ի՞նչ
 պարտքեր ունինք :

ԴԱՍ Դ.

6. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով ,
 (գրաւոր) , Բ . դասին նման .

Փարած , ստինք , լալագին , գգուանք , վերմակ ,
 պատուհան , լուսին , բուրվառ , շարական , խաղալիք ,
 ժպտիլ :

7. Հրահանգ . — (գրաւոր) , խօսքերն ամբող-
 ջացուի կէտերուն տեղ դնելով սա բառերը . սէր ,
 սեռ , սեռ , գունդ , կուտ , մէկ , մէդ , հարթ , յարդ :
 Մայրն իր աղոյց վրայ շատ.....ունի : — Ագարակի
 մարդիկ մեզի հրամայեցին կաթ.....ու կարագ : — Մար-
 դիկ ու կենդանիներ երկու մեծ խումբ կը ձեւացնեն ,
 արական.....ու իգական..... :

Գիրքեր . —ամսուն 19ն էր , այսօր տօն է : —
 Քերականութեան մէջ դէմքը է , խօսողը , մտիկ
 ընողն ու բացակայ անձն որուն վրայ կը խօսուի :

Աշխարհս կըոր է.....ի մը պէս : — Ծէրերուն ու
անձերուն գլուխը.....կամ ճաղատ կ'ըլլայ : —
 Աստուած.....է : — Երբ արեւը ծագի.....կամ մշուշը
 կը փարատի : Ամէն դաս դիւրին չէ , ինչպէս ամէն ուղի
չէ : — Եզն ու ձին կ'ուտեն դարի.....և խոտ :

ԴԱՍ Ե.

ԱՍՏՈՒԱԾ ՄԵՐ ՊԱՇՏՊԱՆՆ Է

Հովիւն իր ոչխարները կը հոգայ , լեցուն
 խոտով դաշտեր կը տանի արածեղու , յսակ ջու-
 րերու քով կը պտտցնէ , եթէ անոր ծնած գառ-
 նուկները յոգնին՝ կռնակը կամ գիրկը կ'առնէ ,
 եթէ ճամբան կորսնցնեն՝ իրեն կը կանչէ :

Աստուած ալ հովիւներու հովիւ է , աշխար-
 հիս սեռն է , ինքն է հոգ տանողը ամէն բանի
 վրայ , երկիրս իրեն փառքն է , մարդիկ իր հօտն
 են , բոյսերը՝ իր արօժը :

Մայրը կը սիրէ իրեն զաւակը , ծնկանը վրայ
 կը մեծցնէ , մարմինը կերակուրով կը դարմանէ ,

ԴՅ. 85029

խելքը բան սորվեցնելով կը բանայ , եթէ հիւանդանայ՝ ա՛լ աւելի գրով կը նայի . քնանալու առտեն քովը արթուն կը կենայ , — ե՛րբ պիտի ըլլայ որ տղաս մեծնայ , կ'ըսէ , ու իրեն առաջինութեան ճամբան կը սորվեցնէ : Աստուած է ամէն մայրերու ուժ տուողը , զիրենք միսիքարող ու վրանին հոգ տանող :

Աստուած ամէն բանի պաշտպան է , վասն զի ամէն բան ինքն է ըրեր :

Թագաւորն իր ժողովուրդը կը կառավարէ , գլուխը ոսկի թագ դրած , թագաւորական գաւազանը ձեռքը , փառաւոր աթոռի մը վրայ նստած կը հրամայէ : Ամէնքը անոր կը հնազանդին , պատիւ կու տան , ինքն ալ ամէն բարեգործները կը պաշտպանէ , չարերը կը պատժէ :

Աստուած է քաղաւոր քաղաւորաց , իր թագըն է արեւը , իր աթոռը՝ աստղերու վրայ դրած է , ինքը կը հրամայէ մեղի որ ապրինք , ու կ'ապրինք , հրաման կու տայ որ մեռնինք՝ ու կը մեռնինք , իր իշխանութիւնը ամէն աշխարհի վրայ կը տիրէ . իր երեսին ըյսը ամէն արարածներու վրայ կը տարածէ :

Աստուած մեր հովինն է , պէտք է որ անոր ետեւէն երթանք , մեր հայրն է , պէտք է որ զինքը սիրենք , մեր թագաւորն է , պէտք է որ իրեն հնազանդինք :

Թելադրութիւններ . — Հովինն ի՞նչ կ'ընէ . — Ո՞վ է հովիններուն հովիւը . — Աստուած ո՞րուն նմանցուցած ես . — Ի՞նչու . — Ո՞րն է իր փառքը . — Մարդիկ իրեն ի՞նչ են . — Ի՞նչ է հօտը . — Ի՞նչ է բոյսը . — Մայրն ի՞նչ կ'ընէ . — Աստուած ի՞նչ կ'ընէր մայրերուն . — Ո՞վ է ամէն բանի պաշտպանը . — Թագաւորն ի՞նչպէս կը հրամայէ . — Ո՞վ է թագաւորաց թագաւոր . — Ի՞նչ կ'ընէ . — Աստուած մեր ի՞նչն է :

ԴԱՍ 2.

9. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով (գրաւոր) :

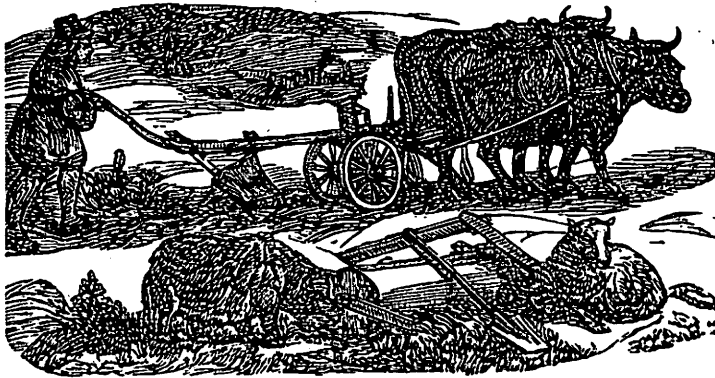
Հովիւ , արածել , գառնուկ , աշխարհ , տէր , փառք , հօտ , արօտ , խելք , գուլթ , առաքինութիւն , թագաւոր , միսիթարող , թագ , գաւազան , հնազանդող , թագաւորաց թագաւոր , իշխանութիւն :

10. Հրահանգ , գիւտեր (գրաւոր) . — Հետեւեալ խօսքերն ամբողջացուցէք կէտերուն տեղ դնելով սա՛ խօսքերը .

Ձախ , ցախ . համր , յամր . պարկ , բարկ , բարք . օրթ , որդ : Փոքրիկ Աշոտ կը խաղար պարտէզին մէջ որ

տեղ մը կար, յանկարծ ինկաւ և ձեռ-
քըն արիննեցաւ: — Աւելի "լաւ է ըլլալ քան
ստախօս: — Ծերունի մը կ'անցնէր գայլերով
..... մը ալիւր գնելէն: — Ամէն ժողովուրդ ունի մաս-
նաւոր նկարագիր, ոովորոյթ ու : քացա-
խը շատ թիւս կ'ըլլայ: — Փոքրիկ մը կրնայ
կտրել ոչնչացնել ահագին ծառ մը: — մեզի
կուտայ խաղող ուտելու, կը շինենք գինի:

ԴԱՍ Է.

ՎԱՐԷ՛, ՈՐԴԵԱԿ ԻՍ

Վարէ՛ որդեա՛կ իմ Կիրակոս,
Վարէ՛ մեծնդ և բա՛ց ախօս,
Արձակ դաշտերն են իմ արտեր՝
Պարսարս, քերրի ու քարերքեր:

Ես ցորենի ցանեմ հատեր:
Քաղէ՛ յուսով քեդորն արտեր,
Օրհնեա՛լ է հողն, օրհնեալ՝ սերմեր,
Օրհնեալ՝ մշակք, եղևաւոյններ:

Օրհնեա՛լ է անդ ու անդառսան
Որ մեզ առատ հունձներ կուտան,
Օրհնեա՛լ է Տէր և իր պարգեւ,
Ան մեզի տայ անձրեւ, արեւ:

Թելադուրիւններ. — Կիրակոսն ո՛վ է և ի՞նչ պի-
տի ընէ. — Դաշտերն ինչպէ՞ս են. — Ի՞նչ պիտի ցանէ.
— Ի՞նչ օրհնեալ է. — Ո՞րոնք օրհնեալ են. — Ի՞նչ
կը նշանակէ եղնամուլ. — Ո՞վ օրհնեալ է. — Ի՞նչ կուտայ:

ԴԱՍ Ը.

12. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով
(գրաւոր).

Վարել, մահ, ախօս, բանալ, արձակ, դաշտ,
արտ, պարարտ, բերրի, բարեբեր, ցանեմ, ցորեն, բե-
ղուն, յոյս, եղնամուլ, անդառսան, հունձք, պարգեւ,
անձրեւ, արեւ:

13. Սա՛ օրինակին համեմատ խօսքեր կազմել հե-
տեւեալ բառերով (գրաւոր). Եզն եղջիւր ունի: Զի,
խոզ, կատու, կէտ, մօեղ, գայլ, խեցեկտին, խեչա-

փառ, կրիայ, խխունջ, պրծակ, բազէ, արծիւ, առիւծ,
ոչխար, թութակ, ողնի: — Փուշ, ամբակ, կտուց, ժա-
նիք, կճղակ, թաթ, ճիրան, տտուն, մագիլ, պատիճ,
ձանկ, հերձատամներ, խայթոց, շօշափուկ, պարեն:

Ա Ռ Ա Ծ

Երախտագէտ ըլլանք Աստուծոյ իր պար-
գեւած անթիւ բարիքներուն համար:

ԴԱՍ Թ.

ՀԱՅՐԵՆԻ ԳԻՒՂԸ

Ի՞նչ անուշ յիշատակներ կ'արթննան մարդուն
ւսփին մէջ երբ հեռու է հայրենի գիւղէն կամ
այն ֆաղափէն որուն մէջ ծնած է:

Մինչ փոքր էի, Պարոյր անուն բարեկամ
մ'ունէի: Պարոյր իր գիւղէն քաղաք եկած էր
մեր դպրոցին մէջ ուսում սորվելու համար: Պա-

րոյրենց գիւղը հեռու էր, և երկու տարիէ իվեր
չէր կրցած իր տունն երթալ: Խեղճ տղուն
սիրտը կարօտով լեցուած էր: Ամէն օր կը խօսէր
իրենց դաշտերուն, յեռներուն, կանանչագեղ ձո-
րերուն և անոյշ անոյշ ջուրերուն վրայ: Ա՛խ,
կ'ըսէր որչա՛փ կարօտցեր եմ հովիւներու աղբիւրը,
ուր գարնան կ'երթայինք մեր ջրնկերներուն հետ
գրօսնելու, որչա՛փ կարօտցեր եմ Ս. Սարգիսի
աղբիւրը, որուն առջեւի մեծ արախն մէջ կ'երթա-
յինք դաշտի խաղ խաղալու:

Բայց Պարոյր աշխատաստէր էր, անիկա վեր-
ջապէս աւարտեց դպրոցին ընթացքը ու անմիջա-
պէս գիւղ դարձաւ: Ինծի գրած իր նամակին մէջ
կ'ըսէ թէ իր սիրտը հիմա շատ հանդարտ է, շատ
ուրախ՝ որ նորէն տեսաւ իր սիրական արտերը.
լեռները, ձորերը ու ջուրերը:

Թելադրութիւններ. — Ե՛րբ կ'արթննան անոյշ յի-
շատակներ. — Պարոյր ե՛րբ իր գիւղէն հեռացած էր. —
Պարոյր ամէն օր ի՞նչերու վրայ կը խօսէր. — Ի՞նչ տա-
րերութիւն կայ գիւղին ու քաղաքին միջեւ. — Պարոյր
ի՞նչպիսի տղայ էր. — Ի՞նչ ըրաւ, ի՞նչ գրեց. — Ի՞նչ
խաղեր գիտէք:

ԴԱՍ Ժ.

15. Մէյմէկ խօսք շինել հետեւեալ բառերով (գըրաւոր).

Յիշատակ, արթննալ, միտք, հպրենի, գիւղ, քաղաք, դպրոց, տուն, սիրտ, կարօտ, լեռ, կանաչազեղ, ձոր, աղբիւր, դարուն, դբօսնուլ, Ս. Սարգիս, խաղ, աւարտել, ընթացք, նամակ, հանգարտ, սեփական:

16. Հրահանգ, գիւետ. — Գտնել սա բառերուն նմանաձայներ. քայլ, սառ, բարք, ճար, վանք, դեւ, դի, դոյլ, դադար, բուռ, լուռ, սեր, ձիւն, գիրկ, հօր, հակ, կառք, ցախ, պապակ, բակ, յամր, ուխտ, քեռի, յամառ, հառաչ, ճանկ, տուր, ախտ, ծագ, որթ, երէկ, յարդ, գունտ, հերու, մէկ:

Ա Ռ Ա Ծ

Սիրել այն հողն՝ ուր ծնած ենք՝ իրեւ մեր մայրերը:

ԴԱՍ ԺԱ.

ԲԱՐԵԳՈՐԾ ԱՂԶԻԿՆ

Յուրա ու սաստիկ էր ճմեռը. փոքրիկ Վարդուհին, միամօր դուստր բարերար ծնողքի մը, կը ժողվէր իրենց սեղանէն ինկած փշրանքները և իննամով կը պահէր տանը բակին մէջ, և քոյունները կ'ուգային ու կ'ուտէին զանոնք: Բայց Վարդուհւոյն ձեռքը ցուրտէն բոլորովին կը դողդողար:

Իր ծնողքն օր մը դիտեցին գաղտնի տեղէ մը ,
և անոր այս բարի գործը տեսնելով՝ հարցուցին .
Ի՞նչու այս բանը կ'ընես , Վարդուհի :

Վասն զի ամէն կողմ ձիւնով ու սառով ծած-
կուած է , պատասխանեց Վարդուհի . փոքրիկ
թռչուններն այժմ բան մը չեն կրնար գտնել , և
խեղճ են , ասոր համար անոնց ուսեցի՞ կու տամ ,
ինչպէս որ հարուստ մարդիկ ալ կ'օգնեն աղքատ-
ներուն և կը սնուցանեն զանոնք :

Բայց դու չես կրնար բոլոր թռչունները սնու-
ցանել , կրկնեց հայրը :

Վարդուհի պատասխանեց , միթէ ամէն տը-
ղայք ալ ինծի պէս չե՞ն ըներ ամէն տեղ , ինչպէս
նաեւ ամէն հարուստներն ալ չե՞ն հոգար աղքատ-
ները .

Հայրը մօրը նայելով ըսաւ . ո՞վ երկնային
պարգաւտութիւն :

Թելագրութիւններ . — Ի՞նչպէս էր ձմեռը . — Փոք-
րիկ Վարդուհին սրտն աղջիկն էր — , Ի՞նչ կ'ընէր ամէն
օր . — Թռչունները ի՞նչ կ'ընեն . — Ծնողքն ի՞նչ ըսին . —
Վարդուհի ի՞նչ պատասխանեց . — Հայրն ի՞նչ կրկնեց . —
Վարդուհի ի՞նչ յարեց . — Հայրն ի՞նչ բացագանչեց :

ԴԱՍ ԺԲ.

18. Հետեւեալ բառերով մէկմէկ խօսք կազմել .
Ձմեռ , միամօր , դուստր , բարերար , թռչուն , դող-
դողալ , տերեւ , դաղտնի , սառ , ուտելիք , սնուցա-
նել , հարուստ , հոգալ , պարգամտութիւն :

19. Հրահանգ , գիւտեր . — Սա օրինակին համե-
մատ հարցումներով պատասխաններ գրել :

Ստո՞ւնտուն մանուկը կը դիեցնէ . ի՞նչ կ'ընէ ոստայ-
նանկը , խաղախորդը , պայդարը , որսորդը , ձկնորսը ,
ջաղացականը , պարտիզականը , հիւսնը , լպուտը :

Պատասխաններուն մէջ գործածուելիք մասերը :
Մաքրել . աղալ , գործել , բռնել , մշակել , որսալ , տա-
չել , գնել . ցօրենը , ձիւրը , ծաղիկները , փայտը , թըռ-
չունը , մրրիկը , ձուկը , կտաւը , բամբակը :

ԴԱՍ ԺԳ.

ԱՄԷՆ ԲԱՆՈՎ ԱՍՏՈՒԱԾ ԿԸ ՅԱՅՏՆՈՒԻ

Այի մը առագ առ ու համրէ . նայիմ կրնա՞ս ,
կրնա՞ս դաշտին խոտերը , ծառերուն տերեւները
համրել : Իրաւ որ անոնք համրանքի չեն դար ,
բայց Աստուծոյ գործերն ալ աւելի շատ են :

Եղեւնին բարձր լեռներու վրայ կը բուսնի ,
ռոռնին վազուկ ջուրերու վրայ կը ծոխ :

Կան Գառը սուր սուր փուշերով պատած է ,
Վոյոչը բրդոտ ու կակուղիկ է :

Լոռիքիս կը տարածուի կը պրլլուի , կաղնիս
խոր արմատ կը ձգէ ու ձմեռուան հովերուն դէմ
կը դնէ , վարգարիս ծաղիկը դաշտերը կը զարդա-
րէ , լեռներու տակը կը բուսնի , կախալը պարարտ
հող ու հոգացող ձեռք մը կ'ուզէ :

Հերիկն ու եղէգը իրարու կը պրլլուին , կա-
կուղ խոտը վարմանդի մէջ կը բուսնի :

Զրային շուշանը գետին մէջ կը մեծնայ , իր
լայն ծաղիկները ջրին երեսը կը բացուին , շահոփ-
րանը չոր քարի մը վրայ կը բուսնի , ու իր հոտը
ժայռերու մէջ կը սփռէ :

Ամէն տերեւ մէյ մէկ ձեւ ունի , ամէն բոյս
մէյ մէկ կերպ քնուրթիւն : Տես ան խոտերն որ
դաշտին մէջ կը մեծնան , ան խոտերն ալ՝ որ նեղ
ճամբաններու մէջ ոտքի տակ կ'երթան , զանոնք
մարդ չէ սերմանած :

Կան բոյսեր որ բարձր ժայռերու վրայ կը
բուսնին , ուր մարդ չէ ելած , կան որ խոր ան-
տառներու կամ անտառի կողմերու մէջ , ու ա-
մէն տեղ :

ԴԱՍ ԺԴ.

Աստուած է որ հոռւները հովով ասդին ան-
դին կը ցանէ , անոնց մէյ մէկ ձեւ կուտայ , անձ-
բեւով կ'ուռգէ , ցօղով կը մեծցնէ , ինքն է որ անոնց
սիրուն գոյներ ու սեւի կուտայ . անոյշ հոռւ մը ու
թափանցիկ բարակ թերթեր՝ որ մարդս կը զար-
մացնեն :

Խնչպէս կ'ըլլայ որ այն սեւ հողէն վարդը իր
ծիրանի գոյնը կ'առնէ , շուշանը իր քեփեզը , Խնչ-
պէս կ'ըլլայ որ պղտիկ հունտն մեծ ծառ մը կը
բուսցնէ , Խնչպէս գիտեն բոյսերը իրենց գալու
ժամանակը , իրենց կարգն ու իրենց տեղը :

Կան ծաղիկներ որ ամառուան արեւը կ'ուզեն ,
դառնին ձմեռուան տաքութիւնը կը զարդարէ :

Ամէն բոյս կը բերէ իրեն նման բոյսեր , ցորե-
նին հասկը կորիզէ մը առաջ չգար . խնձորին կու-
տը չկրնար կեռաս հասցնել :

Ձիւնն երկրիս երեսը ծածկած , սառը բոյ-
սերը պատած ատենը՝ Աստուած կը հոգայ որ չը
չորնան :

Ծառերը կը ցաւփին կը թափթփին , կարծես

Թէ միայն ոսկորնին կը մնայ, Աստուած գարնան շունչը կը փչէ անոնց վրայ, մէյ մ'ալ տերեւներ կը հագնին, կը սկսին ողջնալ:

Բոյսերուն պահուիլը Աստուծոյ հրաշալի գործերուն մէկն է. երբոր ամէն բան Աստուած կը յայտնէ ու կը քարոզէ պէտք չէ որ ես խօսիմ. ամէն դաշտ մէկ բացուած գիրք մըն է. ամէն ծաղիկ մէկ գրուած դաս մը:

Առուակը որ կը խոխոջայ, ձայն մը ու լեզու մ'ունի, ամէն արարած կը պատմեն իրենց ստեղծողը ու փառք կու տան անոր:

Ձենք կրնար Աստուած տեսնել, վասն զի աչքի տակ չիյնար, բայց իր գործերը տեսնելով զինք կը պաշտենք:

Որչափ որ մէկուն խելքը քսց է, այնչափ աւելի պարտական է Աստուած օրհնելու, բայց ո՞վ կրնայ Աստուծոյ գործերուն թիւը չափը գիտնալ:

ԴԱՍ ԺԵ.

Թելադրութիւններ. — Կրնա՞ս համբել խոտերը, տերեւները. — Ատոնք որո՞ւն գործերն են. — Ի՞նչ է և ո՞ւր կը բուսնի եղեւինը. — Ի՞նչ կ'ըլլայ ուռենին. — Մոլո՞շը. — Լուբի՞ան. — Ծաղի՞կը. — Կակա՞շը. — Հերի՞կն. — Եղէ՞գը. — Շուշա՞նը. — Շահոքրամը. — Ուրո՞նք կը բուսնին ժայռերու վրայ. — Անտառներուն խո՞րը. — Անմարդի կղզիներու մէջ:

21. Մէյմէկ խօսք չինել հետեւեալ բառերով.

Ափ, աւաղ, խոր, տերեւ, եղեւին, ուռենի, կանկառ, մոլոշ, լուբիա, արմատ, զարդարել, կակաշ, մարմանդ, շուշան, շահոքրամ, բնութիւն, սերմանել, ժայռ, անտառ, անմարդի, կղզի:

22. Հրահանգ, գիւտեր. — Ո՞ւր կը բնակի Թռչուշը, օձը, գիւղացին, հովիւը, արջը, մարդը, մուկը, կրիայն, մեղուն, շերամը, քահանան, ճամբորդը, կրօնաւորը:

Օրինակ. — Օձը կը բնակի հողին մէջ:

ԴԱՍ ԺԶ.

Թելադրութիւններ. — Աստուած ի՞նչ կ'ընէ. — Ի՞նչ հրաշալիքներ կը տեսնես. — Ծառերը ի՞նչ կ'ըլլան.

Ո՞րոնք փառք կուտան Աստուծոյ . — Աստուծոյ ի՞նչերը
կը տեսնենք . — Ո՞վ աւելի պարտական է Աստուած
օրհնել . — Ի՞նչու :

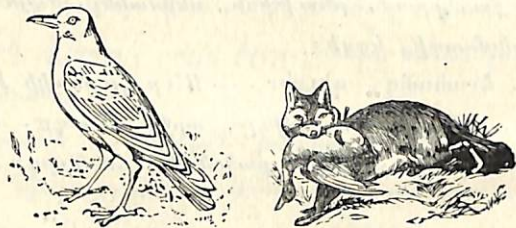
24. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .
Հունտ , ցօղ , սիրուն , գոյն , տեսք , թափանցիկ , բեհեզ ,
կարգ , դափնի , տխրութիւն , կարել , ցամքիլ , թափ-
թփիլ , հրաշալի , առուակ , խոխոչ , արարած , բոց :

25. Գիւտեր . — Հետեւեալներուն հակառիշը գըտ-
նել . — Անոնցմով խօսքեր կազմել :

Սակաւ , կանուխ , լաւ , շուտ , աւելի , հեռու , հոս ,
երբէք , կամաւ , ճշմարիտ :

Օրինակ . — Սակաւ խօսէ շատ կարգա՛ :

ԴԱՍ ԺԷ.

ԱԳՌԱԻ ՈՒ ԱՂՈՒԷՍ

Ագռաիկ եղբայր ծառին վրայ կեցած՝
Բերնին պանիրի կտոր մ'է բռնած
Մեր աղուէս եղբայր հոն կուգայ հօտէն .
Ու ա՛յս կերպ ահա կը խօսի իրեն .

« Բարեւ , ո՞վ աղնիւ ագռաւ պատուելի ,
Ո՞րքան սիրուն ես , ո՞րքան գեղանի ,
Ճշմարիտ կ'ըսեմ , եթէ քուկին ձայն
Շքեղ փեսորիդ ըլլայ համաձայն՝
Բոլոր անտառի կենդանիներուն
Անագիւտ աննըման մեծաւորն ես դուն » :

Եւ սուր խօսքերուն միամիտ ագռաւ
Ուրախութենէն այլ յայրմէ եղաւ ,
Յուցնել ուզեց իր գեղեցիկ ձայն ,
Բերանը բացաւ ընդարձակ ու լայն :

Պանիրն է ահա ,
Գետինը կ'իյնայ ,
Եւ անփշապէս
Խաբէքայ աղուէս
Կը պօռայ անոր .

— Օ՛ն ագռաւ եղբայր , աղէկ գիտցի՛ր որ
Շողըքորթ ամէն

Մտիկ ընողին կ'ապրի կռնրկէն :

Այս դաս զոր առիւր
Հաւատա՛ կ'արժէ կտոր մը պանիր :
Երբ պղտիկ մնաց ագռաւ կրակո՛ս՝
Երգում ըրաւ որ

Մէյ մ'ալ այս կերպով չի պիտի խաբուէր ,
Սակայն ինչ օգուտ , ա՛լ քիչ մը ուշ էր :

Թելադրութիւններ . — Ո՞վ ծառին վրայ կեցած էր .
— Ի՞նչ ունէր բերնին մէջ . — Ո՞վ կուգայ հոն . — Աղ-
ուէսն ի՞նչպէս կը խօսի . — Ագռաւն ի՞նչ եղաւ . — Աղ-
ուէսն ինչ՞ ըրաւ , և ի՞նչ աղաղակեց . — Ագռաւն ի՞նչ
երգում ըրաւ :

Ասկէ ի՞նչ բարոյական դաս կրնանք քաղել :

ԴԱՍ ԺԸ.

27. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Ագռաւ , պանիր , պատուելի , շքեղ , փետուր ,
անսղիւտ , այլ յայլմէ , խաբեբայ , գետին , շողոքորթ ,
կորակոր , երգում ընել :

28. Հրահանգ , գիւտեր . — Ո՞րը կը կոչուի հորթ , ուլ
կամ կորիւն , աւաղ , եղնորթ , վառեակ , մարուկ , քու-
ռակ , կամ աւանակ , լակոտ կամ սկունդ և կամ կոռ-
նակ , գառնուկ , որջ կամ բուծ , խոճկոր , ձաղ , երա-
խայ , կողեռն :

Օրինակ . — Ուլ կը կոչուի այծին ձաղը :

ԴԱՍ ԺԹ.

29. Հրահանգ , գիւտեր . — Ի՞նչ կ'ընէ աղուէսը ,
եղը , մուկը , ազրուկը , կէտը , ճնճղուկը , շունը , կա-
տուն , գաղանը :

Խօսքի մասերը . — Կտցել , լրտեսել , ճարակել ,
ծծել , կլլել , կրծել , խածնել , լակել , լափել , յոշոտել .
— Արմատներ , խոտ , մանր ձուկեր , արիւն , ցորեն , գող ,
կաթ , որս , դիակ , հաւեր :

Օրինակ . — Մուկը արմատներ կը կրծէ :

ԴԱՍ Ի.

ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՄԿԱՆՑ

Տան մը մէջ կ'ստու մը կար

Այնպէս կ'ստղած , այնպէս չար ,

Որ խեղճ մկանց անդադար

Անսանեղի ջարդ կ'ուտար :

Ծակէն ելնողն չար կատուին ճանկ կէյնար ,

Ծակէն չելեր՝ փաղցեն հոգին հոն կ'ուտար ,

Տեսան մկներն որ բաներնին շատ գէշ է ,

« Աս կատու չէ , ըսին , մեզի պատիժ է ,

Ասանկ չըլլար , եկէք խորհուրդ մը ընենք ,
Ասոր մէկ ճարը տեսնենք ,
Ժողովենք նայինք ուր պիտի' երթայ վերջերնիս ,
Ընելիքնիս մէյմը խորհիմք մէջերնիս » :
Ժամ ճշգեցին , խորունկ ծակ մը ժողովեցան .
Տրտում տխուր հոն խորհողոյի նստեցան ,
« Ասանկ ասանկ է բաներնիս , բարեկամք ,
Դուք ինչ կ'ըսէք , ասոր ի՞նչ ճար կը դռնաք » :
Անդիէն ծեր խղիւղ մուկ մը ձայն հանեց .
« Ես կ'ըսեմ թէ , ըսաւ քիչ մը մտածեց ,
« Ես կ'ըսեմ թէ այս բանիս մէկ ճար մը կայ .
Ան որ ընենք , ա'լ մեղ կատուէն վախ չկայ ,
Ժամ մը առաջ պէտք է որ մենք սիրտ ընենք ,
Անգգաւիսն վղէն բոժոժ մը կախենք .
Ան բոժոժին ձայնէն հարկաւ կիմանանք
Անոր դալը , ու իսկոյն ծակ մը մտնանք » :
Բոլոր ժողովն հաւանեցաւ խորհուրդին .
Մեծ ու պզտիկ զարմանալով ծափ զարկին ,
Մնաց որ մէկն երթայ բոժոժը կախէ :
Ի՞նչ դժուար բան , որ մուկն ասոր նիւթ ընէ :
Մէկն ըսաւ թէ ախար'ս որ ես հիշանդ եմ ,
Մէկալը թէ ես ալ այնչափ ճարպիկ չեմ ,

Մէկը ծեր եմ , մէկը տղոց ես տէր եմ ,
Մէկն ալ թէ ես սիրով ատ բանը կ'ընեմ .
Մէկը բռնէ թող կատուն
Բոժոժը ես կը կախեմ :
Մկներն աս որ լսեցին ,
Լաւ մը վրան խնդացին ,
Իրենք ալ խաղի խայտառակ .
Փախան ամէն մէկն իր ծակ :

ԴԱՍ ԻԱ.

Թելադրութիւններ . — Մուկերն ի՞նչ ըրին տան մը
մէջ . — Ինչո՞ւ . — Ի՞նչ ըսին . — Ծեր խոհեմ մուկ մը
ի՞նչ ըսաւ :

31. Մէյմէկ խօսք կաղմել հետեւեալ բառերով .

Կատուն , կորզած , չար , մուկ , անտանելի , ճանկ ,
պատիժ , խորհիլ , խորունկ , ծակ , խորհուրդ , խոհեմ ,
անգգամ , բոժոժ :

32. Կէտերուն տեղ յարմար բառեր դնել . նաւերը ,
փողոցները , հունձքերը , մարգագետինը , ամպերը , եր-
կիրը , լեռները , դաշտերը :

Գետը կ'ուռգէ : Առուակը կ'արգասաւորէ
..... : Հովը կը վանէ : Արեւը կը տաքցնէ
..... : Կարկուտը կ'աւրշտկէ : Կաղը կը լուսաւորէ

..... : Շողին կը քալեցնէ : Կրակը կ'եփէ :

Սա օրինակին համեմատ խօսքեր կազմել հետեւեալ բառերով . — արեւն ու լուսինը կը լուսաւորեն երկիրը . — ձի , եղ ու կով , այծ , հայր , մայր , գիր ու տառ , սոխակ , խայտիտ , երգել , քաղել , արօր , երգեր , զաւակներ , մարգագետին , կաթ :

ԴԱՍ ԻԲ.

33. Մուկերուն ժողովն ի՞նչ ըրաւ . — Ի՞նչեր առարկեցին . — Ի՞նչ եղան . — Ի՞նչ կ'ընեն :

34. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով . զարմանալ , ծափ դարնել , սիրտ ընել , ախոս , հիւանդ , ճարպիկ , ծեր , խաղք , խայտառակ , այծ :

35. Հրահանգ , գիւտեր . — Գտնել սա բառերուն հակառակը և խօսք կազմել . — Լեզի , խակ , հասուն , գեղեցիկ , բարձր , փափուկ , դիւրին , աջ , գէր , գերի , աժան , կուշտ , լայն , մեծ , իրաւ , ծանր , պաղ , կալուղ , թաց , ծուռ , բարակ , սեւ , մութ , հպարտ :

Օրինակ . — Անլի կերակուրը չի մարսուիր :

ԴԱՍ ԻԳ.

ԵՍԱԻ ՈՒ ՅԱԿՈԲ

Իսահակ երկու որդի ունեցաւ , անդրանիկին անունն էր Նաալ , կրտսերին Յակօբ : Նաալ քաւ էր ու կը պարսպէր որսորդութեանը ու հողագործութեանը , մինչ Յակօբ հեգաքարոյ էր , սուներ կը կենար ու իր Ռեբեկա մօրը կ'օգնէր առճնին գործերուն մէջ , բայց կը սիրէր նաեւ հովութեան կեանքը : Իսահակ Նաալը կը սիրէր և անոր բերած երէնները մեծ ախորժով կ'ուտէր : Ռեբեկա ալ Յակօբը կը սիրէր :

Օր մը Յակօբ ուղեւորաւ եփած էր , Նաալ յոգնած դաշտէն տուն դառնալով ըսաւ Յակօբին . « Կրնամ , եղբայր ոսպնաթանէդ ուտել . Յակօբ պատասխանեց . « Եթէ անդրանիկութիւնդ ինծի ծախես , կուտամ ոսպնաթանս » : Նաալ յարեց . « Անօրքոքեցնէ կը մեռնիմ , ինչո՞ւս պէտք է անդրանիկութիւնը » : Յակօբ ալ աւելցուց . « Ուրեմն երդուընցիր ինծի այսօր որ դուն անդրանիկութիւնէդ կը հրաժարիս » : Նաալ երդուընցաւ և այսպէս վա-

ճառեց իր անդրանկութեան իրաւունքը : Յակոբ տուաւ անոր իր ոսպնաթանը : Եսաւ կերաւ , խըմեց . տեղէն ելաւ ու գնաց : Այսպէս Եսաւ ծախեց իր անդրանկութիւնը Յակոբին :

Ա Ռ Ա Ծ

Ի՞նչ գեղեցիկ , ի՞նչ վայելուչ բան կ'ըլլայ , եթէ եղբայրները միասին ապրին :

Թելադրութիւններ . — Իսահակ քանի՞ որդի ունեցաւ . — Ո՞վ էր անդրանիկը . — Կրտսէ՞րը . — Եսաւ ի՞նչպէս էր և ի՞նչով կը պարապէր . — Յակոբ . — Իսահակ զո՞վ կը սիրէր . — Ռեբեկան . — Օր մը ի՞նչ պատահեցաւ . — Եսաւ ի՞նչ ըսաւ . — Յակոբը . — Եսաւ ընդունեց . — Եսաւին ըրածը կ'արժէ՞ր :

ԴԱՍ ԻԴ.

37. Մէյմէկ խօսք կաղմել հեաեւեալ բառերով .

Թաւ , պարզել , որսորդութիւն , հողագործութիւն , առտին , հովուական , երէ , ախորժ , ոսպնաթան , անօթութիւն , հրաժարիլ , վաճառել , իրաւունք :

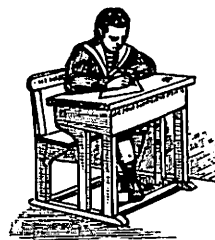
38. Հրահանգ , գիւտեր . — Խօսքերն ամբողջացուցէք նմանաձայն բառերով . — Տուռ , թուր , դուր , հոտ , հօտ : գոց պահէ , դրացիդ գող մի՛ բռնիր . — Սպային

մէջքէն կախուած էր անհրաժեշտ գործիք մըն է հիւսնին . կահագործին . ատաղձագործին համար : Վարդն անուշ ունի : Հովիւն իր կ'առաջնորդէ արօտավայրերը :

39. Գտնել սա՛ բառերուն հոմանիշը ու խօսքեր կաղմել . — Զուարթ , նուրբ , ջերմ , տխուր , յուրի , հիւսնագոտ , կեղտոտ , թերի , յստակ , թշուառ , անսուաղ , նեղ , երկչոտ , շողշողուն , սին , ճարտար :

Օրինակ . — Ճարտար մարդիկ ճարպիկ կ'ըլլան :

ԴԱՍ ԻԵ.

ՊԱՐՏԱՃԱՆԱԶ ԱՇԱԿԵՐՏԸ

Ամէն մարդ կը սիրէ բարի աշակերտն որ միշտ իր գործին կը պարապի , ուշադիր է ու ջանասեր : Իր ժամերն շուտ կը աւանդին , որովհետեւ լաւ անցուած ժամանակը կարճ կը թուի : Ուսումը կ'զրօս-

ցընէ զինք, ընթերցումը հանդիստ կուտայ, աշխատանքը հաճոյք կ'առնէ անոր : Ամէն բան գիւրին կուգայ անոր, ամենէն դժուար բաներու մէջ ալ կը յաջողի : Այդ պատճառաւ ընկերներն ալ զինք կը սիրեն, ուսուցիչը կը վարձատրէ : Մայրն, որ երջանիկ է անոր բարի ձիրքերուն համար, գովեստ կ'ողողէ անոր : Ապագային հաւեստ գիտնական մը պիտի ըլլայ, որովհետեւ համեստութիւնը սովորական ընկերն է հետաքրքրեալ, կամ փառաստանին ըսածին պէս. « Համեստութիւնն ու տաղանդը միասին կ'ընթանան միշտ » : Այսպիսի աշակերտի մը վիճակին կը նախանձիմ . և ո՞վ արդեօք չպիտի նախանձի, երբ նկատէ թէ լաւ դաստիարակութիւնն առաքինութեան աղբիւրն ու բոլոր բարիքներու սկզբնապատճառն է :

Թելագրութիւններ . — Ամէն մարդ զո՞վ կը սիրէ . — Ի՞նչ . — Ժամերն ի՞նչպէս կը սահին, ինչո՞ւ . — Ուսումն ի՞նչ կ'ընէ զինք . — Ընթերցումը . — Աշխատանքը . — Մարդն ա՞լ կը գայ . — Ջանասէրն ապագային ի՞նչ պիտի ըլլայ . — Ի՞նչու . — Իմաստունն ի՞նչ կ'ընէ . — Ո՞րուն նախանձեղու է . — Ի՞նչու :

ԴԱՍ Ի 2.

41. Մէյմէկ խօսք կաղմել հետեւեալ բառերով .

Ուշադիր, ջանասէր, կամք, թուել, ընթերցում, աշխատանք, հաճոյք, առթել, առիթ, բարեյօժարութիւն, գովեստ, ապագայ, համեստ, գիտնական, հրմտութիւն, տաղանդ, նախանձ, նախանձիլ, սկզբնապատճառ :

42. Հրահանգ, գիտեր . — « Բարը կարծր է » . այսպիսի խօսքեր կաղմել . Հեղճիկ, կաղային, ծանր, թեթեւ, թափանցիկ, անոյշ, լեզի, թթու, կծու, դեղին, կանաչ, կապոյտ, սեւ, ճերմակ, կարմիր, աշխտ, չէկ, խարտեալ :

Ի՞նչ կ'ընէ դարբինը, հողա՞գործը, հանքա՞գործը, նաւա՞րարը, քանդա՞կագործը, նկա՞րիչը, դերձա՞կը, սալա՞պանը, այգո՞րդը, գրագի՞րը, հի՞ւսնը, որմնա՞գիրը, կոպղա՞րարը, պարա՞գպանը :

Խօսքի մասեր . — Մուրճ, մկրատ, գրոց, քերիչ, բան, վրձին, բրիչ, խարաղան, ծեփիչ, թիակ, խարտոց, կացին, գրիչ, ցնցուղ :

Օրինակ . — Դարբինը կը գործածէ մուրճ :

ԴԱՍ ԻԷ.

ՆԿԱՐԱԳԻՐ ԱՆՁԻՆ

Քիչ ատենէն տառներեք տարեկան պիտի ըլլամ. միջահասակ եմ և քիչ մը նիհար, դիմագիծներս կանոնաւոր են, խաւքեալ մազեր և լայն ճակատ, ուղիղ փիթ, խաժուկ աչքեր, նուրբ յօնքեր, ձուանելի դուռնի, չափաւոր բերան կամբողջացրնեն դէմքս : Բաւական առոյգ կազմ մ'ունիմ, և չնորհիւ մարզանքներու, մարմնս է դիւրաքեփ և շարժումներս աղաւ : Բնաւորութեամբ զուարթ եմ սովորաբար, կը սիրեմ աշխատութիւնը, բայց նաեւ անօգուտ չեմ անցներ զբօսանքի ժամերս : Ընկերներուս հետ սիրով կը վարուիմ. և կրցածիս չափ կ'աշխատիմ անոնց օգտակար ու հաճելի ըլլալ, սիրտերնին յիշատակել : Դպրոցին մէջ կը ջանամ օր ըստ օրէ բան սորվիլ, կ'ուզեմ որ ուրիշները գերազանցեմ, բայց չեմ նախանձիր անոնց յառաջադիմութեան, կ'ըսեն թէ բաւական ուշիմ եմ և ընդունակ ուսման : Ծնողքս հարուստ չէ, բայց հայրս որ փառք ու փորձ արհեստաւոր մէն է,

իր աշխատութեամբ կ'ապրեցնէ մեզ, բանի մը կաթառութիւն չենք քաշեր, և ընտանեօք կ'ապրինք խաղաղիկ, սիրով, ուրախ, հանգիստ և երջանիկ :

Թելադրութիւններ. — Կրնա՞ք նկարագրել զիս. — Ի՞նչպէս է հասակս. — Դիմագիծն՞րս. — Մազերս. — Ճակատս. — Փիթս. — Յօնքերս. — Դուռնչս. — Բերանս. — Կա՞ղմս. — Հարցումներ. — Ի՞նչ կը սիրեմ. — Հայրս ի՞նչ գործով կ'զբաղի. — Ի՞նչ կ'ընէ՞ մեզ :

ԴԱՍ ԻԸ.

44. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով.

Միջահասակ, նիհար, դիմագիծ, ճակատ, քիթ, խաժակ, յօնք, ձուանք, դուռնի, չափաւոր, առոյգ, կազմ, մարդանք, դիւրաքեփ, բնաւորութիւն, օգտակար, հաճելի, վիրաւորել, գերազանց, յառաջադիմութիւն, ուշիմ, ընդունակ, վարժ, փորձ, արհեստաւոր, աշուեստագէտ :

45. Գտնել սա բառերուն հոմանիշներն ու խօսքեր կազմել. — Ուղիղ, նուէր, ոգի, իղձ, որմ, մազիկ, ժանիք, նկար, խաշնարած, տիղմ, որոմ, հեր, հուր, մէզ, միշտ :

Գտնել սա բառերուն հակառակները ու խօսքեր կազմել. — Ազգատութիւն, տգեղութիւն, կորուստ, լոյս, բարեկամ, թանկ, ծնունդ, շատութիւն, ծառայ, առողջութիւն, հիւսիս, արեւմուտք, չարութիւն :

ԴԱՍ ԻԹ.

ԳԻՒՂԱՅԻՆ ՈՒ ԱՂՈՒԷՍԸ

Աղուէսն , որ մը գիւղացւոյն այսպէս կ'ըսէ ,
 « Ո՞վ սիրելի կնիքահայր , շիտակն ըսէ
 Ինչով այդքան ալիք մէտ է քու ձին ,
 Գանի որ քեզ կը տեսնեմ , ան ալ հետդ է անմեկին
 Ամէն կերպով կը նայիս , ամէն բանը կը հողաս ,
 Ճամբայ ընես հետդ , գաշտերն ալ հետը կ'երթաս :

Իսկ ձին ըսես

Դուն ալ գիտես

Գաղաններուն մէջ անոր պէս

Դիչ կայ անխելք ու յիւսար »

— Հէ՞ , նսնարնայր .

Պատասխանեց գեղացին ,

Ես չեմ նայիր անոր խելքին ,

Խելքն ու միտքը հոս բան չունին

Իմ նպատակս ալ այն չէ ամենեւին :

Ինծի միայն ա՛յն պէտք է որ զիս տանի ասդիս , անդին .

Եւ աղէկ մտիկ ընէ իսարազանին :

Թեւադրութիւններ . — Աղուէսը գիւղացւոյն ի՞նչ
 ըսաւ . — Գիւղացին ի՞նչ պատասխանեց :

(Ընդարձակել թեւադրութիւններն) :

ԴԱՍ Լ.

47. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Կնքահայր , աչք մանկ , ձի , անմեկին , նայիլ , հո-
 գալ , յիմար , սանամայր , խարազան :

48. Սա արական բառերուն իգականները գտնել և
 խօսքեր կազմել . — Որձ , ձի , ոչխար , ծերունի , պապ ,
 աներ , պարոնատա , փեսայ , մանչ , եղբայր , այր , հայր ,
 ուստր , քեռի , տաքր :

ԴԱՍ ԼԱ.

ՅՈՎՍԷՓ ՈՒ ԻՐ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐԸ

Յակոբ տառներկու որդի ունէր . ասոնցմէ
 վերջին երկուքի անուններն էին . Յովսէփի ու Բե-
 նիամին , որ Հռաքելէն ծնած էին : Յովսէփ տառն
 և եօթը տարեկան էր . երբ իր եղբայրներուն հետ
 ոչխարներ կ'արածէր , կը հաղորդէր հօրը իր եղբայր-
 ներուն գործած սխալները : Յակոբ Յովսէփը ա-
 մէն զաւկէն աւելի սիրելուն համար ծաղկեաց
 պսակնաւ մը շինած էր և եղբայրները երբ տե-
 ասն իրենց հօր Յովսէփին նկատմամբ ունեցած

Չերմ տէրը սկսան նախանձիլ և դուրդուրանքով չէին վարուեր անոր հետ : Յովսէփ օր մը երազ տեսաւ ու պատմեց եղբայրներուն . « Դաշտին մէջ որայ կը կապէիմք , կապած որայներս ուղիղ կանգնեցան . մինչ ձեր որայները կ'երկրպագէին իմիններուն » : Եղբայրները պատասխանեցին . « Միթէ մեր վրայ թագաւոր ըլլալ կ'ուզես » : Ասոր վրայ եղբայրները սկսան աւելի ատել Յովսէփը : Ուրիշ երազ մըն ալ տեսաւ , նոյնպէս պատմեց եղբայրներուն : « Երազիս մէջ տեսայ որ արեւը , լուսինն ու տանմէկ աստղերն ինծի երկրպագութիւն կ'ընէին » : Հայրն երբ այս բանն իմացաւ , բարկացաւ ու ըսաւ . « Այդ ի՞նչ երազ է , միթէ ես , մայրդ , եղբայրներդ քեզի երկրպագութիւն պէտք է ընենք » : Եղբայրներուն ատելութիւնն աւելի եւս աստիպացաւ , իսկ հայրն այս բոլորը կը գիտէր ու ծածուկ կը պահէր :

Յովսէփի եղբայրները օր մը Սիւքէմ գացին իրենց հօրը խաշներն արածելու համար : Յակոբ ըսաւ Յովսէփի . « Գնա՛ եղբայրներուդ վրայօք լուր բեր ինծի » : Յովսէփի գնաց : Եղբայրներն երբ հեռուանց տեսան Յովսէփը , սկսան իրարու փախաւորուիլ . « Ահա կուգայ երազատեսը , եկէ՛ք սպան-

նենք զայն , ձգենք փոս մը և ըսենք մեր հօրը թէ գազանները յոշոտեալ են : Ռուբէնի յորդորով , եղբայրները չսպաննեցին Յովսէփը , այլ փոս մը ձգեցին՝ ծաղկեայ պատմութեանը վրայէն հանել տուն : Յետոյ Յուդայի խօսքին վրայ ծախեցին Իսրայէլացի վաճառականներուն :

Թելադրութիւններ . — Նախորդներուն նման նախադասութիւնները հարցումներով բաժնել :

ԴԱՍ ԼԲ.

50. Մէյմէկ խօսք չինել հետեւեալ բառերով .

Հաղորդել , ծաղկեայ , պատմութեան , որայ , կազմել , իրան , երկրպագել , սաստկանալ , փսփսալ , յոշոտել , փոս , վաճառականութիւն :

Հրահանգ գիւս . — Ի՞նչու հոտը անոյշ է . — Գոյնը կապոյտ է . — Շեղբը սուր է . — Միջուկը կակուղ է . — Ձայնը հեռուէն լաւ կուգայ . — Պատը փլաւ . — Կը լըսես խըլնջիւնը . — Խորշոմները ծերութեան նշաններ են :

Ո՞ր անասունը ունի կտուց , կնճիթ , բաղ , ցուռ , ամբակ :

Ո՞վ կը գործածէ տապալք . մարա՞կը , ուռկա՞նը , մանգա՞ղը , վրձն՞ը , սրի՞նգը , կկո՞ցը , ածե՞լին :

ԴԱՍ ԼԳ.

ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ ՍԻՐԵԼ

Արմինէ ժրաջան աղջիկ մըն էր ու կը ջանար որ բնաւ իր վարժունդոյն նեղութիւն չպատճառէ :

Օր մը Արմինէին հարցուցին թէ ի՞նչու այնչափ կ'զգուշանաս, ու կ'աշխատես որ վարժունին քեզմէ դո՛հ ըլլայ :

— Ի՞նչ ըսել է, ես իմ վարժունիս շատ կը սիրեմ, չեմ ուզեր որ անիկա ինծի համար քիչ մը նեղուի :

— Է՛հ, ինչո՞ւ այդքան կը սիրես վարժունիդ, հարցուց մէկը :

— Վարժունիս շատ բարի սիրտ մը ունի : Ասկէ ամիս մը առաջ ես դպրոց էի, հիւանդացայ, սիրտս կը խառնուէր, գլուխս կը ցաւէր : Վարժունիս տեսաւ, կանչեց Տնեալ ու զիս անոր հետ տուն զրկեց : Շաբաթ մը հիւանդ պառկեցայ, վարժունիս ամէն օր մեր տունը կու գար, ձեռքս կը բռնէր, ինծի սիրտ կուտար թէ կ'ապաքինիմ : Քրոջս պէս հոգ տարաւ ինծի, իրաւ ալ ապաքի-

նեցայ : Հիմայ իմ տեղս ո՞վ ըլլայ չի սիրեր իր վարժունին :

Թելադրութիւններ. — Արմինէ ի՞նչպիսի աղջիկ էր. — Օր մը Արմինէին ի՞նչ հարցուցին. — Ի՞նչ պատասխանեց. — Ի՞նչու :

ԴԱՍ ԼԳ.

52. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով. Վարժունի, ժրաջան, զգուշանալ, սիրտ, սիրտ տալ, ապաքինիլ, հոգ տանիլ :

Հրահանգ, գիւտեր. — Գտնել հետեւեալ բառերուն հոմանիշները և խօսքեր կազմել.

Բանաւոր, սուգ, մարդ, ննջել, խուժան, ձեւ, ակումբ, թանկ, հովանի, շիթ, ծուղակ, տուժել :

Գտնել սա բառերուն հակառակները և խօսքեր կազմել. փափուկ, բարակ, ժլատ, շռայլ, հաստ, ստորագաս, ցանցառ :

Ա. Ռ. Ա. Ծ

Ուսուցիչը երկրորդ հայր ըսել է :

ԴԱՍ ԼԵ.

ԿԱՂՆԻ ԵՒ ԵՂԷԳՆ

Եւ օր մը կաղնիկն

Ըսաւ եղեգիկն .

Խեղճուկ եղէգ , ափսոս քեզ .

Ինչո՞ւ ատանկ տկար ես ,

Վրադ թեթեւ թռչնիկ մըն ալ ունենաս ,

Ծանր բեռան տակ եմ կ'ըսես կը sfաս ,

Բարակ հովիկ մը օր փըչէ անտառի ,

Մէկէն գլուխըդ դէպ ի վար կը ծռի :

Իսկ ես բարձրաբերձ կոպկասի նման ,

Ճակատս անպերուն տուած կը կենամ .

Ինձմով կ'արգելուին նշոյ՞ք արեւու

Չկայ փոքորիկ մը ինձ ահարկու ,

Քեզ համար ամէն հով՝ մեծ է մըրրիկ ,

Ինձ ամէն քամի անոյշ զեփիւռիկ :

Գոնէ գայիր իմ շուքին տակ բուսնէիր ,

Այդ խեղճութիւնն ի՞նչու համար քաշէիր ,

Բայց դուն չատ անգամ հովերուն բերան

Կ'երթաս , կը բուսնիս միշտ եղերակսն .

Խեղճ ես , ի՞նչ ըսեմ , կը ցաւիմ վրադ ,

Քնորքիւնն է ըրեր քեզի տարաբախս :

Շնորհակալ եմ բարի սրտիդ , ո՛վ պարոն ,

Ըսաւ եղէգն իր պարծենկոտ դրացւոյն ,

Բայց ինձի համար

Բնաւ մի հոգար

Պէտք է դուն վախես

Հովէն՝ քան թէ ես ,

Վասն զի ես միշտ կը ծռիմ , չեմ կոտրիր ,

Դուն հովերուն մինչեւ հիսա դէմ դրիր .

Քայց վերջը տեսնենք : — Այս ըսաւ չըսաւ ,

Անդիէն սաստիկ հով մըն էր փրթաւ ,

Ծռեցաւ եղէգն , ը՛հ չըրաւ կաղնին .

Մէյ մըն ալ փչեց հովը սաստկագին ,

Խլեց արմատէն , տապալեց գետին

Այն դուռը կաղնին

Որու գլուխ մինչեւ երկինք կը հասնէր

Եւ ոտուրներն մինչեւ անդունդն կը ձգէր :

Թելադրութիւններ . — Կաղնին ի՞նչ ըսաւ եղէգին .

— Ինքզինքն ի՞նչպէս գովեց . — Եղէգն ի՞նչ պատաս-

խանեց . — Ի՞նչ պատահեցաւ . — Ի՞նչ բարոյական

գաս կրնանք առնել ասկէ :

ԴԱՍ ԼԶ.

54. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Կաղնի , եղէգ , բարձրաբերձ , նշոյլք , ամպ , փոթո-
րիկ , ահարկու , մրրիկ , քամի , զեփիւռ , եղերական ,
ընութիւն , տարաբախտ , պարծենկոտ :

Ո՞ր անձեր կամ իրեր պէտք է ըլլան անաչառ , ճար-
տար , արիասիրտ , ճարպիկ , ժիր , ուշադիր , հուժկու ,
արթուն , ճշմարտախօս , մարդասէր , հլու , համբերատար ,
հաւատարիմ , ընթեռնելի , ներդաշնակ , ուղիղ , ճապուկ ,
մաքուր , վճիտ :

ԴԱՍ ԼԷ.

ԸՆԿԵՐՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Աշոտ աղքատիկ հօր մը զաւակն էր . հաղիւ
դպրոց գնաց ութ տարեկան հասակին մէջ : Գրա-
վարժութեան դասին Աշոտ փոքր տեսակ մը հա-
նեց , բայց գրիչ չունէր . քիչ մնաց որ լար երբ իր
աջ կողմն նստող ընկերն ըսաւ անոր . « Ես քեզի
գրիչ կուտամ , ուրիշ ի՞նչի պէտք ունիս » : Աշոտ ,

սիրտ առաւ սկսաւ գրել , ընկերն երբեմն իրեն
կը ցուցունէր թէ ի՞նչպէս բռնելու է գրիչը :

Զքօսանիի ատեն Աշոտ քաշուեցաւ պատին
տակ ու հոն ինկած մնաց : Ընկերները կը վազվը-
ղէին ուրախ զուարթ կը խաղային , ինք կը վախնար
երբ ըսած էին թէ դպրոցի տղայք մարդ կը ծե-
ծեն . մարդու վրայ կը խնդան : Բայց ընկերներն
քովը ինկան , բռնեցին ձեռքէն ու ըսին որ իրենց
հետ խաղայ : Ասոնք սիրտ տուին խեղճ տղուն ,
ցուցուցին անոր թէ ի՞նչպէս կարգ ըլլալու է ,
կարգին մէջ ի՞նչպէս կենալու է , սորվեցուցին թէ
ի՞նչ ընելու է որ դաստիարակը գոհ ըլլայ իրմէն :
Աշոտ հաւնոգութեամբ որ իր ընկերները շատ բարի են :

Օր մը գիր գրած ատեն Աշոտի թեւը հան-
դիպեցաւ ընկերոջ կաղանարին ու վար ձգեց
զայն : Մեղանք թափեցաւ անոր տետրակին վրայ
և տետրակը աղտոտեցաւ : Այդ ընկերն որ Աշո-
տին ձախ կողմը կը նստէր , բարկացաւ և ուզեց
որ դաստիարակին բողբէ . խեղճ Աշոտ սկսաւ լալ :
Աջ կողմի ընկերը շուտով բռնեց ան տղուն ձեռ-
քէն ու ըսաւ , մի գանգաւոր , տղան մեղք է ,
ես աղուոր տետրակ մը ունիմ , քեզի կուտամ ,

դասդ գրէ . մեղք է փոքրիկ Աշոտը : Տղուն բարկութիւնը իջաւ , անմիջապէս բռնեց Աշոտին ձեռքէն ու ըսաւ . « Մի լար մարդու բան չեմ ըսեր . ուրիշ տետրակ մը կը հանեմ ու կը գրեմ » : Եւ իրաւալ այդ երկու բարի ընկերները չթողուցին որ Աշոտ լայ :

Ա. Ռ. Ա. Ծ

Դպրոցի տղայք իրար սիրելու են :

Թեւադրութիւններ . — Ի՞նչ էր Աշոտ . — Ե՞րբ դպրոց գնաց . — Ի՞նչ ըրաւ . — Աջ կողմի ընկերն ի՞նչ ըսաւ . — Աշոտ զբօսանքի ատեն ի՞նչ կ'ընէր . — Ի՞նչու . — Իրաւո՞ւնք ունին . — Օր մը ի՞նչ պատահեցաւ . — Դպրոցականի մը պարտքն ի՞նչ է :

ԴԱՍ ԼԸ.

55. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Դրավարժութիւն , տետրակ , սիրտ առնել , կծկուիլ , մնալ , համոզուիլ , թեւ , կաղամար , մեղան , դաստիարակ , բողոք , գանգատիլ :

Գիւտեր . — Ի՞նչ կ'ըսուի այն որ չտեսներ . որ չըսեր . որ մէկ աչք ունի . որ մէկ ձեռք ունի . որ գլուխը մազ չունի . որ լեզու չունի . որ բանականութիւնը կորսնցուցած է . որուն անդամները լուծուած են . որուն ծնողքը մեռած է . որ մէկ ոտք ունի . որ չորս ոտք ունի . որուն կռնակը դուրս ցցուած է : Ասոնցմէ մէյմէկ խօսք կազմել :

Ո՞ր արհեստաւորները կը գործածեն . մասնոց , եռանկիւն , մուրճ , կաղապար , խարտոց , ուրազ , յետան , ուռ , ուլ , սայլ , տրմուխ , լուծ , թակ , աղեղ , դանակ , աքցան , մամուլ , հերիւն , ունելի , ծեփիչ , կարկին , սղոց , կռան :

Օրինակ . — Մասնոցը գերձակի գործիք է :

Ի՞նչ կ'ընէ հողագործը սայլով , բրիչով , բահով , տրմուխով , արօրով , խարաղանով , մանգաղով , երեքժանիով , դափանով :

Ի՞նչ կ'ընէ լպուտը՝ թիակով . աղեղով , մկրատով , ասեղով . ջուլհակը՝ կկոցով = մեքիկ , ջահրակով = չրգք = իւով , ժիկով = մաքարա = չրջընկալով :

ԴԱՍ ԼԹ.

Ձ Մ Ե Ռ

Ձմեռը հասաւ . դաշտերն աւրուեր են , ձայն-
ձուն չկայ , ոչ թռչունի ճըռ ճռալ , ոչ միջատներ :

բու թղթալ : Վաղուկ ջուրը քարի պէս սառ . դար-
ձեր է :

Ծառերը իրենց տերեւը կորուսած՝ ճիւղերն
կերկնցնեն՝ վաւռածցած թեւերու պէս , գեանին
հիւթը ալ չքալեր երակներուն մէջ , ոչ ծաղիկ
կ'երեւի , ոչ երկինքին սրայծառ երեսը .

Արեւն ալ տրտում ու առանց տաքութեան
կ'երեւի , ու կարծես թէ միայն բնութեան խեղ-
ճութիւնը ցուցնելու համար կը ծագի : Լա՛ց , լա՛ց ,
ղաւակներուդ վրայ , ո՛հ բնութիւն , քիչ ատեն
առաջ հանդարտ քու գանձերդ կը վայելէին ,
վարդն իր անոյշ հոտը կը ձգէր , այգին իր խա-
ղողը կուտար , ամէնն ալ իրենց ունեցածը :

Գեղեցիկ բնութիւն , Աստուծոյ զաւակ , ըսէ՛
ինձի , ի՞նչու այսպէս տրտում ես , միթէ հայրդ
գրեզ երեսէ թողուցե՞ր է , ի՞նչ , մի՞թէ պիտի
կորսուի՞ս երթաս :

Աստուծոյ հոգը քեզմէ պակաս չէ , և իր
ձեռքը քու վրադ է , կուգայ ատեն որ նորէն կը
ծլին կը ծաղիկն ծառերդ , վարդը իր գոյնը կ'առ-
նէ , երկիրը իր կակուղ խոտը , նորէն կուգայ քեզի
քու գարունդ :

Մի տրտմիր, ո՛վ բնութիւն, անոնց վրայ ալ
որ քու դաշտերուդ տակ կը ծածկուին, որ մէյ-
մըն ալ չեն երեւիր երկրիս վրայ :

Բայց ի՞նչու մարդն ու վարդը միշտ մեռած
մնայ :

Այնչափ գիտութիւն և առաքինութիւն հո-
ղին տակ պիտի կորսուին : Գերեզմաններու վրայ
թափած այնչափ արցունքները չե՞ն կրնար մեռել-
ները ողջնցնել :

Անանկ չէ, խմաստութիւն և առաքինութիւն,
անմահ պիտի ըլլան, մարդուն ու վարդին պէս :

Թեազդուքիւններ . — Բնութիւնը ձմեռը ի՞նչ կեր-
պարանափոխութիւն կը կրէ . — Ծառերն ի՞նչ կ'ըլլան . —
Արեւն ի՞նչպէս կ'երեւայ . — Աստուծոյ հոգին ի՞նչ կ'ը-
նէր . — Բնութիւնը տրտմե՞լու է . — Ո՞րոնք անմահ
պիտի մնան :

ԳԱՍ Խ.

58. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .
ձըւճըւալ, բզզալ, վատուժցած, երակ, պայծառ,

Աստուծոյ դաւակ, վարդ, խունկ, ծաղկիլ, կանանչ-
նալ, գիտութիւն, գերեզման :

Որո՞ւն ձագը կը կոչուի աքլոր . բարիկ, մտրուկ, ու-
րոջ, թոժուն, լակոտ, ամիկ : Ասոնցմով խօսքեր կազ-
մել :

Ինչի՞ մէջ կը դնեն ջուրը . ծխախոտը, մոխիրը, ա-
ղը, մեղուն, պանիրը, թռչունը, հաւը, գիրերը, մե-
լանը, դրամը, ցորենը, միւռոնը, Հաղորդութիւնը, հա-
գուստը :

Դերձակը ի՞նչ կ'ընէ մկրատով, կանգունով, կաւի-
ճով : Կօշկակարն ի՞նչ կ'ընէ . չափով, դանակով, կաղա-
պարով, մուրճով, հերիւնով, խարտոցով :

ԳԱՍ ԽԱ.

ՈՒՂՏ, ԳԱՅԼ, ԱՂՈՒԷՍ

Ուղտին անունն էր Բագոս

Աղուէսուկինն ալ Թորոս

Եւ գայլուկինն էր Մարկոս .

Իսկ ասոնց տէր կնքահայր՝

Խելըք Խիկար :

Ասոնց սէրն ի սկզբան
Չափազանց անմեղան :

Բայց փորին շահ . — այդ էր գէշը ,
Սէր կը թողնէ փորին ձայնը :
Ուստի երբոր գտան մէկ օր
Լանաջ հացի խոշոր կտոր ,
Խնչ ընեն այս երեքին ,
Կը միաբանին

Որ տարիքով է՛ն մեծին

Այն ըլլայ բաժին :

Սեւ օր գլխիս , երգում ալ կընեն

Որ իրարու երբէք չը ստեն :

Գայլն յառաջեց , ես Ադամէն

Ծեծ եմ կերած անգթօրէն :

Գայլէն ետքը շտապեց աղուէսը ,

Ուրեմն թողանս ընկերներէն ես .

Ուղտն ի՞նչ ընէ , բանը բուրդ էր ,

Փորին վտանդ վերահաս էր :

Ուստի շուտով հացն ի բերան տանելով ,

Տարիքս , ըսաւ , սա ոտներուս նայելով ,

Չափեցի ,

Հասկըցի :

Ուղտի խօսքին գայլ կատղած ու բարկացած՝
Վեր վեր ցատկեց որ առնէ այն խոշոր հաց :

Բայց վերջապէս մէջ ուղտին ծնկաց

Կը հեծկցայ . յոյժ ջախջախած :

Իսկ ծափ աղուէս կը զարնէ .

Պարէ ուրախ ու կ'երգէ ,

Բարձր է Բագոս ,

Կղկնձայ Մարկոս ,

Շուտով գայ թորոս :

Մին կուշտ ուտէ և թէ կուլ տայ՝

Իսկ միւս նայի . թուրք կուլ տայ ,

Կագ ու կռիւ հասնին ահա

Եւ աշխարհիս փնաս կուգայ :

Թելադրութիւններ . — Նախադասութիւնները հար-
ցումներու վերածել :

Գ Ա Ս Խ Բ .

60 . Մէյմէկ խօսք շինել հետեւեալ բառերով .

Չափազանց , անմեղան , լաւաշ , հոտ , սեւ օր , գլուխ ,
պատուէր , աշտարակ , նկուղ , շապիկ , դուստր :

ԳԻՆՏԵՐ. — Հետեւեալներուն հականդիներովը խօսք
կազմել. սիրել, գրել, պատժել, խօսիլ, շարել, կոտ-
րել, բերել, ծախել :

Գ.Ա.Ս Խ Գ.

Ա Ր Մ Ի Ն Է

Հինգ տարեկան

Մէկ աղջկան

Մեքենայ մի կտրեց տարաւ

Աջ թեւն (ի՞նչ աղէտ արագրաւ)

— Մանկիկն այնքան հեծեց լացաւ
Թափեց այնքան արցունք և ցաւ

Որ հայրաբար

Աստուածն արդար

Գթութեան շող մ'ուղղեց վրան .

— Ամենաբոյժ սպեղանի

Որ փոյթ գոցեց վերքին բերան .

Եւ միաթեւ այլ կենդանի

Հատոյց իր մօր

Մանկիկն անզօր :

— Անցան օրեր , և Արմինէ

(Արմինէ էր անունն , ըսի՞ .)

Ա'լ զերծ վէրքէ , դառնութենէ

Ամէն առտու կ'երթար դասի ,

Եւ անդադար

Գիրք կը կարդար :

Եւ իր պարտքին շատ ուշադիր

Չախօփն այնքան լաւ գրէր գիր ,

Որ վարժարան յարկին ներքեւ

Ինքն առնելով նիշ ու պարգեւ՝

Միւս աղջկանց

Առթէր նախանձ :

— Յանկարծ մի օր մեծ և բարի

Կին մ'ամուսին թագաւորի

Գիւղին մէջէն անցած ատեն
Կանգ առաւ ու գիւղացիեն

Խնդրեց իսկոյն ,

Որ փոքրագոյն

Այլ խելացի յառաջադէմ

Մի աշակերտ բերեն իր դէմ :

— Մարդ զրկեցին և Արմինէն

Առին բերին վարժարանէն :

Աղջիկն անվախ

Կազմ և ուրախ

Այլ թելագորկ , երբ երեւցաւ

Ազնիւ տիկնոջ աչքը լեցաւ ,

Եւ գգուանօք ու քաղցրաձայն

Իր գրկաց մէջ առնելով զայն

Տուաւ պաշիկ .

Եւ , «Փոքր աղջիկ ,

Հսաւ , «գոհ եմ որ դու այդպէս

Աշխատասէր ու խոհեմ ես .

Լաւ կը գրես , լաւ կը կարդաս

Եւ կ'առնես ինչ որ տան քեզ դաս .

« Արդ փոխարէն

« Առատօրէն

« Քեզ վարձատրել կ'ուզեմ այսօր :

« Ըսէ , ի՞նչ տամ , գրքո՞յկ մ'աղւոր

« Հաղորատ , պա՞տկեր , թէ խաղա՞լիկ ,

« Կ'ուզե՞ս շաքար կամ ուտելիք ,

« Կ'ուզե՞ս օղեր ,

« Ոչ , մի՛ վախեր ,

« Ըսէ չիտակ » . իսկ Արմինէ ,

Հոգին լցուած ցնծութենէ

Բացաւ շրթունքն և խնդազին .

Գոչեց . — «Թեւ մը տուէք , Տիկին . . . :

Թելագորկիւններ . — Ի՞նչ եղած էր հինգ տարե-
կան աղջիկ մը . — Մանկիկն ի՞նչ ըրաւ . — Աստուած
ի՞նչ ըրաւ . — Օրեր անցնելէ ետք , մանկիկն ի՞նչ ըրաւ .
— Օր մը ի՞նչ պատահեցաւ . — Գիւղապետը զո՞վ ներ-
կայացոյց . — Ազնիւ Տիկինն ի՞նչ ըրաւ . — Աղջիկն ի՞նչ
պահանջեց :

ԴԱՍ ԽԴ.

62. Մէյմէկ խօսք շինել հետեւեալ բառերով .

Մեքենայ , աղէտ , սրտագրաւ , հեծել , ամենաբոյժ ,
սպեղանի , դառնութիւն , ուշադիր , զերծ , վերք ,
յարկ , գիւղապետ , թեւազուրկ , քաղցրաձայն :

ԳԻՆՏԵՐ. — Ո՞ր արհեստաւորը կը գործածէ սա գործիները : Խօսքեր կազմել :

Գայլիկոն , խզար , քշտոց , աքցան , ալիշ , մաղ , շարմաղ , շաղափ , գէլր :

ԴԱՍ ԽԵ.

ԱԴԱՄԱՆԴԷ ՄԱՏԱՆԻՆ

Ուիլեէմ անուն վաճառական մը շատ հեռաւոր երկիր մը գացած էր . և իր գործունէութեամբ մեծ հարստութիւն մը գիւղեր էր : Բաւական տաւրի բացակայութենէ ետք՝ իր հայրենիքը գարձաւ :

Երբ իր ծնած քաղաքը մտաւ , իմացաւ որ բոլոր իր մերձաւոր ազգականները քաղաքէն քիչ հեռու գիւղի տան մը մէջ ժողովուրդ էին՝ կերակուր ուտելու համար : Փութաց հոն երթալ . — սրտին ուրախութենէն՝ մոռցաւ վրան գլուխը չըտկել և փոխել վերարկուն զոր ճամբորդութեան միջոցին հագած էր և որուն գոյնը բոլորովին նեւտած էր :

Երբ լուսազարդուած սրահը մտաւ , իր աղգա-

կաններն , այր ու կին , բնաւ բերկրաւ մը չզգացին իրենց բարեկամը տեսնելով , վասն զի վերարկուէն դատելով՝ անիկա աղքատացած կը կարծէին :

Վաճառականին ծառայ խափշիկը՝ այս անհաճոյ ընդունեցութեան վրայ սաստիկ բարկացած ըսաւ իր տիրոջը . « Ասոնք գէշ մարդիկ են , որ ահող խօսք մը չեն ըսեր իրենց բարեկամին՝ որմէ այսքան ատեն բաժնուած էին : — Քիչ մը սպասէ՛ , պատասխանեց վաճառականը՝ ցած ձայնով : « Նայէ՛ հիմայ ի՞նչպէս կը մօտենան » : Աս ըսելով՝ գրպանէն աղաւանդի մասանի մը հանեց ու մատը դրաւ : Անմիջապէս ամէնուն գէմքը զուարթացաւ և ամէնքը Ուիլեէմի բոլորտիքը խոնուեցան , ո՞րը ձեռքը կը սեղմէր . որը երեսը կը համբուրէր և ամենքն ալ կ'ուզէին զայն հիւրընկալելու պատիւն իրարմէ յափշտակել : « Ըսել է այդ մատանին , ըսաւ խափշիկը , ուրիշները գիւթելու զօրութի՞ւնն ունի » :

— Ոչ , պատասխանեց Ուիլեէմ , բայց տեսնելով այս աղամանդն , որ առնուաղն հազար զուրուշ կ'արժէր , հասկցան որ հարուստ եմ , ու կ'ուզեն զիս սիրաշահիլ :

— «Ո՛հ, Կոյրե՞րը, գոչեց այն ատեն խափշիկը, ըսել է զանոնք դիւթողն այս աղամանդը չէ, այլ ստակի սեղո՛ւ Կարե՞լի է, որ քիչ մը դեղին մետաղ և քանի մը թափանցիկ քարի կտորուանք աւելի մեծ արժէք ունենան ձեր աչքին, քան թէ տիրոջս պէս ազնիւ անձ մը:

Թելադրութիւններ. — Ուիլիէմ վաճառականն ո՛ւր գացած էր, և ի՞նչ շահած. — Երբ ծննդավայրը դարձաւ, ի՞նչ տեսաւ. — Վերաբերուն ի՞նչ եղած էր. — Ո՛ւր գացած էր, և ի՞նչ շահած. — Ի՞նչ ըրին աղգականները. — Ծառայն ի՞նչ ըսաւ. — Վաճառականն ի՞նչ պատասխանեց. — Ի՞նչ ըրաւ. — Մատանին ի՞նչ զօրութիւն ունէր. — Աղգականներն ի՞նչ ըրին. — Խափշիկը ի՞նչ գոչեց: — Ի՞նչ բարոյական կրնանք քաղել:

ԴԱՍ ԽԶ.

64. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով.

Գործունէութիւն, մերձաւոր, աղգական, վեասել, լուսազարդել, բերկրանք, ընդունելութիւն, աղամանդ.

մատանի, դիւթել, խառնել, սիրաշահիլ, ստակի սեղ:

Ո՞վ կը տաշէ և խնչով. — Կը գամէ, կը ցոփէ, կը խրէ, կը նկարէ, կը կտրէ, կը կղպէ, կը հնչեցնէ, կը պեղէ, կը վարէ, կը սանձէ:

Ապակեգործը խնչը կը շինէ ապակիով, բկրուած՝ կաւով, ատաղձագործը՝ փայտով, դերձակը՝ ասուխով, ոսկերիչը՝ արծաթով՝ ոսկիով, պղնձագործը՝ պղինձով, Դերձակունիին գործաւոր է, գործիքն ալ անեղ, իսկ քերիչը կ'գործածէ ատաղձագործը, կացինը փայտահարը, սքցանը, հիւսնը, ցնցուղը, պարտիզպանը: Ասոնց գործած գործողութիւններն ի՞նչ կ'ըսուին:

ԴԱՍ ԽԵ.

ԸՆՏԱՆԻՔ

Ընտանիք բառը լսելուդ պէս կը յիշեմ ձեր հայրը, մայրը, եղբայրները, քոյրերը: Կը յիշեք նաեւ ձեր պապն ու հահին. հօրեղբայրն, մօրեղբայրը, հօրաքոյրը, մօրաքոյրը ու անոնց զաւակներն որ ձեզի հասակակից ընկերներ են:

Օր մը Պետրոս ծառի ճիւղի մը վրայ բոյն մը տեսաւ, իսկոյն ծառին վրայ մագցեցաւ. պզտիկ թռչուն մը բռնեց: Վազեց տուն հօրն ու մօրը

քով՝ թռչունն անոնց ցուցունելու համար : Հայրը բան մը չըսաւ , միայն տղուն ձեռքէն բռնեց , տարաւ մութ անտառ մը որ իրենց գեղի վերի կողմն էր , յետոյ կամացուկ մը հեռացաւ տղուն քովէն . ըսելով :

— Պետրոս , երբ քեզ մինակ ձգէի , ի՞նչ պիտի ընէիր հոս : Պետրոս շատ վախցաւ ու սկսաւ լալ :

— Հայրի՛կ , տան ճամբան չեմ գիտեր որ երթամ , կաղաչեմ , դիմ մինակ մի՛ ձգէր , մայրիկիս քով տար :

Է՛ , տղեկ , ինչո՞ւ քեզի հաճոյք առթող բան մը փոքրիկ թռչունին ըրիր : Ի՞նչ պիտի ըլլայ հիմայ աս ձագուկը , զոր իր հայրիկէն ու մայրիկէն դողցար , անշուշտ պիտի մեռնի , եթէ շուտ չտանիս իր ընտանքին քով :

Բարեւսի՛րս Պետրոս . աղէկ հասկցաւ թէ հայրըն ի՞նչ ըսել կ'ուզէր : Շուտով տարաւ բոյնին մէջ դրաւ թռչնիկն որ ուրախ զուարթ իր մայրիկին թեւերուն տակը տաւ :

Թելադրութիւններ . — Ընտանիք ըսելով՝ ի՞նչ կը հասկընաք . — Պետրոս օր մը ի՞նչ ըրաւ . — Հայրը զայն

յանդիմանեց . — Ի՞նչ ըսաւ և ո՞ւր տարաւ . — Պետրոս ի՞նչպիսի տղայ էր . — Ատկէ ի՞նչ դաս կ'ընաք քաղել :

ԴԱՍ ԽԸ.

66. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Ընտանիք , յիշել , հանի , հասակակից , մագլցել , բարեսիրտ :

Գտնել հետեւեալներու հականիշներն ու խօսքեր կազմել . պաղ , ծանծաղուտ , ագահ , հպարտ , կոշտ , գէր , ծոլ , ծեր , ցած , հեռանալ , մարել , կապել , ամփոփել , մոռնալ , խնդալ , ցանել , քնանալ , կանխել , առաջնորդել :

Որոշեցէ՛ք սա որձ և էգ բառերն . անոնցմով խօսքեր կազմեցէք . ոչխար . աքաղաղ . առիւծ . զամբիկ . ձի . կով . էջ . շուն . ցուլ . քած . այծ . մաքի . վարուժան . մարդ . նոխազ :

ԴԱՍ ԽԹ.

ՁԿՆԵՐ

Վճակի մը մէջ ձկնիկ մը ուրախ՝
 Վեր վար կը յոյսար անհող ու անվախ .
 Երբեմն անիկա գլուխը կամացուկ
 Ձրէն դուրս կը հանէր ու կ'որսար մծորակ :
 Երբոր կը տեսնէր ձկնորս կամ սողայք ,
 Ճարպիկ շարժումով կ'իջնէր ջրին տակ ,
 Եւ հպարտութեամբ , կ'ըսէր ինքնիրեն .
 « Ես չեմ բռնուիր այդ ձկնորսներէն : »
 Անգամ մը մօտի գիւղէն մէկ սղայ
 Եկաւ նստեցաւ վտակի վրայ .
 Եւ տռփիւն մէջէն առաւ որդ մը մեծ
 Ձայն կարծին անցուց ու ջուրը նետեց :
 Մեծ ձուկ մը ըսաւ ձկնիկին . « Եղբայր .
 Դո մահ կը սպասէ , խաչծիւն մի՛ երթար : »

Ձկնիկն ալ ըսաւ . « Գիտեմ ես արդէն ,
 Ես չեմ բռնուիր անօրէն կարօքն .
 Կ'ուզեմ ըսկ քննել թէ կարծին ծայրի
 Որդը մեռած է թէ ո՛չ դեռ կ'ապրի » :
 Քննեց , հաւնեցաւ , կուռթ , կըլլեց զանի .
 Ձուկն էր որսացուած — յիմար կենդանի :

Թելադրութիւններ . — Ո՛վ կը լողար վտակի մը
 մէջ . — Ի՞նչ կ'ընէր . — Ի՞նչ կ'որսար . — Ինքիրեն ի՞նչ
 կ'ըսէր . — Ի՞նչ պատահեցաւ . — Մեծ ձուկն ի՞նչ պատ-
 ուէր տուաւ . — Ձկնիկն ի՞նչ պատասխանեց . — Վախ-
 ճանը ի՞նչ եղաւ . — Սակէ ի՞նչ բարոյական դաս կըր-
 նանք քաղել :

ԴԱՍ Ծ.

68. Մէյմէկ խօսք շինել հետեւեալ բառերով .
 Վտակ , լողալ , մծղուկ , ճարպիկ , շարժում , տուփ ,
 խայծ , կարթ :

Գտնել թէ ի՞նչ են հետեւեալներն և խօսքեր կազ-
 մել : Անութ , արմուկ , յօդ , ծոծրակ , ողն , ողնայար ,
 անրակ , թոք , ստամոքս , երակ , կուտկէն , դմակ ,
 ձգախէժ , կացին , մանգաղ , կարկան , հոց , հեռադի-

տակ, մանրավէպ, ջերմաչափ, կողմնացոյց, շանթար-
գեղ :

Ա. Ռ. Ա. Ծ

Մտիկ ըրէ Մեծի խրատ,
Որ չհասնի փորձանք վրադ :

ԴԱՍ ԾԱ.

ԳԻՇԵՐ

1. Արեւը մայրը մտաւ, գիշերուան ցողը
գետնին երեսը կը թրջէ, օդը որ ցորեկը չափա-
զանց տաք կ'ընէր՝ հիմայ կը զովանայ :

2. Ծաղիկներն իրենց խառնուսիկ թերթերն
կը գոցեն, գլուխնին կը ծռեն իրենց կոթին վրայ
կը կախուին : Վառեակներն իրենց մօրը թեւին տակ
կը քնանան :

3. Թռչուններն երգւոյնին դադրեցուցած են,
բոյներնին ծառերուն վրայ դրած՝ գլուխնին ալ
թաթիկներնուն տակն առած՝ կը հանգչին :

4. Զայն մը չելէր այն փեքրակէն ուր մե-

ղուները միշտ կը մանեն ու կ'ելլեն, իրենք ալ
թողուցեր են իրենց աշխատութիւնը, ամէնքն ալ
իրենց ընկերին քով մոմէ սինականերու մէջ կը
քնանան :

5. Ոչխարներն իրենց կակուղ բուրդին վրայ
պառկեր են, ա՛լ չի լսուի բլուրներու վրայ ի-
րենց մայերը :

6. Տղայքն ալ մոռցեր են իրենց խաղը, ա-
մենեւին ոտքի ձայն չկայ, ճամբայները մարդ-
չկայ, դարբինն ալ իր կռանը սաղիւն վրայ չի
ղարներ :

7. Հիւսնին աղոցը ճուրթոց մըն ալ չհաներ
ամէն արարած կը քնանայ. մարդիկ ալ, անբան-
ներն ալ : Երկինք երկիր մութ պատեր է, գիշեր է :

8. Ո՞վ է որ այս ամէն քնացողներուն վրայ
հոգ կը տանի. և անոնց չկարծած ատեն զանոնք կը
պաշտպանէ : Կայ աչք մը որ քնանալ չունի, որ
առանց արեւու լոյս կը տեսնէ. ճամբուն մէջ իրեն
լուսին պէտք չէ, տան մէջ կանթեղի կարօտ չէ,
երկնի վրայ աստղ չլինաւէր : Այս աչքը ամէն
տեղ կը տեսնէ, ամէն մարդ կը հոգայ. այս է Աս-
տուծոյ աչքն, որուն ձեռքը միշտ մեր վրայ է :

9. Աստուած տուած է փռնն որ յողնութիւն
առնենք . գիշերը մեղի տուեր է որ հանգչինք :
Իրիկունը մայրը մատը բերնին դրած՝ յառն յառն
քալելով՝ չորս կողմ կ'երթայ ամէն շնկոց դադ-
րեցնելու որ չըլլայ թէ իր տղան անոյշ քունէն
արթնանայ , անկողինին վարագոյրը կը քաշէ . ճրա-
դըն ալ կը վերցնէ որ աչքին լոյս չզարնէ :

Աստուած ալ այսպէս մեզի համար սեւ վա-
րագոյր կը քաշէ . ամէն բան կը խաղաղեցնէ որ
եր մեծ ընտանիքը հանդարտ քուն ըլլայ :

10. Հանգիստ քուն եղի՞ք, յողնած աշխատողներ, փո՛քր տղայք, դո՛ւք ալ՝ *սնկնացող միջասներ* : Աստուած ձեր վրայ արթուն կեցեր է. իր աչքը միշտ բաց է ձեզ պաշտպանելու համար : Երբոր մութը քաշուի և արեւուն ճառագայթներն աշուրնուդ զարնեն՝ շնորհակալ եղէ՛ք Աստուծոյ, որ գիշերը ձեզ պահպանեց :

Թելադրութիւններ . — Պարբերութիւնները հար-
ցումներու բաժնեկ :

T. U. U. σ f.

70. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Մայրը մտնել, ցօղ, խատտուտիկ, վառեակ, փե-
թակ, բուրդ, կռան, սղոց, հիւան, քուն, յամր, վա-
քադոյր, խշխշադոյր :

Գտնել սա բառերուն նմանաձայնները և խօսքեր
կազմել . քող, կարգ, փող, նետ, թաթ, ձող, քամիլ,
գամել, փակ, հառաչ :

Գտնել սա բառերուն հոմանիշները ու խօսքեր կազմել. կոճակ, մաղթանք, քերծէ, նեոյգ, ճերմակ, բուլբուլ, փալփայել, կառուղանել, քանդել :

Եպիսկոպոսին խոյրը . իսկ վարդապետին , քահանային , բժշկի՞ն , դինուո՞րին , զօրապետին , ասպետի՞ն , դատաո՞ւորին . փակեղ , վեղար , ապարօշ , կնճուղ , սաղաւարտ :

7. U. U. 8. 9.

ԱՔԱՂԱՂՆ ՈՒ ՄԱՐԳԱՐԻՏ

Աբաղաղին մէկը աղբիւս փրփած ատեն ,
Խնչպէս եղաւ՝ մարգարիտ մը գտաւ մէջէն .

Դառնայ ի՞նչ ըսէ աղէ՛կ ,
« Հը՛ , ի՞նչ փուճ բան , նայեցէ՛ք .
Մարդիկ որքա՛ն անխելք են
որ ասոր մեծ գին կը դնեն : »

Ինձի համար , կ'ուզէ՞ք , ըսեմ ճշմարիտը :
Հատ մը դարին լաւ է քան այս մարգարիտը .

Իրաւ , դարին տեսիլս չէ ,
Բայց փորերնիս կշտացնէ : »

Ահա այսպէս է ընդհանուր
Տգէտ մարդոց դատաստան ,
Որ բանին որ համ չեն առնուր
Իրենց համար է անպիտան :

Թելադրութիւններ . — Աքաղաղ մը ի՞նչ գտաւ աղ-
բիւսին մէջ . — Ի՞նչ ըսաւ . — Տգէտ մարդոց դատաս-
տանը ի՞նչպէս է . — Ի՞նչ բարոյական դաս կրնանք
քաղել :

ԴԱՍ ԾԴ.

72. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Աղբիւս , քրքրել , տեսքոտ , փաթթոց , լաչակ ,
ծոպ , կնջուղ , դուռ , հարս , նետ , անձեղ :

Զանազանել անձ , անասուն , առարկայ : — Խօսքեր
կազմել — Սոխակ , հօրաքոյր , դորա , աթոռ , բանտարկ-
եալ , փեղոյր , ուսուցիչ , շահօքրամ , լուցիկ , ռնգեղջիւր ,
խորան , ասկակի . Թրթուր , սերկելիլ , խաղ , ստեպղին ,
աղբ , ախոռապան :

Օրինակ . — Կուղբն անասուն է . սոխակը թռչուն
է : Զանազանել ծառ , թուփ , բանջարեղէն , և խօսքեր
կազմել — Կաղնի , վարդենի , շողգամ , կեռասենի , ա-
ռոյտ , թթում , նռնենի , մորենի , հազար , ծիրանի , ա-
ղատքեղ , նոճի , ուռի , ընկուղենի , մեխակ , գկեռի ,
հաղարջենի :

ԴԱՍ ԾԵ.

Գ Ա Ն Զ Ա Ն Ա Կ Ը

Փոքրիկ Զարեհ բարի ու աշխատասէր տղայ
մին էր , դպրոցին մէջ դասերուն հոգ կը տանէր ,
և հայրը շատ գոհ էր իրմէ : Ասոր համար ամէն
շաբաթ քառասուն բարա կուտար անոր , երբ շա-
բաթական վիճակացոյցը լաւ նիշ կը պարունակէր
դասերուն ու քարի վարիին համար : Ուրիշ տղայք
գոցե քառասուն բարան արհամարհելով՝ ուտելի-

քի և ուրիշ սնոցի իրերու ծախսէին , բայց Զարեհ այդպէս չէր մտածեր . գիտեր որ իր ծնողքն հաբուստ չէին , և թէ տարւոյն մէջ շատ շաբաթներ կան ու շաբաթական քառասուն բարան խնայելով՝ տարի մը ետքը բաւական մեծ գումար մը պիտի ունենար : Իր ծնողքին հաւանութեամբ գանձանակ մը առաւ որուն մէջ կը ձգէր իր շաբաթականները : Տարի գլխուն բացաւ գանձանակը , որովհետեւ ամէն շաբաթ անխափսէ գահեկան մը ձգած էր հոն , կը մտածէր որ մէջէն յիսուն երկու գահեկան պիտի ելլէ . բայց զարմանալի բան , գանձանակին մէջ հարիւր՝ ճիշդ հարիւր հատ մէ՝ ճիտիցէ քառասուննոց գտաւ . մինչ տղան աչքեմուն չհաւատալով՝ կրկին կրկին կը համրէր , հայրըն ըսաւ անոր , այդ քառասուն և ութ գահեկանը զոր աւելի կը տեսնես՝ քու ստակիդ տոկոսն է : Մայրդ , մեծ հայրդ ու ես ձգած ենք գանձանակիդ մէջ , տեսներով որ լաւ հոգ կը տանիս շաբաթականներդ խնայելու : Տղան շատ ուրախացաւ . այն հարիւր գահեկանով գիրքեր , դասական պէտքեր , պատկերներ . կարկինի տուփ մը , ներկ , վրձին և ուրիշ պիտանի բաներ գնեց , ու տարին ի բուն զանոնք գործածելով՝ իր խնայա-

սիրութենէն դոհ մնաց , և միշտ նոյն ընթացքը շարունակեց :

Թելադրութիւններ . — Զարեհ ինչպէս տղայ էր . — Վիճակացոյց ինչի՞ կ'ըսեն . — Զարեհի ծնողքն ինչպէս էին . — Ի՞նչու գանձանակ մը գնեց . — Տարեգլխուն ի՞նչ եղած էր . — Ի՞նչ ըրաւ . — Հայրն ի՞նչ պատասխանեց . — Ի՞նչեր գնեց . — Ի՞նչ բարոյական դասեր կըրնաք քաղել :

ԴԱՍ Ծ 2.

73 . Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Շաբաթական , վիճակացոյց , բարի վարք , գուցէ , արհամարհել , սնոտի , գանձանակ , տարեգլուխ , խնայել :

Գտնել թէ հետեւեալներէն ո՞րը հանդերձեղէն , ո՞րը կհան , ո՞րը ուտելիք է և խօսքեր կազմել :

Կրծկալ , միս , թիկնաթոռ , մուճակ , գետնախնձոր , պարեգօտ , լօգիկ , հակիթ , վարունկ , սեղան , տափատ , բաճկոն , թելահայտ , ցփսի , գիշերնոց , հրուշակ , փողկապ , շոմին , խորված , խուժէ , բողկ , վառարան , բաղաջ , եղինձ , զենջակ , բարձ :

ԴԱՍ ԾԷ.

ԵՐԿՈՒ ԴՐԱՑԻՔ

Երկու մարդիկ դրացի էին, և իւրաքանչիւրն ունէր կին մը և բազմաթիւ մանր տղայք. և զանոնք սնուցանէրու համար ոչ այլ ինչ, բայց միայն իրենց աշխատութիւնը:

Եւ այս երկու մարդոցմէ մին անհանգիստ կ'ըլլար ու կը մտաւ մտաւոր ըսելով. «Եթէ մեռնիմ ես կամ հիւանդանամ, ի՞նչ պիտի ըլլայ իմ կնոջս ու որդւոյս վիճակը»:

Եւ այս մտածութիւնը յարստամ իրեն հետէր. և կը կրծէր իր սիրան ինչպէս որդ մը կրծէ պտուղն, ուր ծածկուած է:

Արդ թէպէտ և նոյն մտածութիւնն ունեցեր էր նաեւ միւս հայրը, բայց չէր կեցած անոր վրայ. «Վասն զի, կ'ըսէր, Աստուած որ իր արարածները կը ճանջայ և կը հսկէ անոնց վրայ՝ պիտի հսկէ նաեւ իմ կնոջս և զաւակներուս վրայ»:

Եւ այս վերջինը խաղաղ ու հանգարտ կ'ապրէր, մինչդեռ առաջինը գոնէ վայրկեան մը ան-

դորր ու ներքին խնդրաբիւն մը վայելած չունէր:

Օր մը, երբ դաշտին մէջ կ'աշխատէր քաղ-ժաղէմ ու վիստ, իր մտաւորանքութեան մէջ՝ տեսաւ որ քանի մը թռչուններ մացառի մը մէջ կը մրտնեն, անկէ դուրս կ'եղնեն ու ընդ հոսպ հոն կը գառնան:

Եւ մայրը երթալով՝ տեսաւ իրարու քով դրուած երկու բոյներ, և իւրաքանչիւրին մէջ ոչ աւալաւ ձագեր նորածին և դեռ անսկիւտուր:

Երբ իր աշխատութեան դարձաւ, մերթ ընդ մերթ կը վերցնէր աչերն և կը դիտէր թռչուններն որ կ'երթային ու կուգային՝ գոթ բերելով իրենց ձագերուն:

Արդ, այն պահուն որ մայրերէն մին իր աւարով կը գառնար իր բոյնը, անգղ մը զայն բռնելով՝ կը յափշտակէ, և խեղճ մայրն ի զուր անոր մագիլներէն զերծանելու ճիգեր ընելով. սուր ու ցաւագին ճիչեր կ'արձակէր: Այս տեսնելով մարդն որ կ'աշխատէր՝ իր հոգին առաջուրնէ խռովեալ զգաց. «Վասն զի, կը խորհէր, մօրը մահը զաւակներու մահն է: Իմիններս իզմէ զատ ոչ ոք ունին: Ի՞նչ պիտի ըլլան անոնք, երբ չ'ըլլամ ես այլ եւս»:

Եւ օրն ի բուն թաղծալից ու տխուր եղաւ ,
և գիշերը չքնացաւ բնաւ :

Հետեւեալ օրը , դաշտերը դառնալով , ըսաւ
խորովի . « Կ'ուզեմ սա ինչ մօր ձագերը տեսնել ,
չատերն անտարակոյս արդէն կ'որսուած են » : Եւ
դէպ ի մացառն ուղղուեցաւ :

Եւ տեսաւ որ ձագերն ողջ առողջ էին և ոչ
մէկն ցնաւուած կ'երեւէր :

Եւ զարմանալով ասոր վրայ պահուրտեցաւ
այս սխալեցիկին պատճառն իմանալու համար :

Եւ քիչ մը ետքը , թեթեւ ճիչ մը լսեց . և
տեսաւ երկրորդ մայրն որ փռքանակի կը բերէր
ժողված սնունդն՝ զոր անխտրաբար կը բաժնէր ամէն
ձագերուն , և ամէնքն ալ իրենց բաժինն կ'ունե-
նային , և որբերն յիշալ չէին մնար իրենց թշուա-
ռութեան մէջ :

Եւ այն հայրն որ տարակուսած էր նախախ-
նաւորեան վրայ՝ երեկոյին պատմեց միւս հօր
զոր ինչ տեսած էր :

Եւ վերջինն ըսաւ . « Ի՞նչ հարկ է անհանգիստ
ըլլալ : Երբեք Աստուած չքաներ իրեններն ,
իւր սէրը դադարեցներ ունի որ անծանօթ են

մեզի : Հաւա՛ստեմք , յաւա՛ւմք , սիրե՛մք , և խա-
ղաղութեամբ յառաջ վարենք մեր ճամբան :

Եթէ հասնի ինծի քեզմէ առաջ մեռնիլ ,
դուն իմ զաւկներուս հայր պիտի ըլլաս , եթէ
դուն ինձմէ առաջ մեռնիս , ես քու կ'իններնուդ-
հայր պիտի ըլլամ » :

Եւ եթէ երկուքս ալ մեռնինք , մեր տղայք
դեռ չհասած իրենց պիտոյքն ինքնին հայթայթե-
լու հասակին , իրենք պիտի ունենան հայրն որ
երկնքի մէջ է :

Թելադրութիւններ . — Երկու դրացի ի՞նչպէս կ'ապ-
րէին . — Մէկը ի՞նչ կը մտածէր . — Միւսը . — Օր մը
ի՞նչ պատահեցաւ . — Ի՞նչ ըրին . — Մայրը ձագերուն
ի՞նչ բերաւ . — Մայրն ի՞նչ մտածեց . — Հետեւեալ օրն
ի՞նչ ըրաւ . — Ինչե՞ր տեսան . — Ի՞նչ որոշեցին . — Ի՞նչ
բարոյական դաս կ'ընաք քաղել :

ԴԱՍ ԾԸ.

75. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Մնուցանել, մոտատանջութիւն, մտածութիւն, յա-
րաժամ, անդորր, ներքին, խնդութիւն, զալկադէմ,
վհատիլ, մացառ, ընդհուպ, մագիլ, զերծանիլ, այլ
եւա, իւրովի, սքանչելիք, փութանակի, Լքեալ, նա-
խախտմամբիւն, հաւատալ, յուսալ, սիրել :

Գտնել թէ ի՞նչ են հետեւեալներն ու խօսքեր կազմել :

Սանդ, թամբ, փարչ, երկփանիք, ծածան, կարմրա-
խայտ, քարտէս, գրադարան, գայլիկոն :

ԴԱՍ ԾԹ.

Մ Ո Ւ Ր Ա Յ Կ Ա Ն Ը

Ծեր ու կոյր մուրացկան մը ցնցոսիներ հա-
զած՝ պատերուն քովէն քալելով կ'երթար . մէկ
ձեռքը գաւազան մը, իսկ միւսով բռնած էր կապ
մը, որ զինք առաջնորդող շան վիզը կապուած էր :
Փոքրիկ Մարկոս որ դրան առջեւ կը խաղար, հա-
ճոյք զգաց յաւրաքաւ մօտենալու և կապը կրտ-
ւելու : Կոյրն սպառնալով կանգ առաւ : Գետին ծը-
ռեցաւ, դողողուն ձեռքը կտրկատեց չուանին

ծայրը փնտռելու, մինչդեռ քիչ մը անդին յաւա-
միս Մարկոս կը խնդար : Մարկոսին հայրն որ տան
մէջ պատահանին առջեւ կ'աշխատէր՝ այս ամէնը
տեսած էր : Դուրս եկաւ ու Մարկոսին թեւէն
բռնելով . « Եկո՛ւր, ըսաւ, խառնալուք, եկուր
ըրած անխայել դործդ ուղղէ » : Յետոյ բերաւ ծե-
րունւոյն մօտ, « Կապէ՞ նայիմ տա՛ չուանը : Տղայն
հնազանդեցաւ » : « Բարեկամ, ըսաւ հայրը ծերուն-
ւոյն, յարգալից ձայնով . կը խնդրեմ, ներեցէք
որդւոյս և ընդունեցէք այս փոքրիկ փոխարինու-
թիւնը », և կոյրին ձեռքին մէջ ոսկի մը դրաւ :
« Հոգ չէ, պարօն, կ'ըսէր ծերունին, գիտէք որ
փոքրիկ տղայք անգիտալուք կ'ընեն այսպիսի
բաներ : « Կը լսե՞ս, Մարկո՞ս, ըսաւ հայրը, կը
ներէ քեզի . ուստի ես ալ չեմ պատժեր : Տուն
գնա, սենեակդ մօտիւր ու ըրած չարութեանդ վը-
րայ խորհրդածէ » : Այնուհետեւ Մարկոս երբ ծե-
րունին անցնիլը տեսներ . կը վազէր անոր քով .
տալը բարա կուտար ու շնորհալի ձայնով կ'ըսէր .
« Բարե՛ւ, աղնիւ ծերունի :

Թելադրութիւններ . — Ծերունին ի՞նչպէս կը ստը-
տէր . — Մարկոս ի՞նչ ըրաւ . — Կոյրը : — Ի՞նչպէս վար-

ուեցաւ . — Ծերունին ի՞նչ պատասխանեց . — Հայրը
տղուն ի՞նչ պատասխանեց . — Այնուհետեւ Մարկոս ի՞նչ
ըրաւ . — Ի՞նչ բարոյական դաս կրնանք քաղել :

ԴԱՍ Կ.

77. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Մուրացկան , ցնցոտի , ռուաշնորդող , յամբաբար ,
ապրիլ , դողդոջուն , կարկառել , չարամիտ , խորութիւն ,
յարգալից , փոխարինութիւն , անգիտութիւն , չոգիալից ,
խորհրդածել : Ասոնց հականիշներով խօսքեր կազմել :

ԴԱՍ ԿԱ.

ԳԻԻՂԱՑԻ ԵՒ ՕՁ

Օձը սողալով

Դիւղացւոյն եկաւ ,

Ու անուշ լեզուով .

« Դրացի , ըսաւ ,

Եկո՛ւր սկսինք ապրիլ եղբօր պէս .

Ալ պէտք չէ ինձմէ զգուշութիւն ընես :

Դո՛ւն ալ կը տեսնես

Որ փոխուեր եմ ես ,

Եւ ամենեւին առջի օձը չեմ :

Գարնան սկիզբէն՝ կաշիս փոխեր եմ » :

Բայց գիւղացին անոր խօսքին չհաւատաց .

Հաստ քեռն առաւ ձեռքն ու ասաց :

— « Թէպէտ քու կաշիդ նոր է ,

Բայց սիրտդ միեւնոյն է » :

Եւ մէկ զարներով՝ ան փրուեց գետին

Խարդախ գրացւոյն անկենդան մարմին :

Երբ առիթ տաւ ուրիշներուն

Որ չհաւատան քու խօսքերուն .

Ի՛նչ կերպ ուզես՝ փոխէ դուն քու դիմակդ .

Ո՛չ երբէք կրնաս փրկել ինքզինքդ .

Օձին գլխին եկածը

Բռնէ աչքիդ դիմացը :

Թելադրութիւններ . — Օձը գիւղացւոյն ի՞նչ ըսաւ .

— Գլուղացիքն ի՞նչ պատասխանեց . — Ի՞նչ բրաւ . — Աս-
կէ ի՞նչ բարոյական կրնաք քաղել :

ԴԱՍ ԿԲ.

79. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Սողալ, առիթ տալ, խորամանկ, քաղցրարարոյ,
հաւատարիմ, ապուշ, երկչոտ, յամառ, հլու, ուշադիր,
անողոք, քմահաճ, գաղտնապահ, խնամոտ :

Հրահանգ, գիւտեր . — Դանել թէ ի՞նչ են հետեւ-
եալներն . խօսքեր կազմել :

Մթերանոց, վաճառատուն, տօնավաճառ, աճուրդ,
նուազուրդ, միջնորդ, յանձնակատար, տոկոս, ընկալա-
դիր, մուրհակ :

ԴԱՍ ԿԳ.

ԱՌՈՒԱԿՆ ՈՒ ԺԱՅՌԸ

ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ՅԱՐԱՏԵՒՈՒԹԻՒՆ

Առուակ մը իր հանդարտիկ ընթացքին մէջ
հանդիպեցաւ ժայռի մը որ իր ճամբան կը փակէր :
Իր լեզուով ըսաւ անոր .

— Կ'աղաչեմ, մեկդի կեցիր քիչ մը . որպէս
դի կարենամ ճամբաս շարունակել — :

Վեհ ժայռն արհամարհանքով պատասխանեց .

— Ե՞ս քեզի տեղի պիտի տամ, խոնարհ առ-
ուակ, ես որ քարկանայր ովկիանիկն ցաւման կը
դիմադրեմ : Ձէ՛, չէ՛, մտածէ մէյմը — :

Առուակն այս մերժումէն առանց վիսեկո,
եռանդով ու արիաքար գործի սկսաւ :

Փորձեց, մաշեցուց ժայռն ու քիչ մը ճամ-
բայ բացաւ :

Քանի քանի անգամ լսած եմ որ դպրոցա-
կանները կ'ըսեն . « Կարելի չէ՛ որ այս դասը սոր-
վիմ : Երբէք չեմ կրնար այս հանեղուկը լուծել :
Չպիտի կրնամ բնաւ գլուխ հանել այս պարսակա-
նուրիւնը » :

Բայց երբ չեն վճատիր, երբ իրենց աշխա-
տանքը սիրով կը կատարեն, կ'արմանան ու կը
գարմանան յաջողելուն, անկարելի կարծածնին
խիկ ընելնուն :

Թելադրութիւններ . — Առուակ մը որո՞ւն հանդի-
պեցաւ . — Ի՞նչ ըսաւ . — Ժայռն ի՞նչ պատասխանեց . —
Առուակը վճատեցաւ . — Դպրոցական մը ի՞նչ ընել
պարտի . — Ի՞նչ բարոյական կրնանք քաղել :

ԴԱՍ ԿԴ.

81. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալներով .

Առուակը , ժայռ , վեհ , բարկաճայթ , ովկիանոս ,
ցասում , մերժում , եռանդ , արիարար , հանելուկ , յա-
մառ , լուծել , պարտականութիւն , արմանալ , զարմանալ :

Գտնել թէ ի՞նչ են հետեւեալներն ու խօսքեր կազմել :

Զինուոր , տասնապետ , սպայ , ենթասպայ , հաղա-
րապետ , հրամանատար , զօրապետ , սպարապետ , հեծե-
լազօր , թնդանօթածիգ , սպարակոյտ :

ԴԱՍ ԿԵ.

ԱՌՈՒԱԿԸ

Սիրուն առուա՛կ , ինչո՞ւ այդպէս
Չորերն ի վեր դուն կը շտապես ,

Ճամբուդ կէսն ըրիր արդէն
Իրիկունն կայ դեռ չա՛տ ատեն .
Ո՛հ , չե՞ս սիրեր խաղ ու քերկրակ .
Պահ մը կեցի՛ր հետդ խաղանք :

Առուակն ըսաւ ձորին մէջէն ,
« Խաղու բերկրանք ինձ համար չեն .
Ինձ կը սպասեն անթիւ գործեր
Զիս խաղալու դուն մի՛ փորձեր ,
Ժամանակն է շատ քանկազին .
Պէտք է գործես եռանդազին :
Ինձ կը սպասեն քիչ մը հեռուն
Մեծ անիւներ ցաղացներուն ,
Թոշնած խօտը , թռռնած ծաղիկ
Այս կը քաշեն ջուրիս գովիկ ,
Գառնուկներու ծարաւ խումբեր
Զուր կը խնդրեն շուտ անհամբեր .

Զուր կը խնդրեն առատաբար
Լռացարան ու խոհարար
Այս ամէնուն պէտք է հարկաւ
Ժամանակին հասնիմ կարգաւ .

Մնաս բարով , ազնիւ տղայ .

Մինչեւ ծովը ինձ շատ գործ կայ » :

Թելադրութիւններ . — Տղայն առուակին ինչե՞ր ըսաւ . — Առուակն ի՞նչ պատասխանեց . — Առուակին ո՞րոնք պէտք ունին :

ԴԱՍ ԿԶ.

82. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Հոր , շտապել , բերկրանք , պահ մը , թանկագին , եռանդագին , անիւ , ջաղացք , թումիլ , զովիկ , լուսցարար , խոհարար :

Գտնել թէ ի՞նչ են հետեւեալներն . խօսքեր կազմել :

Չաւար , ճագար , ձագար , քաքար , չաքար , պողպատ , խունկ , կինամոն , սպունգ , գայլախաղ , բիւրեղ :

ԴԱՍ ԿԷ.

ՓՈՔՐԻԿ ՍՏԱԽՕՍՈՒԹԵԱՆ ՍԸ ՇԵՏԵԱՆՔԸ

Տղայք , մտիկ ըրէք ձեզի մանրալեպ մը պիտի պատմեմ , որ պիտի ցուցունէ թէ մէկ փոքրիկ սսախօսութիւն մը ի՞նչ տակաւի հետեւանքներ կրնայ ունենալ :

Յովհաննէսի ծնողքը զինքը մինակ ձգած էին տունը , իր դաստիարակուելոյն հետ միասին որ իրմէ մեծ , խեղճ ու ուրբ մնացած աղջիկ մ'էր , և շատ ատենէ ի վեր իրենց տունը պաշտօն կը վարէր :

Յովհաննէս որ մայրիկին խօսք տուած էր աւելի խելօք կենալու , անոր սենեակը դացած հանգարտիկ կը խաղար : Այս միջոցին վառարանին վրայ տեսաւ ոսկի դրամ մը : Առաւ անիկա՝ անհոգ առանց մտքէն դէշ բան մը անցնելու , և կ'ըջօսնուր զարմացած անոր վրայ՝ որ այնքան գեղեցիկ կը ցոյանար :

Անոր աւելի փայլիլը տեսնելու համար բաց պատուհանին առջեւ զնաց ու արեւուն ճառագայթներուն դէմ բռնեց : Այս կերպով մատուռներուն մէջ այնչափ դարձնելով խաղաց որ յանկարծ ձեռքէն քռաւ , ինկաւ պարտէզին մէջ :

Յովհաննէս շուտ մը սանդուխներէն վար վազելով՝ պարտէզ իջաւ ու պատուհանին առջեւ պատին տակերը շատ մը փնտռեց , բայց չգտաւ , որովհետեւ բարձր խտտերուն մէջ չէր տեսնուեր :

Բոլորովին տրամաձ՝ նորէն ներս մտաւ : Բայց ասոր վրայ սրտին մէջ ձայն մը կը լսուէր որ իրեն կ'ըսէր , « Յանցաւոր ես , ինչո՞ւ խաղացիր ոսկ-

ւոյն հետ , աղէկ գիտեա թէ երբ ծնողքդ քովդ գտնուէին , թող չպիտի տային որ անոր հետ խաղաս » :

« Պա՛հ , կ'ըսէ ինքն իրեն , մայրիկիս մտքէն շատոնց ելած է . անիկա չպիտի գիտնայ թէ ոսկին Կորսուած է , և մէկուն բան մըն ալ չպիտի ըսեմ . ո՞վ պիտի գիտնայ » :

Երբ Յովհաննէսին մայրիկը տուն եկաւ , շիտակ վառարանին քով գնաց ու ըսաւ « Յովհաննէս մեր հոս չեղած պահուն , աստեղ խաղացած ատենըդ , դեղին աղուոր դրամ մը տեսա՞ր » : Փոքրիկ տղայն յանկարծ կարմրեցաւ , ներսէն ձայն մը կ'ըսէր իրեն , « յանցանքդ խոստովանէ՛ , պատմէ՛ եղածը , և չպիտի պատժուիս » :

Ահ , երանի թէ Յովհաննէս մտիկ ըրած ըլլար այս ձայնին : Բայց խեղճ տղայն այս ձայնին դէմ փակեց իր սիրտը և սուտ խօսեցաւ :

« Զէ , մայրիկ , ըսաւ , չէ՛ ես բան մը չտեսայ հող » : Յետոյ յանցանքը փոքրիկ դաստիարակուհւոյն վրայ ինկաւ : Հայրը կանչել տալով հարցուց թէ այն տեղէն ո՞վ առեր է ոսկին : Խեղճ աղջիկը « Ես չ'առի » ըսելով սկսաւ լալ : Նորէն Յովհաննէս հարցաւորձուեցաւ , ա՛լ

այս անգամ պիտի խոստովանէր ըրածը , բայց վախցաւ պատժուելէն , չըսաւ . այս անգամ ալ իր վախկոտութիւնը զոյջումէն աւելի զօրաւոր եղաւ . նորէն սուտ խօսեցաւ , և խեղճ աղջիկը պարզապէս իբր գող շնորհաւորեցաւ : Յովհաննէս գիշերը չէր կրնար քնանալ , իր մտքին առջեւէն չէր կրնար հեռացնել դաստիարակուհւոյն յուսահատ ու արտասուածոր խեղճուկ դէմքը :

« Անիկա անմեղ է՝ կ'ըսէր մտքին մէջ , և իմ տեղս ինքը կը պատժուի : Պէտք է որ յանցանքս խոստովանիմ » : Վաղը ամէնքն ալ պիտի ըսեմ , այո՛ , վաղը պիտի երթամ մայրիկիս ծանկերուն իյնամ ու պիտի աղաչեմ որ զիս չծեծէ ու իմ փոքրիկ դաստիարակուհւիս յանիրաւի տունէն չվտարուի » :

Ափսո՛ս , վաղն ալ ժամանակն անցած էր . ամէն ինչ լմնցած էր : Խեղճ աղջիկը ինքզինք յանիրաւի իբր գող զրպարտուած տեսնելով , գլուխն առած գացած էր կէս գիշերին : Առաւօտուն գիւղացիներ անոր մեռած մարմինը բերեր էին : Մութ գիշերին մէջ խեղճը գետն ինկած ու խեղդաւորուած էր :

Այնուհետեւ Յովհաննէս ամէն ինչ պատմեց :

Ո՛չ իր հայրիկն և ո՛չ մայրը զինք չծեծեցին որովհետեւ խղճի խաղթեն յուսահատութենէն անկողին ինկած էր : Շատ օրեր , շատ դիշերներ իր փոքրիկ անկողինին վրայ պառկած մնաց Յովհաննէս , և միշտ սոսկալի երազի մը մէջ կը տեսնէր խեղճ աղջկան Տժգոյն դէմքն որուն մեռնելուն պատճառ եղած էր իր մէկ ստախոսութիւնը :

Վերջապէս շատ օրեր ետք , ա՛լ փոքրիկ Յովհաննէս ապաքինւած էր իր հիւանդութենէն՝ միտքը դնելով այլ եւս սուտ չխօսիլ բնաւ երբէք :

Այն սոսկալի օրէն ետք , իր շրթունքներն երբէք չեն ստած : Բայց այնուհետեւ երբէք չգտաւ իր նախկին ուրախ զուարթութիւնը : Տարիներ անցնելէ ետք , իր ըրած չարիքին յիշատակը դեռ ծանր բեռի մը պէս կը ճնշէր իր սրտին վրայ :

Տղա՛յք , եթէ փորձուիք ստել յանցանքնիդ ծածկելու համար , յիշեցէք այս մանրավէպը՝ խորհելով որ ստախոսութիւն մը կրնայ անդարմանելի վշտի մը պատճառն ըլլալ :

Թելադրութիւններ . — Մէն մի ստախոսութեան վերայ հարցումներ ուղղել . — Ի՞նչ բարոյական կրնանք քաղել :

ԴԱՍ ԿԸ.

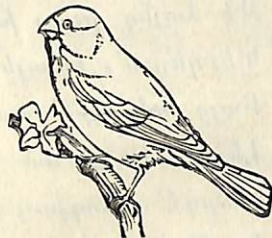
84. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Մանրավէպ , ստախոսութիւն , սոսկալի հետեւանք , պաշտօնավարել , վառարան , անհոգ , ցոլանալ , թռչիլ , յանցաւոր , խեղդուիլ , խղճի խալթ , յուսահատութիւն , տժգոյն , ապաքինիլ , փորձուիլ :

Գտնել թէ ի՞նչ բանի կը գործածուին հետեւեալներն ու անոնցմով խօսքեր կազմել :

Սոսիւնճ , երդում , սանդ , սնդուս , սունկ , լսէժ , ձգախէժ , սուտակ , սպունգ , վարսակ , բեհեզ , արմուխ , քարիւղ , կինամոն , դէիր , շոհ , ոսլայ , գոլայ :

ԴԱՍ ԿԹ.

ԿԱՏՈՒ ԵՒ ՍՈՒԱԿ

Հանձար ու խելք մէկ ստակ
Երբ բնութեան իյնան տակ .

Կատուն ամառ ժամանակ՝
 Անտառն որսաց մէկ սոխակ .
 Ու ճանկերով մէջքէն բռնած՝
 « Դուն չատ անուշ կ'երգես , առաջ ,
 Կուտան հազար մէկ գոխաւակ :
 Քեզի համար անցեալ օր
 Վարպետ-Աղուէս կ'ըսէր որ ,
 Այս կողմերու հովիւներ
 Մեծ հաճոյք կը զգան եղեր .
 Ես ալ պղտիկ երգիչ չեմ ,
 Մէյ մ'ալ երգէ որ տեսնեմ
 Թէ այս գովեստ , այս հաւքաւ ,
 Սուտ են արդեօ՞ք թէ իրաւ :

Թէ ձայնդ ըլլայ թրթռուն
 Կ'երդնում , խնայեմ քու արեւուն » :
 Բայց սոխակին՝ սաստիկ վախէն
 Լեզուն կապուած համր էր արդէն :
 « Երգէ՛ , հոգիս , երգէ՛ , սիրուն » ,
 Նորէն կրկնից նեղգոս կատուն :
 Իսկ անմեղ ձագն երգել ո՞ւր տեղ՝
 Ծիգ մը հաղիւ հանեց մէկ հեղ :
 « Ինչ , այս ձայնով ա՛յ աներես ,

Բոլոր անտառը մոզեր ես » ,
 Կանչեց գազանն անդգամ .
 « Դիտիր որ ձայնդ է անհամ ,
 Եկուր մէկ մ'ալ համը տեսնեմ ,
 Տեսնեմ կ'ըլլաս ինձ հաւնադաւ » :
 Այս ըսելով՝ ձագը պատուեց
 Փետուրներն ալ հովուն ցրուեց :

Թելադուրքիներ . — Նախադասութիւնները հար-
 ցումներու վերածել :

ԴԱՍ Հ.

86. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Հանձար , գովասանք , գովեստ , երգիչ , համբաւ ,
 երդնուլ , արեւ , նենգաւոր , նենգ , մազիլ , մոգ , հա-
 մադամ :

Հետեւեալ արմատ բառերէն ի՞նչ բառեր կրնան յա-
 ւաջ գալ , և անոնցմով խօսքեր կազմել :

Մեր , սառ , մայր , վախ , բեկոր , երգ , շող , կար-
 ծըր , քար :

Օրինակ . — Մայր , մայրենի , մայրական , մայրու-
 թիւն , մայրատէր :

ԴԱՍ ՀԱ.

ՇԱԳԱՆԱԿ

Մատթէոս շատ ոկրաւոյ տղայ մըն էր : Օր մը տեսաւ շուկան աղուոր շագանակներ :

Ամենեւին շագանակ կերած չըլլալով՝ վաճառող կնոջ հարցուց թէ այն թուխ միրգերը լաւ էի՞ն արդեօք :

— Կարծեմ թէ շատ լաւ են , բսաւ կինը տղուն : Գնէ որ տեսնես՝ ի՞նչ հաւնեղ եմ , մանաւանդ երբ տաք մոխիրի մէջ եփես :

Դժբաղդաբար Մատթէոս արդէն իր ստակը վաճենած էր ուրիշ անուշեղեններու : Սպասեց որ կինը կոնակը դարձնէ , և ձեռքը շագանակի կողովին մէջ մխեց , ափ մը լեցուն առաւ ու փախաւ :

Տուն դառնալով՝ դնաց խոհանոցը ուր մարդ չկար , և շագանակները կրակարանին մոխրին մէջ դրաւ : Կրակը շառաչել տուաւ զանոնք ու Մատթէոս հաճութեամբ կը լսէր անոնց ձայնը :

Աւելի շուտ եփելու համար՝ վառուած ածուխներ դրաւ շագանակներուն վրայ և սկսաւ

ուժով փշել : Յանկարծ շագանակներէն մէկը պայթեցաւ և անխոհեմ տղուն երեսն իվէր ծուխ ու մոխիր ժայթկեց :

Մատթէոս շուարած՝ սկսաւ վազել տան մէջ կոյրի պէս պոռալով : Պայթումին ձայնն ու տղուն աղաղակը լսելով՝ ծնողքն ու տան ծառաները սարսախած վազեցին : Այն ատեն պզտիկ գողին յանցանքն երեսն ելաւ : Շատ ցաւ կրեց մինչեւ որ աչուքները բժշկուեցան : Լաւ հասկցաւ թէ որկրամոլութիւնը դէշ ախտ մըն է , որ մինչեւ գողութեան կը հասնի :

Թելադրութիւններ . — Նախադասութիւնները հարցումներու վերածել . — Բարոյական քաղել :

ԴԱՍ ՀԲ.

88. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Ոկրամոլ , չուկայ , շագանակ , վաճառող , թուխ , միրգ , համեղ , մոխիր , անուշեղեն , կոնակ , շառաչել , հաճութիւն , ածուխ , պայթիլ , ժայթքել , սարսափիլ , ախտ :

Գտնել թէ որո՞նք են մշակութեան գործիքներն , ու անոնցմով խօսքեր կազմել :

ԴԱՍ ՀԳ.

ՆՈՅ ՈՒ ՍԱՏԱՆԱՆ

Արեւելիցիներուն մէջ կը զրուցուի աւանդութիւն մը որ ուշագրաւ ու նկարագրեղ կերպով կը բացատրէ՝ գիւնոյն տարապայման գործածութեանէն յառաջ եկած անսպասեհոռութիւնները :

Տապանէն ելլելէ ետքը, կ'ըսէ աւանդութիւնը, Նոյ սկսաւ այգի տնկել : Սատանան հետաքրքրութեամբ մօտեցաւ անոր : « Ատ ի՞նչ կ'ընես » . հարցուց անոր :

— Կը տեսնես որ , պատասխանեց նահապետը , սա՛ տունկը կը տնկեմ :

Ատկէ ինչ օգուտ կ'սպասես :

— Ասոնք որքանունկ եմ : Քանի մը տարի ետքը , անոնց վրայ պիտի կախուին անուշահամ խաղողի ողկոյզներ զոր աշնան ատեն պիտի քաղեն , և անով սքանչելի խմելիք մը պիտի շինեմ , որ գի-

նի կը կոչուի , երբ չափաւոր գործածուի , գինին մարդուս սիրտը կը զուարթացնէ , և մանաւանդ , մարմինը կը զօրացնէ :

« Է՛հ , ըսաւ սատանայն , ես ալ ձեր կարծածին չափ թշնամի չեմ մարդոց , կ'ուզեմ քեզի օգնել » :

Ա՛ս ըսելով՝ սատանան գառնուկ մը կը բերէ . կը մորթէ՝ և արիւնը փոսին մէջ կը վազցնէ , յարեղով որ այս արիւնը փրկարար ոռոգում մը պիտի ըլլայ որթին համար : Յետոյ միեւնոյն կերպով կը մորթէ առիւծ մը , կապիկ մը , խոզ մը , և որթատունկին արմատը կ'ոռոգէ անոնց արիւնով :

Նոյ բան մը չէր հասկնար սատանային ըրածէն , բայց ժամանակ անցնելով՝ մարդկային սերունդները կըրցան անոր միտքը հասկնալ : Երբ մարդ քիչ քանակութեամբ գինի կը խմէ , Գառնուկի պէս կը խելօքնայ և իր նմաններուն օգնելու փոյթ կ'ունենայ : Եթէ չարունակէ խմել , կարծես կը կերպարանափոխուի , առիւծի պէս սոսկալի և ահեղ կ'ըլլայ : Երբ աւելի առաջ երթայ , գիւնոյն ազդեցութեամբ կապիկի կը նմանի , որուն յարաւստութիւնը չգիտնար մինչեւ որ մէկուն փնտս չտայ , և որուն ամենամեծ ուրախու-

Թիւնն է կենդանի արարածները ծաղրել : Վերջապէս եթէ խմելէ չդադրի , եթէ չափազանցէ խմելը , ա՛լ մարդկութենէ կ'ելլէ : Զինքը կենդանիներէ զանազանող բոլոր վսեմ յասկոռքիւններէն կը զրկուի և անասնական վիճակ մը կ'ստանայ : Աղբերուն մէջ կը տապըլակի , խողի պէս . որ աղբով կը սնանի , և որուն մեծագոյն հաճոյքն է ապակաւնոռքիւններու մէջ լողալ :

Թելադուքիւններ . — Նախադասութիւններն հարցումներու վերածել . — Բարոյական :

ԴԱՍ ՀԴ.

90. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .
Արեւելքի , աւանդութիւն , շէշադրաւ , նկարագրել , տարապայման , անպատեհութիւն , որթատունկ , ողկոյզ , զուարթացնել , յարել , փրկարար , ուղղում , ազդեցութիւն , չարամտութիւն , վսեմ , յատկութիւն , ապակաւնութիւն :

Հետեւեալ բառերուն հականիշները գտնել . անոնցմով խօսք կազմել :

Հպարտ , առատ , առաւօտ , լսել , ծնիլ , հրէշտակ , սղարաւել , համակարծիք , խրատ , փափկասիրտ :

ԴԱՍ ՀԵ.

ՅՈՐԵՆՆ ՈՒ ԿՈՐԵԿ

Օրին մէկը ցորենն ըսաւ ,
« Ո՛վ կորեկ , մնաս բարեաւ ,
Վաղուց ի վեր ունիմ ուխտ ես
Սուրբ նշանին երթալ ի տես :
Կեցի՛ր բարով ,
Կուգամ շուտով :

Խոշոր կըր եղիւ հացիկ ,
Փռռնիկ , կլոճ , կարա , տոյիկ ,
Ապուր , ճմուռ , եղիւ մայեզ .
Նայէ որ սիրտս բաց չձգես :

Փոխան բերեմ քեզ ընծայներ
Գոհար , մատնի ու մանեակներ » :
Կորեկն իսկոյն հաւանեցաւ ,
Յորենին հետ պագտուեցաւ :
Բայց դեռ օրիկ անցած ալ չէր ,
Հեւալէն հեւալէն
Յորենին առջեւէն

Լեռներէն ի բլրակ
Բլրակէն շիւի-շիտակ

Վազեց հասաւ դէպ թիւրական .
« Յորեն եղբայր , սա ձգեց ձայն .
Կեցի՛ր , կեցի՛ր , մէկ քիչիկ ,
Բան ունիմ քեզ ըսելիք :
Ինձ ըսիր , սանկ նանկ եղիր ,
Բայց չըսիր թէ բարակցի՛ր
Երեկոյն լաւաշ եղիր :
Չեմ գիտեր թէ արդեօք մոռցա՞ր ,
Լօշ ալ ըլլա՞մ , ցորեն աղբար » :
— Չէ՛ , չէ , այդքան մի երկարիր
Մի բարկանար » :
« Ի՞նչու համար » .
— Այսչափ կ'ըսեմ կ'իմանաս
Թէ փորձն ընես , կը դղլաս — :
Բայց կորեկ մարդոյմէն
Վայելած պատիւէն
Շատ տոնփառած՝ օր մը փորձեց
Լաւաշ ըլլալ : Սակայն գիտե՞ս ,
Երբ երկնցաւ ու բարակցաւ ,
Հազար եղուկ , աս ի՞նչ եղաւ .

— Փըտորփտոր եղաւ
Խայտառակուեցա՛ւ :

Երբեմն չափէդ վեր դուն կը խիզախես
Խաղք կ'ըլլաս դուն փառաւորապէս ,
Բարեկա՛մ , ինձի նայէ՛ ,
Առակիս միտքն այս է ,
Լաւ կ'ընես
Որ լսես :

Թելադրութիւններ. — Հարցումներու վերածել . —
Բարոյական :

ԴԱՍ ՀԶ.

92. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .
Կորեկ , Ս . Նշան , գոհար , մանեակ , Մասիս , Շի-
րակ , գիտակ , խիզախ :
Դիր մը փոխելով բառը փոխէ՛ և խօսքեր կազմէ .
Պրկել , լիզել , մաշել , կտրել , շորթել , նորել , մա-
յել , ճաշել , ճարել , լծել , կաղալ , զննել , ճառել , քա-
շել , քամել , ծնել , ծամել , պատնել , խրել , չաղել :

ԴԱՍ ՀԷ.

ՇՓԱՅԱԾ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԸ

Հարուստ մարդ մը իր մահուան ատեն կը թողու իր ընտանիքին մեծագույնստ ստացուածք : Երէց որդին որ իր հօրը գործակից եղած էր, փորձառաքար գիտէր ստակին արժեքը, և իր ժառանգորդին խնայողութեամբ գործածելով՝ կաւեցներ, փոքր եղբայրներուն ինկած մասը տոկոսի կը տրուէր, և իրենք կը սիրուէին կը փայտաշրջէին : Օրը տաան անգամ կը կրկնուէր, « Դուն հարուստ ես, դուն բնաւ չպիտի աշխատիս, ի՞նչ որ ուզես կրնաս ունենալ, դուն բերանդ ոսկի դգալով ծընած ես » : Պատանի ժառանգորդը շուտով հասկըցաւ այսպիսի խօսքերուն նշանակութիւնը. ուղեց և ունեցաւ գեղեցիկ ու ոսկեճաւուկ հանգերձ, խաղալիկ, ևն : Ծաքարեղէններ կոկորդէն վար կը լեցուէին, և գորգորանքով կը փայտաշրջուէր : Մէկ դպրոցէն միւսը կ'անցնէր միշտ չորքորդուելով ու փայտաշրջելով, որով կըլար գոռոզ ու անբարսաւան. կ'արհամարէր իւր ուսուցիչնե-

րը, ամէն բանի մէջ իր կամքը կը կատարէր, երբեմն բռնութեամբ, երբեմն առաստճեղճութեամբ : Դրամն ինք վաստկած չըլլալով անոր խական արժէքը չէր գիտեր. բոլոր գիտցածը իր բերնին ոսկի դգալն էր :

Այն երիտասարդներն որոնց գրպանը ուրիշին չահած դրամով լեցուած է, գրեթէ ստոյգ է որ բոլոր ունեցածնին կը կորսնցունեն, և կը ստանան փոխարէն յոռի ունակութիւններ, որոնք իրենց առողջութիւնն ու պատիւը միանգամայն կը սպաննեն :

Թեալգրութիւններ. — Հարցումներու վերածել նախադասութիւնները. — Բարոյական :

ԴԱՍ ՀԸ.

94. Մէյմէկ խօսք չինել հետեւեալ բառերով.

Մեծագույնստ, ստացուածք, գործակից, արժէք, փորձառաքար, ժառանգութիւն, տոկոս, փայտաշրջել, նշանակութիւն, ոսկեճամուկ, գուրդուբանք, կոկորդ, գոռոզ, ամբարտաւան, առաստճեղճութիւն, յոռի, ունակութիւն :

Դիր մը փոխելով բառը փոխել ու խօսքեր կազմել :
Վանել , խզել , ծեփել , կրել , հաւնիլ , սողալ , կար-
թել , բանալ , գրել , սպառել , ծախել , ծաւալել , շողալ ,
հեծել , քալել , ծխել , հագցնել , վախցնել , խոցել , պա-
տուտել , վարել :

ԴԱՍ ՀԹ.

ԿԾԾԻ ՄԱՐԴՈՒՆ ԿՏԱԿԸ

Սլաշեթ անուն կծծի Անդղիացին որ շուտ մե-
ռաւ , սա՛ կսակը թողուց : « Իմ քեռորդուն կու-
տամ և կը հրիսակեմ իմ սեւ վերարկուս : Գրոջս
աղջկան կուտամ ու կը կտակեմ վրայիս բաճկոնը :
Գրոջս թուներուն կը թողում հանգերձանոցիս վը-
րայի հողէ քաղարներէն մէյմէկ հատ : Վերջապէս
քրոջս՝ իբրեւ վերջին նշան սիրոյս՝ որով միշտ կը
սիրէի զինքը , կուտամ ու կը թողում անկողինիս
անարիւն մօտ գտնուած քարէ սեւ ոտնաւանդ : »

Դիւրին է երեւակայել թէ ժառանգորդներն
ինչ յուսաբեկութեան մէջ ինկան երբոր այս քառ-
օրինակ կտակը կարդացուեցաւ : Սկսան նախա-

սանօք խօսիլ մեռնողին վրայ , և քոյրը սատարիկ
բարկութեամբ լի՝ այնպիսի կից մը զարկաւ ոտնա-
մանի՞ն — իր ժառանգութեան — որ կտոր կտոր
եղաւ , և ահա իր արճեղութիւնն ու յուսահատու-
թիւնն ի՞նչ ուրախութեան փոխուեցաւ , երբ տե-
սաւ որ սակիներն դուրս կը թափին կտորած ոտնա-
մանէն :

Այս որ տեսան միւս ժառանգորդները իրենք
ալ սկսան ամէն մէկը իր ժառանգութեան վազել ,
մէկը հին սեւ վերարկուն , միւսը բաճկոնին և
միւսը հողէ թաղարին որոնք սակիով լի էին :

Թելադրութիւններ . — Հարցումներու վերածել . —
Բարոյական :

ԴԱՍ 2.

96. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Կծծի , կտակ , հրիտակել , բաճկոն , թաղար , անար ,
ոտնաման , երեւակայել , յուսաբեկութիւն , տարօրինակ ,
նախատինք , սրտնեղութիւն :

Դիր մը փոխելով՝ բառը փոխել ու խօսքեր կազմել .

Կախ, դառ, ճառար, առար, դանձ, նկուղ, անա-
պակ, եզ, ճախ, տունչ, կոպ, թագ, ճերմակ, դերձան,
նառատի, կուր, կտակ, կարթ, բանակ, հոլ, հոր:

ԴԱՍ ՉԱ.

ԱՍՏԵՂՔ

Արեւը լերան ետեւը կանցնի, իր ճառա-
գայթնները կը կորսուին, գեղերն երկինքէն կ'իջնէ:

Ո՛չ խոտերուն գոյնը աչքիս կ'երեւի, ո՛չ ծա-
ղիկներուն խառնուրդի փայլունքը, տուն,
ժառ, ոչխար և հովիւ. ամէնն ալ կը ծածկուին,
գեղերուն սեւ վարագոյրն ամէնն ալ կը պահէ.
աչքիս բան չերեւիր, իբր թէ բան մ'ալ եղած
չլլար:

Խեղճ, ողորմելի, բան մըն ալ չես տեսներ,
վասն զի ծաղիկները, կանանչները, տունները,
ժառերը, ոչխարներու հովիւները քեզմէ ծած-
կուած կը կարծուին: Աչուրներդ մէյմը երկինք դար-
ձ'ուր, նայէ՛ սա աստղերն, որ մէկիկ մէկիկ կ'եղնեն

երկինքին երեսը լուսաւորելու: Լուսինն կ'եղնէ առ-
ծարի պէս փայլիկերով, լոյսը երկինքին կապոյտ
դաշտերուն վրայ կը զարնէ:

Բազմասեղիք, արջը, բեւեռային աստղն որ
նաւավարներուն առաջնորդն է, փայլ փայլ կը վա-
ռին գլուխներուն վրայ:

Իրիկուան վերջապոյսն ալ կ'երթայ, տունե-
րու մէջ ճրագներ կը մարին՝ բայց երկինքին ջա-
հերը վառած կեցեր են: Ամէն աստղ իրեն տեղը
կը փայլի: Զանոնք համբելու ետեւէ մ'ըլլար.
վասն զի ծովուն եզերքին աւազին պէս անթիւ են:
Եթէ հեռագիտակով նայիս, բիւրաւոր աստղ կը
տեսնես, բայց ասկէ աւելին չես տեսներ.

Այս ամէն աստղերն ալ Աստուծոյ հպատակ-
ներն են: Ինքն է որ արեւուն փառաւոր ճառա-
գայթներ տուեր է աշխարհս լուսաւորելու հա-
մար, մոլորակներուն տեղը ցուցուցեր է. մա-
տովը կը ցուցունէ ճամբան, ու թող չտար որ ան-
կէ անդին անցնին:

Եթէ կարելի ըլլար նետի պէս սուր թռչելով
անբաւութեան մէջ ճամբայ ընել, միլիոնաւոր տա-
րիներէ վերջն ալ ծայրը չէիր կրնար հասնիլ:

Երկինքի ամենէն խոր տեղն ալ նոր արեւ մը պիտի

գանէիր . նոր մուրակներ որ շրջաննին կ'ընեն :

Մէյրն աշուրնիդ վեր բարձրացուցէք մահկանացու մարդիկ . Աստուած անոր համար արեւն ետ քաշեց որ սա անթիւ կրակէ գունտերը տեսնէք : Մութն երկիրս պատեց որ դուք յաւիտեանական օրերը յիշէք :

Երկրիս վրայ հազար ու մէկ տեսակ արարած կայ , ասանկ ալ ջուրին ու օդին մէջ անհամար կենդանիներ : Ո՞վ կրնայ անոնց բնութիւնը , բարբոս պատմել . ո՞վ կրնայ անոնց շրջանը չափել , սահմաննին գիտնալ : Այն ամէն աշխարհներն ալ Աստուծոմէ կախում ունին ու անկէ չեն բաժնուիր , ինչպէս որ սղայ մը մօրմէն :

Աստուած է որ հրատին բնակիչները կը պաղըշտկցնէ : Երեւակը տաքցնելու համար եօթը կրակէ գունտ ալ քովը կը պտտցնէ : Ամէն աստղ ալ Աստուած կ'օրհնէ :

Թելադրութիւններ . — Հարցումներու վերածել . — Բարոյական :

ԴԱՍ ԶԲ.

98. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Փայլունութիւն , երես , արծաթ , փայլիլ , փայլեցընել , Բաղմաստեղք , Արջ , Բեւեռային աստղ , վերջալոյս , հպատակ , մուրակ , չրջան :

Գիր մը փոխելով՝ բառը փոխել ու խօսքեր կազմել :

Ապակի , կալ , պայծառ , գազաթ , որքան , երկար , աշտարակ , ուռի , պահապան , չէկ , գին , սաթ , վէպ , մամուկ , ճանճ , յամր , մեղկ , պսակ , հաշիւ , բարկ , հարուստ , գաւակ , տաղտուկ , որոշում , ճանկութիւլ :

ԴԱՍ ԶԳ.

ԶԾԱՂՐԵԼ ԽԵՂԱՆԴԱՄՆԵՐԸ

Զարուհի անուն փոքրիկ աղջիկ մը՝ օր մը իր դայեակին գիրկէն ինկաւ ու ոտքը կոտրեցաւ : Խեղճ աղջիկը կաղ մնաց : Դպրոց գացած օրը բո-

լոր ընկերուհիները իրեն կը նայէին , ըրածնին ա-
նիբաւ բան էր , որովհետեւ խեղճին սիրտը երկիւ-
ղով ու վիշտով կը լեցնէին : Ձեռմ համարձակիր ըսել
այդ օրուան զբօսանքի միջոցին պատահածները :
Աշակերտուհի մը կաղալով քալեց Ձարուհի աղջկան
առջեւէն , ասով անոր կաղուծիւնը կը ծաղրէր :
Ո՛հ , ո՛րչափ գէշ բան է մարդ ծաղրել : Ձարուհի
անկիւն մը գնաց ու սկսաւ լալ : Վարժուհին նըշ-
մաւեց , անոր քով գնաց ու կամացուկ մը հար-
ցուց թէ ի՞նչ էր լալուն պատճառը : Ձարուհի
պատմեց պատահածը . վարժուհին այն յարաւիրօ
շփացած աղջիկը բերել տուաւ , անոր անիրաւ
փարմունքը յանդիմանեց և խստիւ պատժեց զայն :
Այն օրէն իվեր աղնուութեամբ վարուիլ սկսան
փոքրիկ հիւանդկախ , խեղանդամ աղջկան հետ :
Ամէնն ալ անոր հաճոյք պատճառել կ'ուզէին :
Մէկն ուտելիքը կը բերեր անոր , ուրիշ մը թելը
կուտար՝ իրենց տունը տանելու համար : Մէկ
խօսքով դպրոցին սիրական աղջիկը կը սեպուէր
Ձարուհի :

Շատ վատթար սիրտ մը կրելու է խեղան-
դամները ծաղրելու համար , խեղճերն ի՞նչ յան-
ցանք ունին , բաւական արգահասեղի չե՞ն արդէն :

Թելադրութիւններ . — Հարցումներու վերածել . —
Բարոյական :

ԴԱՍ ԶԴ.

100. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Դայեակ , կաղ , երկիւղ , վիշտ , համարձակիլ , նըշ-
մարել , հարասիրտ , չփանալ , աղնուութիւն , վարմունք ,
յանդիմանել , հիւանդկախ , խեղանդամ , արգահասեղի ,
սիրական ,

Գիր մը փոխելով՝ բառը փոխել ու խօսքեր կազմել .

Աւազան , կոհակ , նուրբ , կանոն , շոգի , սակառ ,
ուս , ատելի , սիւն , ժանեակ , դիակ , բոյթ , թութակ ,
փուռ , ճահիճ , նման , շոթ , սոնապան , հայրենի :

ԴԱՍ ԶԵ.

ԾՂՐԻԹՆ ՈՒ ԹԻԹԵՌՆԻԿ

Ա Ռ Ա Կ

Ծղրիթ մը խեղճ, ու նկուն,
 Խոտերուն մէջ նստած տխուր՝
 Թիթեռնիկ մը տեսաւ փայլուն
 Որ գաշտին մէջ՝ զուարթ կ'ոսկնուր :
 Շող կ'արձակէր, կը փալփար՝
 Կարմիր, կապոյտ գոյնով պայծառ,
 Ծաղիկափրփր յոյժ գեղեցիկ, ապրրկիկ՝
 Կը թռչտէր, կ'անցնէր ծաղկէ ի ծաղիկ :
 Ծղրիթն հառաչեց սրտին խորէն,

Եւ սկսաւ սապէս խօսիլ ինքնիրեն .
 « Որչափ անգութ է մայր — բնութիւն .

Որ անոր տուաւ
 Շնորհներ անբաւ,
 Եւ զիս չար բախտէս՝
 Խեղճ թողուց այսպէս .

Զունիմ հանճար գեղեցկութիւն,
 Թշուառ կ'ապրիմ, զուրկ շնորհքէ .
 Ամէն մարդ ալ զիս կ'անարգէ :

Կեանքս է տխուր
 Ապրիլս է զուր :
 Ի՞նչ բախտ անգութ .
 Անշուք ու մութ » :

Մինչդեռ այսպէս կը արանջար,
 Հոն հասնի տղոց մէկ պար,
 Որ կըսկսին՝ խեղացնո՞ւր .
 Վրան վաղել թիթեռնիկին :
 Նախանձերով ամէնքն անոր,
 Կ'ուզեն բռնել : Անոնցմէ մին՝
 Կը նետէ թաշկինակ .
 Եւ միւսը իր գլխարկ :
 Ողորմելի միջառն ի զո՞ւր, վայրապա՞ր .

Անոնց ձեռքէն ազատելու կը ջանար .
 Մին կը բռնէ թեւէն , միւսը գլխէն :
 Երրորդ մ'ալ գնաց քաշել մէջքէն :

Այդչափ ջանքերն են աւելորդ-
 ֆոյսերն ողորմելին :

« Օհօ , ծղրիթն ըսաւ , ա՛յ չեմ նախանձոտ
 « Փա՛ռք , հազա՛ր փառք իմ այս խեղճուկ վիճակին :

« Թէ երջանիկ ապրիլ կ'ուզես ,
 « Համեստ , անշուք ապրելու ես » :

Թելադրութիւններ . — Հարցումներու վերածել . —
 Քարոյական :

ԴԱՍ 22.

102. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .
 Ծղրիթ , նկուն , թիթեռնիկ , ծաղկափթիթ , սպրկիկ ,
 հառաչել , խելացնոր , յոշոտել :
 Գիր մը փոխելով՝ բառը փոխել ու խօսքեր կազմել .
 Լերկ , բիւր , չուսու , լեռ , լինտ , կռունկ , ծղօտ ,
 փոպ , ճիր , ողբ , որբ , չար , կապիկ , նկար , մարագ :

ԴԱՍ 23.

ԶԳԱՅՈՒՆ ՏՂԱՅՆ

Երուանդ , որ ընկեղ մարդու մը որդի էր , գար-
 նան գեղաժիծաղ առաւօտ մը գիւղ գնաց պտտե-
 լու : Ագարակ մտաւ և պնակ մը կաթ բերել
 սուաւ , ստակը վճարեց , ծառի մը շուքին տակ
 խոտին վրայ նստաւ , կաթին մէջ հաց թրդեց և
 սկսաւ ախորժակով ուտել :

Վահան որ գիւղացի աղքատ տղայ մըն էր՝
 հոն կեցած՝ Երուանդին կը նայէր ու բերնին ջու-
 րերը կը վազէին . խեղճութենէն անօթութենէն
 տղուն երեսը գոյն չէր մնացեր : Թէպէտ սիրտը
 ուզեց , բայց չկրցաւ երեսը պնդացնել ու Երուան-
 դէն քիչ մը կաթ ուղել : Երուանդին միտքէն մէյմը
 անցաւ պնակին տակ քիչ մը բան աւելցնել Վա-
 հանին համար , բայց ոկրամոլութիւնը յաղթելով
 բարեւարտութեան՝ լաւ մը կերաւ խմեց մինչեւ յե-
 տին կաթիլը : Այն ատեն ցաւ մը զգաց սրտին
 մէջ . խղճի ձայնն իրեն կ'ըսէր կարծես . « Երուանդ
 ի՞նչու բաժին չհանեցիր աղքատին , ի՞նչու անգուր-

վարուեցար» : Անօթէն կասկարմիր կարած էր, չէր համարձակէր Վահանին նայելու : Յանկարծ ոտք ելաւ , պնակը նորէն լեցնել տուաւ , խոշոր հաց մը ուղեց , իր ձեռքով կաթի մէջ բրդեց և Վահանին հրամայուց որ անոյշ ընէ :

Թելադրութիւններ . — Հարցումներու վերածել . — Բարոյական :

ԴԱՍ ԶԸ.

104. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւել բառերով .

Ընչեղ , գեղածիծաղ , բերել , բարեարտութիւն , անգութ , ամօթ , կասկարմիր :

Գիր մը փոխելով՝ բառը փոխել ու խօսք կազմել .

Ամանակ , արարած , կապիկ , խայծ , պաճար , ցուլ , ամու , ձեւ , փտոր , լոյծ , ճատրակ , մամուռ , պտուկ , հունձ , խտրակ , զխտ , ոտտ , սէր , վտառ , զարգահալ :

ԴԱՍ ԶԹ.

ՈՒՂԻՂ ԿԵՆԱԼ

Երիտառարդներ կան որ կը կաղան կամ կոտրած մէջք ունին ծերուկներու պէս . գիտես թէ շատ անգամ ի՞նչ է պատճառը : Պարզապէս ընկուքեան ատեն իրենց մարմինը գէշ դիտի մէջ պահած են : Շատ գէշ սովորութիւն ունին որ կարգացած կամ գրած ատեննին իրենց մարմինը լաւ դիրքի մէջ չեն պահեր : Պէտք է մէջքն ուղիւ պահել ու գլուխը շատ չծռել : Ո՞վ չհասկնար այս բանը : Մարդ մը փոքր եղած ատեն իր ոտկորները վաւիտէ են և օր օրի կը մեծնան . եթէ իրենց մարմինն մէկ մասը շարունակ գէշ դիրքի մէջ գտնուի , ոտկորներն ալ այն կերպով կը մեծնան ու մարմինը ճճել կըլլայ : Քաշելու ատեն ալ պէտք է ուղիւ կենալ ու գլուխը վար չկախել :

Արեան շրջանը թեթեւցնելու համար պէտք է վազվզել խաղալ : Երակներու անշարժ մնալը աղէկ չէ : Մանաւանդ տղայք աւելի պէտք է շարժին , վազվզեն , խաղան : Տղու մը համար

չատ գէշ է այնպէս անշարժ դամուած կենալ,
չարունակ նստիլ: Տղայ մը լաւ պայմաններու մէջ
մեծնալու, զօրաւոր ու առողջ մարմին մը ունե-
նալու համար պէտք է որ շատ անգամ վարժանա-
ւարդ ընէ: Մարմնամարդի միջոցաւ կանոնաւոր
կերպով կը շարժին մեր մարմնի բոլոր անդամները՝
առանց շատ յոգնելու: Տղայք աւելի շուտ կը
մեծնան ու զօրաւոր ոտք ու ձեռք կ'ունենան.
եթէ մարմնամարդ ընեն: Մարմնամարդի չափ օգ-
տակար է նաեւ վազելով ցատկելով կանոնաւոր
խաղեր խաղալ:

Թելադրութիւններ. — Հարցումներու վերածել:

ԴԱՍ Ղ.

106. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով.

Մանկութիւն, թերի, տէն, արեան չրջան, մարմ-
նամարդ:

Շարադրութիւն. կատուից նկարագիրը. — 1. Կա-
տու (գոճինը), աչքերը, ականջները: 2. Կատուս որդ-
բամու է, ճաշած ատեն կուգայ կը սլքտայ (ոճը): 3.
Սրունքներու կը քսուի (ինչո՞ւ): 4. Այն ատեն, (ի՞նչ

ձեւ, ինչպէ՞ս կեցուածք ունի): 5. Կատուս մսկոտ է,
կը սիրէ կծկալի (ոճը): Այն ատեն ի՞նչ դիւք ունի, ի՞նչ-
պէս կը դնէ իր թաթերը: Այն ատեն աչքերը բաց են
բոլորովին:

ԴԱՍ ՂԱ.

ԽՈՒԼՈՒՃԻԿ ԿԱՄ ՄԵԾ ՊԱՇԷ

ՀԱՆԵԼՈՒԿ

Թռչուն մ'եմ, փոր ուռեցիկ
Եթը թեւով քոռցիկ
Արցունքի մէջ կը ծնիմ,
Ժպտեցու մէջ կը մեռնիմ:
Կեանքս եթը շաբաթ է ըման
Ճընճղուկներուն աննման,
Կը թոթուեմ եթն անգամ
Եթներորդին քուն կ'ըլլամ:
Թեւեր չունիմ ոսկեհոռ,
Ո՛չ կեր կ'ուզեմ, ո՛չ խոտ, ջուր,
Աչերս քռի աչքի պէս,
Սոսկում կ'ազդեն պարզապէս:

Ես չեմ երգեր անուշակ ,
Շատ աղեղ է իմ հասակ ,
Օրն ի բուն լուռ , համըր , խուլ՝
Առիթն իմ ձախ , ճիգ խարխուլ :

Տղայքն ամբողջ եօթըն օր
Դողեր կ'ղգան նորանոր ,
Շաբթու դլուխ որ կուգայ՝
Ձիւ կը փետտեն անղգայ :

Քանի փետուրս կը հասնի ,
Տղայք յայտնի կամ գաղտնի ,
Չորս դիւ կուգան , կը պատեն ,
Կը չարչրկեն խատօրէն :

Ձո՛ւր հարս՝ աղջիկ համօրէն
Ինծի բերան կը ծռեն ,
Ես բարի եմ ու կուտամ
Սէր , կեանք ու ճօխ համադամ ,

Շաբաթն հազիւ կ'ըլլայ եօթ ,
Երկինք կ'ելլեմ անշրթիթ
Վար կը զրկեմ ըյս , Չատիկ
Հաւկիթներս խատուտիկ :

Խուլուճիկն եմ , խուլուճիկ ,

Եօթը թեւով թռուցիկ ,
Կեանքը՝ յաւէտ սեւ ու սուղ-
Մահըս ժպիտ արքաշուֆ :

Փելագրուքիւններ . — Հարցումներու վերածել :

ԴԱՍ ՂԲ.

108. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Թռուցիկ , ժպիտ , ոսկեհուռ , բու , խուլ , առիք ,
ձիւ , հարս , սրբաշուք :

Շարադրութիւններ , կաղամար . — Օննիկ կաղա-
մարը ստացաւ (ի՞նչ նիւթէ) վարժարանին մէջ . սիրուն
է այս կաղամարը . (ի՞նչ նիւթ է շինուածէ խուփը) : Վար-
ժարանէն դուրս ելած ատեն փոխանակ (ի՞նչ ընելու) կը
փութայ (ի՞նչ ընել) , որպէս զի (ի՞նչ ընելու) ժամուան
վի՛նչ ընէ) :

ԴԱՍ ՂԳ.

ՈՒՏԵԼՈՒ ԵՒ ԽՄԵԼՈՒ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

Առողջ ապրելու համար շատ մը կանոններ կան որոնց պէտք է հետեւինք : Այս կանոններն ամենքը միասին Առողջաբանութիւնը կը կազմեն : Տղայք պէտք չէ որ խմեն ո՛չ օղի , ո՛չ գինի , և ո՛չ ուրիշ ոգելից ըմպելիք : Մեծ մարդիկ եթէ շատ դժուար են այս ըմպելիները , կը ֆլատուին , իսկ տղայոց համար անոնց մէկ կաթիլն անդամ վտանգաւոր է . անոնք ստանոխսն ու աղիքները կ'աւրեն : Օղին և ուրիշ ոգելից ըմպելիներ ուղեղին ալ ֆլատս կուտան : Հացի կամ միսի կտոր մը որչափ ալ աղէկ ծամուի այնչափ դիւրաւ կը մարսուի , ուրեմն պէտք չէ որ շուտ շուտ ուտէք : Որչափ կամաց ուտենք , այնչափ քաւելի լաւ կը մարսենք :

Կերակուրը ուտելէն անմիջապէս ետք չվերջանար մարտոյութիւնը , ա՛ն կը շարունակուի դեռ ատեն մըն ալ : Ուրեմն հաց ուտելէ անմիջապէս ետք աշխատելու չէ , մանաւանդ պէտք չէ լո-

գանձի ընել ծովու կամ գետի ջուրերու մէջ կամ տունը : Աւելի աղէկ է ընկերներու հետ պտտիլ կամ խաղ մը խաղալ :

Դանի որ ակռաները պէտք է աղէկ ծամեն որ կերակուրը դիւրաւ մարսուի , ուրեմն շատ կարեւոր է , խնամք տանիլ ակռաներուն : Պէտք է ամէն առտու լուացուած ատեն կակուղ՝ ակռայի վրձինով վերէն վար , ալէն ձախ շփշփեղ զանոնք ու ջրով լուալ : Ակռաներն երբ անխնամ թողուին , հիւանդ կ'ըլլան , անոնց տակի ջիւղերը կ'սկսին սաստիկ ցաւիլ ու ակռաներն կ'սկսին փտիլ : Պէտք չէ բնաւ ակռաներով կարծր բաներ կոտրել , որովհետեւ ակռայն իր տեղէն կը խախտի , շատ անգամ կը կոտրի ու կ'սկսի փտիլ ու սոսկալի ցաւ պատճառել :

Թելադրութիւններ . — Հարցումներու վերածել :

ԴԱՍ ՂԴ.

110. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով.

Առողջ, առողջաբանութիւն, ստամոքս, աղիք, ծամել, մարսել, մարսողութիւն, լողանք, ծով, գետ, չփշփիշ:

Շարադրութիւն, սահմակ. — 1. Պարոյր չատ լաւ գիտէ սահիլ. առաջ կը նետուի (ո՛ւր): 2. Սահելուն ի՞նչ գիրք ունի, աջ ոտքը, ձախ ոտքը, թեւերը: 3. Կռնակի վրայ սահելու ատեն ի՞նչ գիրքի մէջ են սրունքները: 4. Բայց ոտքի վրայ ելած ատեն ի՞նչ կ'ընէ:

ԴԱՍ ՂԵ.

ՄՈՒԿՆ ՈՒ ԿՈՎԸ

Կարդացողի մը տուն մեծցած,
Հին գիրքերու կողեր կըծած,
Ձնիկն մկնիկ մը կար հպարտ,

Որ երթալով արտէ՛ արտ՝
Կը տեսնէ կով մը ծանրախալ,
«Ա՛ս է եղեր, կ'ըսէ ժողո զալ.
Ինչուան որ դուն մէկ մը շարժիս՝
Ճամբուդ կէսը կը տեսնես զիս,
Սորվէ՛, սորվէ՛, կով բարեկամ.
Թէպէտ պզտիկ ես կ'երեւամ,
Բայց, տե՛ս ինչպէս շուտով շուտով,
Կ'երթամ կուգամ ամէն ճամբով,
Մեծութենէն բան չելլեր, չէ՛,
Ճարպիկ եղիր, ինծի նայէ . . . »
Դեռ խօսքին կէսը բերանն էր,
Մէկ մ'ալ կատուն որ պահուրտէր,
Ու կը դիտէր յարմար ատեն,
Յատկեց վրան, ցուցուց իրեն
Ի՞նչ աննըման են իրարու
Ձնչին մկնն չափն ու կովու:
Դո՛ւք ալ, պարծենկո՛տ ինաստակ
Փորձով չափերնիդ կ'իմանաք:

Թելադրութիւններ. — Հարցումներու վերածել. —
Բարոյական:

ԴԱՍ ՂԶ.

112. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .
կարգացող, ժուռ դալ, պարծենկոտ, իմաստակ :

Շարադրութիւն , փոքրիկ Պարէսին գլխարկը . — 1 .
Կռուասէր Աշոտ օգին մէջ կը նետէր փոքրիկ Պարէտին
գլխարկը որ կ'երթայ կը կաշի (ո՛ւր) : 2 . Պարէտ մեծ
ցաւ կ'զգայ (ինչո՞ւ) , կ'երթար անձամբ առնել զայն . իր
ծնողքն ի՞նչ պիտի ընէին եթէ . . . : 3 . Բայց Գէորգ որ
(ստորոգելի) է մագլցեցաւ ծառն ի վեր . (նկարագրել մա-
գըցող տղայն , նեղութիւն կը կրէ) , հասաւ գլխարկին
մօտ . Պարէտ նետեց զայն (ի՞նչ ըսաւ անոր) և միտքը
դրաւ որ այլ եւս չխաղայ . . . հետ :

ԴԱՍ ՂԷ.

ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲԵՐ

Հետեւեալ առարկաներու խումբերով մէյմէկ
խօսք կազմել :

Տեղ մը խոր = խորի մէջ , հոյ՞ մը ծաղիկ =
ծաղիկներու հոյլ , պրակ մը թուղթ = թուղթե-

րու պրակ , կապոյ . խորձ մը հասկ = հասկե-
րու խորձ , ծրար մը կտաւ = կտաներու ծրար ,
քեռ մը փայտ = փայտերու բեռ , կոյճ մը հող =
հողերու կոյտ , շարֆ մը ոսկի = ոսկիներու շարֆ ,
պարկ մը ածուխ = ածուխներու պարկ , շեղջ մը
ջուր = ջուրի շեղջ , շեղջ մը յարդ = յարդի շեղջ :
Կ'ըսուի նաեւ ձեռք մը հագուստ , մարդ մը

գերի , գլուխ մը սոխ , լոն մը օճառ , ափ մը չա-
միչ , պտղունց մը աղ , փերք մը ասպուխտ , որկոյզ
մը խաղող , ծաղֆ մը պաստեղ , քիզ մը հասակ ,
բռն մը խոտ , տրոխ մը նաւ , պճեղ մը սխտոր ,
շիք մը արցունք , կարիճ մը անձրեւ , կայրակ մը
քրտինք :

ԴԱՍ ՂԸ.

ՏՕՆ ՈՒ ՇԱՆԴԷՍ

Ամէն ժողովուրդ մեծ կարեւորութիւն կ'ըն-
ծայէ քաղաքական հանդէսներու : Մենք ալ սուր-
բի , վկայի մը յիշատակը տօնաւ համար եկեղե-
ցական հանդէսներ կը կատարենք :

Կան նաեւ ընտանեկան տօներ որ հրահանգիչ ու հրապուրիչ են, մանաւանդ իրենց քառոյսկան ներգործութեամբ: Իրաւի՝ տարուան շրջանին մէջ ի՞նչ սիրուն ու սիրայօղ գունաւորումներու առիթ կ'ըլլան այլ և այլ տօներ, որչափ խնդութիւն ու եռանդ կը գրգռեն աղոյց մէջ: Կադանդին որ արագիւն ուխտեր, մաղթանքներ ու պարգեւներ կը բերէ իրեն հետ, բանալով երախտապարտ սիրտերու դանձերը: Քանի՞ն սրտադին զգացումներ կը հրահրեն Յնունդն ու Զատիկը, երբ աղոյց ծնողասէր ոգին կը յորդորէ զիրենք նաեւ սիրել ու պաշտել իրենց հայրերուն Աստուածն, և ջերմագին կատարել կրօնական պարսանքներ: Իսկ երբ Ծնունդի կամ անուան տարեդարձի, ծնողքի ու զաւակներու տօներ կը հասնին, բերկրութիւնը կը կրկնապատկի, տունը հանդիսաւոր մը կը դառնայ, կարծես թէ կը վերածնին անեղիններն ու կ'ոգեւորին՝ իրենց շուրջ տեսնելով համեստութեան ու սիրոյ նշաններ, հնորհաւորական այցեր:

Թելաքութիւններ. — Հարցումներու վերածել:

ԴԱՍ ՂԹ.

114. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով.

Կարեւորութիւն, հրահանգիչ, հրապուրիչ, բարոյական, ներգործութիւն, սիրայօղ, գումարում, գրգռել, կազանդ, մաղթանք, հրահրել, Ծնունդ, Զատիկ, կրօնական, հանդիսաւայր, ոգեւորել, համակրութիւն:

Շարադրութիւն, Մակոսը. — 1. Այս գիշեր ձիւն տեղաց, ո՛ւր: 2. Անխելք, մահոտ Զարհ կ'անցնի: 3. Ինչպէս կը քալէ: 4. Քիթը ինչպէս է: 5. Զեռքերն ո՛ւր դրած է, մինչեւ ո՛ւր կը հասնի իր խոշոր փողկապը: 6. Եւ սակայն ի՞նչու կը սարսույց:

ԴԱՍ Ճ.

ՀԱՆՃԱՐԵՂ ԾԵՐՈՒՆԻՆ

Վեհաշուք անձ մը որ մը բազմաթիւ հետեւորդներով կ'անցնէր տեղէ մը: Տեսաւ ծերունի մը որ արմաւենի կը անկէր:

« Ինչո՞ւ ի զուր կը յողնիս, ո՞վ մարդ, ըսաւ անոր նոյն անձը, բանի որ քառասուն տարի ետք պտուղ պիտի տայ անկածդ: Դուն այսօր կաս՝ վաղը չկաս »:

— Տէր իմ, պատասխանեց ծերունին, ուրիշ մը անկեց, ես կերայ, ես եւս կը անկեմ որ ուրիշն ուտէ :

Վեհաշուքը շատ հաւնելով այս խօսքին հաշար ոսկի տուաւ անոր : Ծերունին ընդունելով այս պարգեւը՝ փառք տուաւ Աստուծոյ և շատ դոճ երեւցաւ :

« Ինչո՞ւ Աստուծմէ գոհացաւ ու փառք տուիր, հարցոյց վեհաշուքը » :

— Վասն զի պատասխանեց ծերունին, ամէն մարդու անկած ծառը քառասուն տարիէն պտուղ կուտայ, իսկ իմն մէկ օրուան մէջ պտուղ տալ սկսաւ, ահա՛ ասոր համար դոճացայ » :

Վեհաշուքը նորէն հազար ոսկի պարգեւ տուաւ այս գեղեցիկ պատասխանին համար : Ծերունին դարձեալ դոճացաւ ու փառաքանեց Աստուծոյ :

Վեհաշուքը հարցոյց :

« Ինչո՞ւ նորէն դոճացար » :

— Վասն զի, յարեց ծերունին, ամէն մարդու ծառը տարին մէկ անգամ պտուղ կուտայ, իսկ իմ ծառս մէկ օրն երկու անգամ պտուղ տուաւ, ինչու չդոճանամ » :

Վեհաշուքը՝ զմայլած այս հանճարեղ պա-

տասխանին՝ շատ սիրեց ծերունին և տարաւ վերակացու կարգեց իր ապարանքին, որպէս զի խըրատէ ու կրթէ իր զաւակները :

Ա. Ռ. Ա. Ծ

Մարդ միայն ինք իրեն համար չապրիր, այլ ընկերական պարտք ունի :

Թելադրութիւններ. — Հարցումներու վերածիւ. — Բարոյական :

ԴԱՍ ՃԱ.

Շարադրութիւն, Գնելիւն բուցիկը. — 1. Գըտնէլ... թուցիկ մը ունի (ուրիշ՝ գնած է) : 2. Ի՞նչ կ'ընէ իր ընկերներուն : 3. Ի՞նչեր կը հաղորդէ տեսքին, գինին վրայ : 4. Ատո՞ղներ ունին այնչափ գեղեցիկ մը : 5. Գնէլ կ'արձակէ իր թուղթերը, կը թողո՞ւ որ շատ բարձրանայ, ո՞ւր, ի՞նչ... է, կ'արժէ՞ թուցիկ ունենալ, եթէ... :

ԴԱՍ ՃԲ.

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՈՒՐԱԽՈՒԹԻՒՒՆ

Տեսած էք թուշուհի մը բոյնն . դեղնուրակ կիսուցով ձագուկներ կը ճուռուղեն՝ սպասելով որ իրենց մայրերն ուտելիք բերէ իրենց : Հիմա երեւակայեցէք որ այդ ձագուկներէն մէկը բոյնէն վար իյնայ ու քարերու ներքեւ մնայ միւս մինակ , ի՞նչ կ'ըլլայ խեղճ ձագուկին վիճակը : Պիտի ճուռուղէ , ճիւճիւայ , և անօգնական մեռնի : Որչա՞փ երջանիկ են անոնք որ հայր ու մայր ունին , տան մէջ կ'ապրին , եղբայրներ , քոյրեր ու աղգականներ ունին : Ես աղէկ մը կը ճանչնամ , որուն հայրն ու մայրը մեռած էին , մնացած էր որր : Տեսնէի՛ք ինչ խեղճութեան մէջ էր . հագուստներն սպասուած , գէմքը , մազերը աղտոտ , նիհար , գիշերները փողոցը կը մնար : Խե՛ղճ որր : Բարեկամ մը ունէի որ զաւակ չունէր , աղաչեցի անոր որ որբը որդեգրէ : Բարեկամս որ շատ բարի սիրտ ունէր՝ մտիկ ըրաւ խօսքիս , որբը որդեգրեց ու սղաշտպանեց զայն : Հիմա որչա՞փ երջանիկ է եր-

բեմնի խեղճ տղայն : Հոն տան մէջ ձմեռ ատեն սենեակը տաք է , վայելքով հագուստներ ունի . սննդաւար կերակուր կ'ուտէ : Զայն կը լուան , կը մաքրեն . եթէ հիւանդ ըլլայ , անոր հոգ կը տանին : Ի՞նչ աղէկ բան է տունը : Հոն կայ հայր և մայր , իր եղբայրներուն ու քոյրերուն հետ կը խաղայ , մեծ հայրն ու մայրը զայն կը սիրեն , իր մայրն ու հայրն իրեն ինչ որ պէտք է կ'առնեն ու զայն դպրոց կը դրկեն : Տունը , տանը սենեակները , փոքր սպարտեղը ամենքն ալ շատ սիրուն են : Գացէք բարեկամի մը տունը , մնացէք հոն մէկ երկու օր , պիտի տեսնէք ձեր սիրտը կը նեղուի , շուտով կ'ուզէ դառնալ ձեր տունը :

Ա. Ռ. Ա. Ծ

Ամէն առաքինութիւն ընտանիքէն կը բղխի :

Թելադրութիւններ . — Հարցումներու վերածել :

ԳԱՍ ՃԳ.

117. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով.

Դեղնորա՛լ, կտուց, որդեգիր, վայելուչ, մննդա-
բար.

Շարադրութիւն, կատուն ե կերեր. — 1. Ուր նըս-
տած են, հայրն ի՞նչ կ'առնէ կտրելու համար: 2. Սա-
հակ ի՞նչու տագնապի մէջ է, ի՞նչ կը մտածէ: 3. Հայ-
րըն յանկարծ ի՞նչ կ'ընէ, որո՞ւն կը նայի: 4. Ոկրամովը
ի՞նչ կերպարանք կ'առնէ ու ի՞նչ կը պատասխանէ, հայ-
րըն ի՞նչ կ'ըսէ: 5. Յովհաննէս ի՞նչպէս իր յանցանքը
խոստովանեցաւ: 6. Ո՞վ կերած էր, ի՞նք թէ կատուն:

ԳԱՍ ՃԳ.

ՄԷԿ ԺԱՄՈՒ ԱՐԺԷՔԸ

Ինաւ խորհած չես, տղա՛յ, թէ մէկ ժամը
ի՞նչ արժէք ունի: Ժամացոյցը կը հնչէ, և մըտ-
քովդ կ'ըսես. «Ահա, ժամ մըն ալ անցաւ: Եւ
ա՛լ աւելին չես խորհիր:

Սակայն ի՞նչ բաներ կատարուած են աշխար-

հի մէջ այդ մէկ ժամուն, զոր գուցէ խաղով կամ
ծուրարեամբ անցուցիր:

Մէկ ժամու մէջ, չորս հազար հոգի աշխարհ
կուգան, և մէկ ժամու մէջ երեք հազար հոգի
կը մեռնին. այսպէս հաշիւ ըրած են գիտունները:

Սահող անցնող մէկ ժամու մէջ, սրբան մար-
դիկ աշխատած ու տառապած են, ոմանք գաշ-
տին մէջ կիզիյ արեւին դէմ՝ երկիրը հերկելով.
ուրիշները մեծ քաղաքներու գործատուներուն մէջ
սեղանին վրայ կ'իստանք կը տքնին ֆրսնաքոր ճակա-
տով:

Ժամեր կան որ մեր կեանքին համար մեծ ար-
ժէք ու նշանակութիւն ունին:

Ո՛հ օրհնեալ ըլլան այն թանկագին ժամերը,
ուր հնարիչներ իրենց նմաններուն կ'ընծայեն այն
գիւտերը որ մարդկային զարգացումը կը փութա-
ցնեն, ժողովուրդները կը միացնեն, այսպէս են
սպագրութիւնը, երկարուղին, հեռագիրը, հեռա-
ձայնը, եւ այլն:

Օրհնեալ ըլլան այն ժամերն, ուր գեղեցիկ
գործեր կատարուած են, ուր մարդիկ բարեգոր-
ծութիւն ընելով՝ օրինակ եղած են իրենց նման-
ներուն:

գումէշ, յաւնոյր, փագերաճի, դայ աղբիւրը ջուր խմել, առիւծն ահեղ ոստիւնով անոր վրայ կը խոյանայ և իր ճիրանին միակ հարուածով անոր կողերը կը ջախջախէ :

Առիւծն այնքան ուժեղ է որ կրնայ երիւնջ մը բերանն առնել և այս բեռով միասին լայն փոսէ մը կամ բարձր տեղէ մը ցատկելով անցնիլ :

Երբ գիշեր լսուի անոր մոնկիւնը, բոլոր կենդանի արարածներն ահ ու դողի մէջ կ'իյնան : Երբ գիւղի մը մօտ գտնուի, շուները կը հաչեն ու ձիւրը, եղները, ուղտերը, խօշեգիւն կը վազեն : Գիւղացիները խարոյկներ կը վառեն ու բոցավառ ջահեր կը ձօճեն, զայն փախցնելու համար : Բայց առիւծին հոգը չէ, արջառներու մակադասեղը կը մօտէ և քանի մը վայրկեանի մէջ կով մը իր թաթերուն տակ կը ջախջախէ :

Երբ անօթի է կամ զայրացած՝ իր պոչով կը ծեծէ կողերն և կը ցնցէ իր բաշերը :

Թեազուրօրինակներ . — Հարցումներու վերածել :

ԴԱՍ ՃԷ.

121. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Որջ, թեթեւակի, սողոսկիլ, ձախ, գոմէշ, յամոյր, փոքրոգի, խոյանալ, երինջ, մռնչել, խարոյկ, խօլեգին, ճօճել, մակադասեղ :

Շարադուրօրին, սարեակն ու կայծուիկ . — 1. Կայծուիկ մը կը փայլի խոտերուն մէջ : 2. Ինքզինք աստղերուն հետ կը բաղդատէ : 3. (Կայծուիկին խօսիլ սուղ գոռոզութիւնն) : 4. Սարեակ մը կը նշմարէ զայն (ի՞նչ կը խօսի) : Բարոյական :

ԴԱՍ ՃԸ.

ՆԱՍՐ-ԷՏՏԻՆ ՇՕՃԱՆ ՈՒ ԻՐ ԷՇԸ

Ա. Ռ. Ա. Կ

Նախնի գրոց մէջ առակ մը տեսայ
Մտքիս բաներուն շատ յարմար կուգայ,
Նասր-Էտտին հօճան ամէն մարդ գիտէ,
Որ տաճկին խիկար՝ խեղօք դաւիթն է,

Ասիկայ կ'ըսէ օր մը իր սղուն .

« Որդի , գիտես որ վաղն առաւօտուն

Տօնախանութ կայ քովի քաղաքներ ,

Եկո՛ւր հոն տանինք , ծախենք իշուկնիս :

Կ'եղլէն հայր որդի , իշուկը կ'առնեն

Չորս ոտքն իրարու լաւ մը կը կապեն

Որ մինչեւ քաղաք էջը չյողնի ,

Ուժեղ , կայտառ մնայ , ու սուղ ալ ծախուի :

Ոտքերուն մէջն ալ ձող մը անցուցած՝

Կ'սխտին երթալ բեռի պէս շարկած :

Անդիէն մէկը դիմացինն կ'ելլէ ,

Քա՛հ քա՛հ խնդալով՝ եա՛ , եա՛ կը հանէ ,

« Ծառ անխելք մարդիկ տեսեր էի ես ,

Բայց մէկը չի կար աս երկուքին պէս .

Նայիս՝ մէկն մարդ էր . ու երկուքը էջ » :

Ծերը մտածեց , իրաւունք տուաւ :

Քակեցին իշուկն ու սղայն հեծաւ ,

Խեղճ էն սկսաւ զուլ ցուելէն ,

Հօճան զարնելով՝ կ'երթար ետեւէն :

Քանի մը ճամբորդ առջեւնին ելան ,

Աս բանը տեսան , շատ գայրախրեցան .

Դարձաւ մէկն ըսաւ , խրատ տալու պէս .

« Ծօ , սղայ , ի՞նչու ատանկ բան կ'ընես ,

Դուն էջը հեծնես ու հայրդ քայլէ .

Կտրիճ տղու մը ասի կը վայլէ » :

— Իրաւունք ունի , ըսաւ ծերունին ,

Տղայն վար իջաւ . հեծաւ Նասր-է-տալին :

Մէյ մ'ալ տեսնես որ քանի մը պառաւ

Գլուխնին շարժելով՝ մէկ մէկու ըսին ,

« Նայէ՛ , քա՛ նայէ՛ , ասոր բրածին ,

Խեղճ սղայն ձգեր ու ինք է հեծեր ,

Տղայի մը պէս կ'երթայ . հա՛յ չար ծեր » :

Առաջին բերան հօճան կը լռէ . —

— « Կնկան խօսքեր են , ս'վ պիտի լսէ » :

Անոնք չեն դադրիր , այնչափ կը զրուցեն

Այնչափ կը խնդան ու կը մեղադրեն

Որ խեղճ հօճային ճարը կը հասնի ,

« Ծօ՛ , կ'ըսէ՛ , եկուր , ու ետիս հեծիր » :

Հաղիւ քիչ մը տեղ անանկով կ'երթան

Խել մը մարդիկ ալ անդիէն բրդան ,

— « Նոր բան , կանչեցին , սըւոնց նայեցէք ,

Ըրած բաներնին մէյմը կշռեցէք ,

Խղճմտանք չունի՞ք , հիմա կը սովլիք ,

Ետքն ինչ կը ծախէք ոսկոր ու կաշի » :

— Ո՛ւֆ , ո՛ւֆ . կը կանչէ հօճա Նասր-է-տալին

Չգիտեմ , ինչ ընեմ որ ալ չխօսին .

« Եկո՛ւր , ծօ՛ , կ'ըսէ , նոր բան մ'ալ ընենք .
երկուքս ալ իջնենք ու հեծի քաղենք » :

Վրան քիչ մը կ'անցնի , մէկը կը տեսնէ

« Օ՛ , կ'ըսէ , ապրիք , խիղճն ալ ձերինն է՛ ,

էշ ունիք ու դուք ոտքո՞վ կը քալէք ,

Աղէկը կ'ուզէ՞ք , էջն ալ շալկեցէք » :

— Այ , կ'ըսէ հօճան , բերաննիս բանանք ,

« Հա՛ , պարոն , կ'ըսէ , ատանկ է ատանկ .

Ես մինչեւ հիմա իրաւ էշ եղայ

Որ ուրիշներուն խօսքին նայեցայ :

Թող ասկէց ետքը կ'ուզեն վար զարնեն .

Կ'ուզեն գովելով՝ վեր բարձրացնեն .

Ես աղէկն ընեմ , ուզողն հաւնի ,

Անխելք Հաւանողն իրաւունք չունի » :

Թելադրութիւններ . — Հարցումներու վերածել .

ԴԱՍ ՃԹ.

Շարադրութիւն , գովելի ստախօսութիւն մը . —

1. Կոյր հիւանդ մը ու իր թոռը կը մուրսն , (նկարա-
գրիչ անոնց տխուր կացութիւնը) :
2. Օր մը կը նստին
կերակուր ուտելու , (կոյրին խօսիլ տալ) :
3. Շերտ մը

հաց միայն ունին : 4. Տղայն մեծ հօրը կուտայ զայն ,
(տրամախօսութիւն) : 5. Տղուն այս բարի վարմունքին
վրայ խորհրդածութիւն :

ԴԱՍ Մ.

ԿԱՊԻԿԻՆ ԵՂԲԱՅԻՐԸ

Փոքրիկ Կապիկին մայրը մեռաւ և նա որը
մնաց բոլորովին : Տխուր գէմքով ծառին վրայ
նստած՝ իւր սեւ օրը կուրոր : Կապիկը գեղեցիկ
չէր . գէմքը փոքր էր և կնձոռոս , բունը վտիտ ,
և չորս երկար ձեռքեր ունէր : Դիտելի էր որ կա-
պիկները ոտք չունին , չորս ձեռներ ունին միայն
որովհետեւ անոնց ստորին վերջուորութիւններն
եւս մարդու ձեռքի նման ընդունակ են գործե-
լու , առարկաներ վերցնելու : Բուն իսկ այս պատ-
ճառով է որ մեծ մեծ կապիկներ դժուարութեամբ
կը պալաւին գետնի վրայ . առ հասարակ ծառերու
վրայ կ'ապրին անոնք և այս բանիս շատ կ'օգնեն
իրենց չորս ձեռքերը : Մեր փոքրիկ Կապիկին հա-
մար մէկը գեղեցիկ չէր ըսեր : Այս բաւական չէ ,
բոլորովին անօղնական էր : Տակաւին ուժը չէր

հասներ մէկ ծառէն միւսը ցատկելու, անոնց վրայ ելնել կերակուր ճարելու համար, ակռաներն ալ դեռ շատ փոքր էին և անկարող՝ ընկոյզ կտարելու: Ինչպէս կը տեսնուի, անօթութենէ մեռնիլ էր իւր ճակատագիրը, ինչպէս կը մեռնի փոքրիկ մանուկ մը երբ մօրը մահուանէն ետքը բոլորովին անտէրունջ մնայ: Բայց ո՞վ հող կը տանէր մեր կապիկին: Անոր ցեղակիցները խումբերով կ'ապրէին, որոց մէջ կը գտնուէր իւր մեծ եղբայրը, ամբողջ խմբին մէջ ամէնէն ճարպիկ խեղիասակներէն մէկն էր անիկայ, և քանի մը սարիէ իվեր շարունակ խորամանկութիւններ կ'ընէր անտառին մէջ: Եթէ տեղ մը կռիւ պատահէր, կրնայիք ապահով ըլլայ թէ կռուողներէն մէկն այն էր: Եթէ կապիկները ժողովուէին գիւղացւոց եզիպսացորենի արտերն արշաւելու և կործանելու կամ անոնց այգիները ասպատակելու համար, անպատճառ մեր կապիկին եղբայրը այս արշաւողներուն գլուխը կեցած էր: Այս խեղկատակը տեսաւ իւր փոքրիկ եղբայրն որ անօգնական նստած էր ծառին վրայ և ցատկեց անոր մօտ գնաց: Նախ այնպէս երեւցաւ թէ փորձանք մը բերել կ'ուզէր խեղճին գլխին, ցնցել ու ծառէն վար գլորել զայն: Բայց

ո՛չ: Եղբորը քով նստաւ և քաղցրութեամբ անոր ձեռքէն բռնեց: Մանուկն ոկտաւ անոր փարիլ, իւր առջեւի ձեռքերով անոր պարանոցին փաթթուեցաւ, իսկ յետին ձեռքերը մէջքին կրթնցուց. մեծ կապիկին հետ այնպէս կը վարուէր նա որպէս թէ իւր մայրն ըլլար, իսկ անիկա ծնողի պէս կը խնամէր իր պզտիկ եղբայրը. այս կենդանի բեռը գրկած՝ մէկ ծառէն միւսը կը ցատկէր, միջատներ որսալով՝ կը կերակրէր զայն, հիւթալի պտուղներ կը զատէր անոր համար, անոր հետ իսկ թռչնոց բոյներ կ'որոնէր և մէջի ձուերը կը գողնար: Երբ կապիկը քիչ մը մեծցաւ և ոյ՛ է առաւ, այն ժամանակ դաստիարակը ցոյց տուաւ անոր թէ ինչպէս պէտք է ցատկել և ծառերէն ելնել. սորվեցուց նաեւ այն ամէն խորամանկութիւնները զորս պէտք է գիտնայ իւրաքանչիւր կապիկ, եթէ կ'ուզէ փորը կուշա պահել և փորձանքի մէջ չիլնալ: Անգամ մը փոքրիկ կապիկը ծարաւ ըլլալով, եղբայրը տարաւ զինքը զով աղբիւրի մը մօտ: Յանկարծ թուփերու տակէն բարձրաձայն հաչելով գուրս վազեց որսի շուն մը: Հոն գտնուող բոլոր կապիկները շուսափոյր փախան այլ և այլ կողմեր, և թռչուններու նման ծառերու վրայ պահուրտե-

ցան . միայն փոքրիկ Կապիկը չկրցաւ ծառն ելնել : Վախէն առջի բերան բարձր քարի մը գլուխը յատկեց , ամբողջ մարմնով կը դողդղար , իսկ չար շունը քարին մօտ կատաղաբար կը հաչէր անոր երեսին : Ահա հեռուն որսորդն ալ երեւցաւ : Խեղճ Կապիկը անշուշտ պիտի կորսուէր , եթէ եղբայրը չփրկէր զինքը : Երբ տեսաւ որ իր սանիկը վտանգի մէջ է , իսկոյն ետ դարձաւ և համարձակութեամբ դէպ ի քարը վազեց . յետոյ զայրոյթով շան երեսին նայեցաւ այնպէս ապառնագին կրճեց ատամները , որ շունը չհամարձակեցաւ վրան յարձակիլ : Այսպէս հասաւ իւր որդեգրին . զրկեց զայն և ծառը բարձրացաւ : Որսորդն ի գութ շարժելով անոր անձնուիրութենէն՝ չարձակեց հրացանը և այսպէսով փրկուեցաւ մեր փոքրիկ Կապիկը :

Թելադրութիւններ . — Հարցումներու վերահեծ :

Գ Ա Ս Մ Ա .

124 . Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Կնճուռ , ընդունակ , խեղկատակ , եգիպտացորին , հիւթալի , շուտափոյթ , սպառնազին , կրճատել :

Շարադրութիւն , աւերակ . — 1 . Զութակահար մը նուագահանդէսի մը մէջ , ծախահարութիւն : 2 . Աղեղն ու ջութակը կը վիճին իրենց արժանիքներու վրայ , (տաք տրամախօսութիւն մը) : 3 . Աղեղն , ջութակն , իրենց առօրին մէջ դրուելով՝ կը լռեն : 4 . Բարոյական :

Գ Ա Ս Մ Բ .

Հ Ա Ի Ա Տ Ա Ր Ի Մ Շ Ո Ի Ն

Երբ նոյն իսկ կենդանիներ շնորհակալութիւն կը յայտնեն իրենց բարերարներու , միթէ կարելի է որ մարդս ապաշնորհ ըլլայ : Կենդանիներն ընդհանրապէս իրենց տէրերուն հաւատարիմ են , բայց շունն այս մասին ամենքը կը դերազանցէ :

Ահաւասիկ դեղեցիկ օրինակ մը :

Վաճառական մը ձիով հեռի տեղ մը կը ճամբորդէր մեծ գումար մը ստանալու համար . ետեւէն կը վազէր իւր հաւատարիմ շունը : Դրամն ստանալէ ետքը , լեցուն քսակը քանքին ետեւը կապեց և շանը հետ վերադարձաւ դէպ ի տուն : Ճամբան քսակը բրդեղով վար ինկաւ , բայց վա-

ճառականը ամենեւին չնշարեց : Սրապես շունը տեսաւ զայս , փորձեց ակռաներով վերցնել պարկը , բայց երբ զգաց թէ իւր կարողութենէն վեր բան էր՝ թողուց , վազեց հասաւ իւր տիրոջը և ուղելով կերպով մը իմացնել անոր՝ սկսաւ ձիուն առաջըը կտրել , վրան յարձակիլ և յամառութեամբ ու կատաղութեամբ հաշելով կ'աշխատէր կեցնել զայն : Վաճառականն առանց ասոր պատճառն իմանալու , սկսաւ շանը բարկանալ , նախատել և ղեկավարով ծեծել զայն , բայց պարտաւ տեղը . հաւատարիմ շունը կը շարունակէր ձիուն վրայ յարձակիլ այնպիսի կատաղութեամբ որ կարծես թէ կ'ուղէր իր տէրը վար իջեցնել : Տեսնելով որ բրածները օգուտ մը չէին ունենար և վաճառականը հեռոջհեռէ աւելի կը հեռանար , շունն սկսաւ ձիուն ոտքերը խածնել որպէս զի դոնէ ասով կարենայ կեցնել ու ետ դարձնել տէրը : Վաճառականը վախցաւ մտածեց որ մի՛ դուցէ՛ շունը կատաղած ըլլայ , գիտնալով միանգամայն թէ որքա՛ն վտանգաւոր են կատաղած շուները , ուստի որոշեց սպաննել իւր հաւատարիմ ծառան : Սակայն դեռ երկար ժամանակ աշխատեցաւ հեռացնել շունը մերթ փառիսպանկներով , մերթ սպանալիքով և մերթ

մտրակի հարուածներով . վերջապէս տեսնելով որ ամենայն ինչ անօգուտ է , հանեց ատրճանակը և արձակեց հաւատարիմ կենդանւոյն վրայ . Շունը վար ինկաւ , բայց վայրկեանէ մը դարձեալ ոտքի ելաւ և ցաւալի ճիշերով արիւնոքաքաւ սկսաւ հետեւիլ իւր տիրոջ : Վաճառականն իւր շունը շատ սիրելուն , ծանր էր իրեն անոր չարչարուիլը տեսնել . այս պատճառաւ ասպանդակները շարժեց և սկսաւ արշաւել : Բիչ մը տեղ հեռանալէ ետքը , ուղեց տեսնել թէ ի՞նչ եղաւ խեղճ կենդանին . այս միջոցին ետին դառնալով տեսաւ որ ստակին քսակը չկայ : Այն ատեն միայն վաճառականը հասկցաւ իւր շան այսպէս վարուելուն պատճառը և աւելի շանը վրայ ցաւեցաւ քան թէ ստակներուն : Իսկոյն ձիուն գլուխը դարձուց , բայց շունը չգտաւ ուր որ թողած էր : Արեան հետքերէն կը յայտնուէր թէ կենդանին եկած ճամբէն ետ դարձեր է : Որքա՛ն ցաւեցաւ բարի վաճառականը երբ արիւնի նշաններուն հետեւելով՝ գտաւ իւր հաւատարիմ կենդանին քսակին քով ինկած : Շունը գիտակցաբար նայեցաւ իւր տիրոջ և վաղաքշանքով կը լզէր անոր ձեռքերը . խեղճ կենդանին յայտնի կը ցուցնէր թէ գոհ էր որ իւր տէրը վե-

բաղարձաւ և դատաւ իւր կորուստը : Մի քանի
րոպէ ետք շունն անկենդան վռուեցաւ , իսկ վա-
ճառականը տրտում տխուր տուն դարձաւ :

Թեւադրութիւններ . — Հարցումներու վերածել . —
Բարոյական :

ԴԱՍ ՄԳ.

125. Մէյմէկ խօսք կազմել հետեւեալ բառերով .

Բարերար , ապաշնորհութիւն , մտրակ , պարկ , փայ-
փայտանք , մերթ ընդ մերթ , արիւնաթաթաւ , հետք ,
փաղաքշանք :

Շարադրութիւն , երեք մեծ բժիշկներ , — 1. Մեծ
բժիշկ մը մահամերձ է , ուրիշ բժիշկներ զայն կը դար-
մանեն , (նկարագրել տեսարանը) : 2. Մահամերձը կ'ըսէ
թէ իրմէն ետք երեք մեծ բժիշկ կը թողու (մահամերձին
խօսիլ տալ) : 3. Բժիշկները մէկիկ մէկիկ կ'ստիպեն զա-
նիկա որ բացատրէ այս խօսքերը (ինչո՞ւ) : 4. Մահա-
մերձը կը ձայնէ երեք անուններ , (մաքրութիւն , չափա-
ւորութիւն , մարմնամարդ) :

ԴԱՍ ՄԳ.

ԾԻԾԵՌՆԱԿԻՆ ԲՈՅՆԸ

Երբ ծիծեռնակ մը գար իր բոյնը շինել պա-
տուհանիս մէջ , սիրով պիտի հիւրընկալէի զայն և
թող պիտի տայի որ իր թուխոր մեծնայ հանդար-
տօրէն :

Առած մը կ'ըսէ որ ծիծեռնակի բոյն մը եր-
ջանկութիւն կ'երբէ տանը : Ատոր համար չէ սա-
կայն որ բոյնը պիտի յարգեմ , լաւ գիտեմ որ կան
բաներ որոնք երջանկութիւն կը բերեն և կան բա-
ներ որոնք դժբաղդութիւն : Այն մարդիկ որոնք
ծիծեռնակներուն հիւրընկալու են , բարի են , կը
սիրուին , ու երբ մարդ կը սիրուի , մեծ երջան-
կութիւն մըն է ատիկա :

Պիտի պահեմ մայր ծիծեռնակը, որ բոյնը պիտի մաքրէ, պիտի տեսնեմ հայրը, որ առտուն կը մեկնի իր պղտիկներուն ուտելիք բերելու համար: Պիտի տեսնեմ պղտիկներուն ըրած թռելու վարժութիւնը և որ մըն ալ անոնց մեկնումը:

Երբ մեկնին և վերադառնան, պիտի հարցունեմ ինքզինքիս թէ ո՞ր երկիրները դացին անոնք: Եթէ ծիծեռնակները խօսէին, ապա որ աշխարհագրութիւն պիտի սովորեցնէին ինծի: Գիրքերուս ու աշխարհացոյցիս մէջ պիտի վնասեմ այն երկիրները ուր կը գաղթեն պատուհանիս ծիծեռնակները: Ո՞ւր պիտի կենան արդեօք իմ ճանապարհորդները. Յունաստան արդեօք, ուր հին արձաններու և պալատներու աւերակներ կան: Եգիպտոս արդեօք, ուր բուրգերը կը դանուին: Թերեւս մինչեւ հարաւային Ափրիկէ պիտի երթան:

Ասոնք պիտի մտածեմ, բարեկամներուս մեծ ուղեւորութիւնը տեսնելով: Պիտի մաղթեմ իրենց հոս տեղի պէս բարի հիւրընկալ տղայ մը գտնել, զոր ես չեմ ճանչնար, և որեւէ չարիք չպիտի քնէ իրենց, և իրենց բարի ճանապարհ պիտի մաղթեմ, որ յառաջիկայ գարնան անոնք վեկնին իրենց տունէն վերադառնալու հաւատ իմ պատուհանիս քով:

Հետեւեալ խօսքերուն հակամիջը գրեցէք.

Ուրախ, յառաջ, բարեբաւ, մահ, վաղել, դիտել, խելացութիւն, զթոռ, բաղդաւոր, աշխատասէր, աչքառու, փորձառու, թեթեւաբարոյ, աշխատութիւն, հիւանդութիւն, ցորեկ, լոյս, նիհար, տկար, սեւ, արագ, օգուտ, տրտում, վառել:

ԴԱՍ ՄԵ.

ՏԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՎՆԱՍՆԵՐԸ

Մարկոս, որ հուժկու տղայ մըն է, փայտ կտրած տառն ծառէն իյնալով ոտքը վերաւորեց. Մարկոս՝ որ չարքաշ ու քաջ տղայ մըն է, ըստ իր ծնողքին, բան մը չէ՝ բժիշկի բնաւ պէտք չունիմ, հանգիստ նստելով ութ օրուան մէջ բոլորովին պիտի աղէկնամ.

Ութ օրը անցաւ վէրքը չէր գոյուեր. ընդհակառակը գեղնորակ գոյն մը կ'առնէր, ու վէր-

քին շուրջը գտնուած միտը կը թարախոտէր : Մարկոս տոգոյն է , և երկար օրեր անկողնին մէջ անշարժ պառկելէն տկարացած և անհանգիստ է : Հայրը քաղաք երթալ կ'ուզէ բ'իշկ մը բերելու համար :

Դրացիները կ'այցելէն հիւանդին , կը շաղակաւորան , խորհուրդներ կու տան : « Հաւատացէք ինծի , կ'ըսէ անոնցմէ մին՝ հիւանդին մօտը , բըժիշկները միայն հարուստները կրնան խնամել անոնց ստակները առնելու համար : Յովհաննէս աղբարը բերել տուր , ան այս տեղակ վէրքեր քիչ օրուան մէջ կ'աղէկցնէ » : Ու կ'սկսի բժշկուող մարդերու պատմութիւններ ընել և գովել Յովհաննէս աղբոր ճարտարութիւնը վիրաբուժութեան մէջ : Կ'ըսէ թէ անիկա անանկ բաներ գիտէ , զորս բըժիշկները չեն կարգացած , ու ասկից զատ անիկա աժան գինով կուգայ , կ'աւելցնէ դրացին :

Հիւանդին հայրը բժիշկ կանչել կ'ուզէր թէև , բայց մօրը խնդրանքին վրայ կ'ատիպուի այդ մարդը փնտռել :

Մարդը կը գտնեն ու կը բերեն տուն , նիհար , կարճահասակ , խորամանկ դէմքով մէկն է ան , տգէտ ու պարծենկոտ : Յովհաննէս աղբար ուշադրութեամբ կը դիտէ վէրքը , ու տգեղ , կոշտ բառերով կ'ըսէ . « Թէեւ հիւանդութիւնը ծանր է ,

բայց գործածած դեղերու միջոցաւ քիչ ատենէն կը բժշկուի » : Շաբաթէ մը աւելի , ամէն օր կուգայ . հիմա Յովհաննէս աղբար այցելագին չունի , բայց ամէն անգամ սուղ և քիչ գտնուած խոտեր պէտք ըլլալը յայտարարելով հիւանդին մօրը , ստակները կը քաշէ :

Սակայն Մարկոս երթալով կը տկարանար , վէրքին քով սեւ և կարմիր ուռեցքներ սկսած էին դոյանալ : Առտու մը հիւանդին հայրը կ'ըսէ . « Կին մեր տղուն վիճակը գէշ է » : Կառքը կը լծէ ու կ'երթայ բժիշկ բերել : Ճամբան բժիշկին կը պատմէ տղուն վիճակը :

Երբ բժիշկը տուն հասաւ , Մարկոսի ոտքը երկար ատեն քննելու պէտք չունեցաւ , մէկ կողմ առաւ հայրը .

— Փտախտ է ասիկա , աղնիւ բարեկամս , ըսաւ :

— Փտախտ . . . :

— Աւա՛ղ , այո՛ , այսինքն թունաւորումը միայն և անկէ ետքը մահ , եթէ երբէք մեծ ու յանդուգն գործողութիւն մը չկատարենք հիւանդին վրայ :

— Աստուած իմ , ի՞նչ պէտք է ընել ուրեմն :

— Պէտք է ծունկը կտրել առանց երկար ատեն անցնելու . օ՛ն , վախնալու բան մը չկայ , քաջութիւն :

Եւ ձեռքը սեղմեց միւսմիտ և բարի ծերուկին, որ կուլար: «Ձեր կինը և ձեր միւս զաւակը գործողութեան գաղափարին վարժեցուցէք, վաղը պիտի գամ գործողութիւնը կատարելու համար:»

Մեծ յուզում մը տիրեց զիւղին մէջ, երբ հետեւեալ օրը բժիշկը իր օգնականներով հասաւ: Խեղճ մայրը, տան մէկ անկիւնը քաշուած, կուլար ականջները գոցելով, որպէս զի իր աղուն պոռալու ձայնը չի լսէ:

Հայրը գիտի մը պէս դունտաւ, ուղիղ կը կենար Մարկոսի անկողինը քով: Մարկոս քաջութիւն ունեցաւ և գործողութիւնը յաջողեցաւ: Խեղճ աղան իր առողջութիւնը վերստացաւ, բայց անկէ ետքը միշտ փայտէ ոտքով կը քայլէր:

Այս ցաւալի գէպքէն ետքը Մարկոսի սայրը ատանկ կեղծ բժիշկներու խօսքին չհատարաց բնաւ, և այդ գէպքը մեծ խրատ մը եղաւ գիւղացիներուն, որպէս զի իրենց հիւանդները բժիշկներուն միայն ցուցնեն, զգուշանալով չինձու տունի գեղեր գործածելէ:

Թեյադրութիւններ. — Հարցումներու վերածել. — Բարոյական. — Ախան, ալիւ, աւեհ մասնիկներով աւանդել հետեւեալ բառերը.

Մէր, օդ, ծագիկ, դպրոց, մարդիկ, հանգիստ, հովիւ, գեղջուկ, հոտ, արփի, դաշտ, հանք, հարաւ, փրկութիւն, երանութիւն, ընկեր, որդի, աղայ, մանուկ:

ԿՈՅՐ ԵՐԳԶՈՒՅԻՆ

Ճամբուն կղրը նստած է կոյր երգչուհի մը որ իւր երգեհոնին միօրինակ խուլ ձունչիւնով անցորդաց գութը շարժել կը փորձէ: Յնցոտիներով ծածկուած է համակ. պատառատուն լաշակի մը տակ ծածկած գլուխը շատ քիչ անգամ կը բարձրացնէ. ցաւէ, զրկանքէ, թշուառութենէ հիւծեալ դէմք մը, որուն վրայ կը տեսնուին իւր աչիւն, անրիւր, անսեւեւ՝ որք իրենց միօրինակ անշարժութեան մէջ սարսաղագեցիկ տպաւորութիւն մը կ'ընեն մարդու վրայ: Երիտասարդ ըլլալ կը թուի, և սակայն անօթութիւնն ու զրկանքը շատ իսկ թօշնեցուցած են դնա:

Բաղմութիւնը կ'անցնի. հարուստն՝ որ հեշտօրէն հաւքի մը խորն ընկողմանած՝ հաճոյքի ու զեղխութեան հտեւէն կը վաղէ. աղքատն՝ որ գլխիկոր ու թախծալից, իւր օրապահիկը ճարել կը փորձէ. մանկիկն՝ որ իւր խաղալիքներուն վրայ կը մտածէ, և երիտասարդն՝ որ քաղցրագոյն երազներով կ'օրօրէ միտքը: Ամէնքն ալ կ'անցնին. ինք՝ անգիտակ ու անտարբեր՝ իւր միօրինակ եղանակը կը շարունակէ նուագել ամէն օր, ամէն ժամ. հոգին ու անձրեւին, ցուրտին ու տաքին: Զի զգար ժամանակին սահիլը. ո՞վ պիտի իմացնէ իրեն, գուցէ երեկոյան զենա՞յիլը. միակ զգուսնք զոր թերեւս զգացած լինի ամբողջ կենացը մէջ: Ո՞ր գիտէ, նա ունի՞ արդեօք սիրելի մը, որոյ գիրկին մէջ կարենայ մոռնալ պահ մը իւր անհելի տանջանքները, ու գուրգուրանօք փայփայէ իւր ընդարձ մայցեալ անդամները. ո՞ր գիտէ:

Ամէն անգամ, թէ՛ ձմեռուան սաստկաշունչ օրերուն, և թէ՛ գարնան անոյշ ու պայծառ երեկոյնները՝ կ'անցնիմ անոր առջեւէն պահ մը կանգ առնելով. սակայն այս դառն մտածութիւնները կը պաշարեն զիս, և կը հարցնեմ մտովի, թէ ի՞նչպէս այս լքեալ արարածները կրնան տանիլ կենաց այս դառնադոյն բեռը. կ'երևի թէ բնութիւնը զիրենք կա՛մ չափազանց անզգայ և կա՛մ չափազանց լաւատես ստեղծած է:

ԲԱՏՈՒԱՑԻ ՊԶՏԻԿ ՏՂԱՆ

(ԱՄՍՕՐԵԱՅ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ)

Շաբաթ 29

Չէ՛, չպիտի ըլլամ վատ մը, սակայն շատ աւելի յօժարակամ պիտի երթայի դպրոց, եթէ ուսուցիչը ամէն օր մեզի ըսեր պատմութիւն մը այս առտուանին նման: Ամէն ամիս, նա ըսաւ մեզի, պիտի ըսէ նմանօրինակ պատմութիւն մը, ու մեզի պիտի տայ որ օրինակենք. և այն՝ պիտի ըլլայ միշտ՝ աղու մը կատարած գեղեցիկ արարքի մը պատմութիւնը:

Բասուացի Պզիկ Տղան, այսպէս է այն պատմութեան վերնագիրը:

Սպանիական նաւ մը Պաուլէլօնիայէն կը մեկնէր ձկնովա երթալու համար: Ֆրանսացիներ, իտալացիներ, սպանիացիներ, զուլիցերիացիներ կային նաւուն մէջ:

Այս ճամբորդներու ամբոխին մէջ կը տեսնուէր տասըմէկ տարեկան տղայ մը, գէշ հագուած, միշտ մեկուսի կեցած, և հոն գտնուողներէն լւաքանչիւրին դմէն նայուածք մը նետելով: Թերեւս անարդար չէ՛ր նա, երբ այսպէս կը նայէր ամէնուն: Երկու տարի առաջ իր հայրն ու մայրը — Բատուայի չրջականերու գիւղացիներ, շատ ողորմելի մարդիկ, — զրամական հուէրէ մը՝ հրապուրուած, զայն վարձու տուեր էին աճարարներու խմբի մը պէտին, որ, քանի մը ճարտար գործեր ընել սորվեցնելէ յետոյ իրեն, հարուածներու զօրութեամբ, հետն ի վեր քաշկռտեր էր Ֆրանսայի և Սպանիայի միջեւէն, զայն տանջելով անդադար ու կարելի եղածին չափ քիչ սնուցանելով: Պաուլէլօնա հասնելուն, չկրնալով այլ եւս հանդուրժել այնքան թշուառ կացութեան մը, հէգ տըղան խոյս տուեր էր իր բռնաւորին ձեռքէն, և լաւ գաղափար մը ունեցեր էր երթալ ինքզինքը Իտալիոյ հիւպատոսին պաշտպանութեան տակ դնելու: Հիւպատոսը գլխով տղուն վրայ, անոր տուեր էր ձրի տոմսակ մը ճամբուն համար, և նամակ մը ձկնովայի քաղաքապետին ուղղուած, որպէս զի ան հոգ տանի տղան իր ծրնողքին զրկելու, — ծնողքն՝ որ գրեթէ զինքը ծախեր էին իբրեւ անասուն: Խեղճը, տառապազին տղայ, ցընցոտիներով ծածկուած էր: Երկրորդ կարգէն խցիկ մը տուեր էին իրեն՝ նաւուն մէջ: Ըմբորդները իրեն կը նայէին. երբեմն կը հարցափորձէին. բայց տղան չէր պատասխանէր: Կարծես թէ ամէնը կ'ատէր, զրկանքը ու տառապանքը ա՛յնչափ զայրացուցած և վայրենի ըրած էին զինքը: Սակայն, սնդեղով սնդեղով, երեք ճամբորդներ յաջողեցան թշուառ տղուն լեզուն բանալ. և նա՛ ջանի մը բառով, կէս մը վենետիկեան լեզուով,

կէս մը սպանխական, պատմեց իր պատմութիւնը: Այս երեք ճամբորդները իտալացի չէին, բայց հասկցան հէք աղուն թշուառութիւնը. և քիչ մը կարեկցութեամբ, քիչ մըն ալ ստան անցնելու համար, հաւանեցան սպակ տալ իրեն զինքը խօսեցնելու համար: Այն միջոցին քանի մը տիկիններ մտան սրահը որուն վրայ կը բացուին երկրորդ կարգի խուցերուն դուռները, և երեք ճամբորդները, նորէն ստակ տունն ուղարկելու համար. «Ա՜ստ, ա՜ստ ալ ա՜ս» կ'ըսէին, նետելով արծաթ ստակները սեղանին վրայ:

Տղան, ստակները դրականելով, շնորհակալ կ'ըլլար կիսածափ, իր կոշտ բարբառովը, բայց ժպտագին և սիրակաթ նայուածքով մը: Յետոյ սարգեցաւ իր խցիկը, վարագոյրները քաշեց ու անշարժ կեցաւ, խորհելով իր ընկերին վրայ:

Այս ստակով, կը մտածէր նա, պիտի կրնար կշտահալ, ինք որ երկու տարիէ ի վեր հազիւ ուտելու բան մը կը գտնէր: Ճենովա ելլելուն պէս վայելուչ հագուստ մը պիտի գտնէր — հագածը երկու տարիէ ի վեր վրան էր ու պատառ պատառ եղած էր. — կրնար նաեւ յուսալ, քիչ մը ստակ տանելով իր ծնողքին, լաւագոյն ընդունելութիւն մը գտնել անոնցմէ քան եթէ ձեռքերը պարագ երթար: Աս ստակը իրաւընէ իրեն համար հարստութիւն մըն էր: Աս ամէնը կը մտածէր, տարարախաւը, իր խուցին մէջ, դոյզ վարագոյրներուն ետին. ու ինքզինքը նուազ արգահատելի կը գտնէր...: Այս միջոցին, երեք ճամբորդները, սրահին մէջ տեղի սեղանին առջեւ նստած, կը խմէին ու կը խօսէին իրենց ճամբորդութիւններուն վրայ, և այցելած երկիրներուն վրայ: Իրենց խօսակցութիւնը եկաւ ինկաւ իտալիայի վրայ:

Իրենցմէ մէկը սկսաւ գանգատիլ սրահովներէն, մէկը ուրիշը երկաթուղիներէն, վերջապէս տաքնալով փոխադարձաբար սկսան գէշ ըսել այն ամէն բանի որ իտալական է: Առաջինը կ'ըսէր թէ՝ կ'նախընտրէր ճամբորդել Լարոններուն երկիրը. երկրորդը կ'հաւատարմէր թէ իտալիայի մէջ խարդախ և աւագակ մարդոց միայն հանդիւս պած է. երրորդը կը յարէր թէ պաշտօնեաները ընտելարդալ չէին գիտեր: «Տղէս ժողովուրդ մըն է», կ'ըսէր առաջինը: — «Կեղտոտ», կը յարէր երկրորդը: — «Գո՛ւ...» գոչեց երրորդը: «Գող» պիտի ըսէր, բայց ժամանակ չունեցաւ: Գեղին ու ձերմակ ստակներու տեղատարափ մը թափեցաւ այս մարդոց վրայ, սեղանին ու տախտակամածին վրայ ցայտելով: Երեք ճամբորդները ոտքի ելան կառավար, նայելով թէ ո՛ւրիշ կրնար գալ այս հիւսքը, և առերու կարկուտ մը կերան նորէն:

«Ե՛տ առէք ձեր ստակը, կը սրտար անոնց արհամարհանքով ուղարկելու համար, որ բացեր էր խցիկին վարագոյրները: Չե՛մ ընդունիր անոնց սղորմութիւնը որ իմ երկիրս կ'անարգեն:»

Թեւադրութիւններ. — Հարցումներու վերածել. — Բարոյական:

Ուսանողաց միտքը զարգացնելու եւ գը-
րական հաշակ մը սալու համար անոնց՝ յար-
մար դասուած է մէկ քանի պարզ ուսանաւոր-
ներ զետեղել գիրքիս վերջերը :

ԱՐԵՒԱԳԱԼ

Առսու եղաւ , երկնի դրոներ կը բացուին .
Ոսկի շողեր ցանկ արեւն իր չորս դին ,
Կը փարատի մութ գիշերը , արեալոյս
Կը զարդարէ իր շողերով՝ ծաղիկ , բոյս :

Տեսե՛ք , սարին վերէն ծագի նա պայծառ ,
Ամպին սակէն դուրս կը ցայտէ մեծափառ .
Ոսկի՛ արեւ , ելի՛ր , շողա՛ լուսալիր ,
Առանց ֆեզի , ծաղիկ ու ցոլ չեն փալլիր :

Առանց ֆեզի մարդը ապրիլ կարո՞ղ է ,
Առանց ֆեզի կը բուսնի՞ տունկը հողէ .
Ռռանց ֆեզի , բռնուն կրնա՞յ գեղգեղել՝
Արարչին սուրբ անունն օրհնել յեղյեղել

Աննունութեան մէջ ասպարէզդ արձա՛կ է .
Հոն քրմագոյն հանանչներդ արձակե՛ .
Կեանք տու խոտին , ծաղիկ , փոքրիկ միջատին ,
Տաքցուր շողովդ մարմինը հե՛ք աղֆախին :

ՏՂԱՅՈՑ ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Նոր տարի, Կաղանդ, Սուրբ Ծնունդ Փրկչին
Յնծուքեան օրեր են ձեզի համար .
Համբոյրներ տեղան, ժրպիտներ քոչին,
Երգ, պար, խինդ ու խաղ խաչսան անհամար :
Դուրսը դառն ու լեռ, նայեցե՛ք, զրդա՛ք,
Քանձ ամպեր, սառույցն ու ձիւնն են պատեր .
Բայց ցուրտն, ձիւնէն՝ դուք պէտք չէ դողաք
Քանի որ սիրով տա՛նք են ձեր սիրտեր :

* * *

Մըռալ են տարւոյն օրերն առաջին,
Կեանքին պէս՝ որ դառն, այլ կ'արժէ ապրիլ,
Զի քիթուանց, քոչնոց սիրոյ հառաչին՝
Ծաղկանց փունջերով տուն կուտայ Ապրիլ,
Դուք մայր Բընուքիւնն երգեցե՛ք, զրդա՛ք,
Դուք՝ որ տառապիլ ու լալ չեք գիտէր,
Երանութեան մեջ դուք պէտք է լողաք,
Քանի որ խանդով լի՛ են ձեր սիրտեր :

* * *

Վեհաշուք երկնից արեւն ալ պայծառ
Երբ ժպտի ձեզի ամպերուն մեջէն ,

Խամրին վարդ , այլ զինքն օրհնեն ամեն ծառ
Որոնց ուսոց տակ բոյներ մըմընջեն :
Դուք արեւուն փառն օրհնեցե՛ք, զրդա՛ք,
Որ՝ վարդ՝ դեռ խամրիլ, այրիլ չեք գիտէր,
Պէտք է միշտ բուրբ , ժպտիք ու շողաք
Քանի որ հաւա՛սք ունին ձեր սիրտեր :

* * *

Առնան մեջ երբոր զրիտուր վայել բուն ,
Գօսացած տերեւի ալ երբ քօրափին ,
Մինչ մենք կը խոկանք արտով սրտփուն ,
Դուք վերջ մի՛տաք, մի՛, ձեր երգ ու ծափին :
Զեզմով լոկ մընան մեր իղձերն անմեռ ,
Զեզմով՝ որ բաղձալ, պատրիլ չեք գիտէր .
Զրդա՛ք երգեցե՛ք ամառ քե ձըմեռ ,
Յուսով ու լուսով լի՛ են ձեր սիրտեր :

Ե Ր Գ Դ Պ Ր Ո Յ Ի

Ո՛վ յարկ վըսեմ, տո՛ւն սրբանուէր,
Ընկա՛լ ւրսից մեր օրհներգներ:
Անո՛յշ որորան մասալ մեր ինոց,
Ուր զուարթ սահի այգ կեանք ոսկեզօծ,
Ուր մեզ որորեն հողմունք երկնաշունչ
Եւ հրեշտակք ի մեզ ցանեն վարդից փունջ,
Ուր փրկարար շամբէ մեզ կար
Իմաստութիւն մայր խանդակար:
Պարեզ բանաւոր զոր խնկեն ի բոյր
Բարւոյն, ձեմարտին ծաղկունք գեղաբոյր,
Որոց զհիւք ծրծեն հողիք մեր անյագ
Կազմել իմաստից մեղր անապակ:
Ո՛վ յարկ վըսեմ, տո՛ւն սրբանուէր,
Ընկա՛լ ւրսից մեր օրհներգներ:
Աշխարհն է մի ծով ուր գոռայ մերիկ,
Դպրոցն անխըռով ծոց մ'է հանդարտիկ,

Ուր չիւխեն փրչել մահահոտ քամիք
Եւ պարզի վերելն անամայ մի երկինք.
Խաղաղութեան քաղցր օրեվան,
Անմեղ սարփից՝ երանութեան:
Բայց շուտ կը հասնին օրեր փոքորկի,
Կեանքն է փրշալից, ծառայ ենք պարսփի,
Դպրոց մեզ կուտայ նշանակ սիրոյ,
Կիսութեան նըրազ, փարոս հաւատոյ:

Տանա՛ր հրաշագործ, վըսեմ ձուլարան,
Ուր կապարն յոսկի, նիւթն հողի դառնան,
Եւ դո՛ւ կերեսս,
Դո՛ւ, զապագայն.
Մանկանց սիրելի,
Ազանց պաշտելի,
Քեզ փա՛նք, ո՛վ դպրոց,
Լուսոյ վառարան:

ՄԱՔՐՈՒԱԾ ԱՐՏԸ

Երկու մարդիկ երբեմն հարուստ ,

Կրելով յանկարծ զեւն ու կորուստ

Եղած էին զրեքէ աղֆաս :

« Ինչ պէ՛սք ընել բաղդէն զանգաս »

Ըսին իրարու . « Երկուքս ալ արժէր ունինք փոքի փոք ,

« Եկո՛ւք հողագործ ըլլանք մրտակենք զանոնք մեր ձեռքով » .

Հասնին բերեան , ու աւանան

Մեր քրտակները լեցան . . . » :

Առին ցորեն , հունց , զարի

Եզներ , մանգաղ ու արօր . . .

Մին խելացի , հողերն արժին մաքրեց բոլոր ,

Չի քողուց կտոր մ'իսկ ֆարի . . .

Մինչ միւսն՝ անմիտ , հազիւ հերկեց հողն անխնամ .

Ըսաւ . « Ինչ պէ՛սք պի՛ս՝ ունենամ . . .

Ես մաքրութեան արժանոյ՜նր . . .

Արեւն ու անձրեւ , լաւ օդերն են որ

Պի՛սի հունձներն արժէրուն ընեն նրազ կամ առաս . . .

— Ու ցանեցին երկուքն ալ : Օդերն աղուոր եղան շատ ,

Սակայն աւունն երբ եկաւ

Անխընամ արժին բերեց եղաւ սակաւ ,

Միւսինն՝ անկէ լիովի

Տասնապսիկ աւելի :

Այսպէս , բընութիւնն ու երկինք անգամ ,

Մաքրութեան խնամքի են սերս բարեկամ

Եւ անհոգ , անփոյթ , քոյլ ու անարբեր

Մարդուն վրայ Աստուած բարիք չի քափեր :

ԾՈՅԼԸ

Երբ չգայ ձայն զայն իրեն

Հոգածու մայրն իր բարի -

Անկողնին մէջ քուլօրեն՝

Մինչեւ ցորեկ կ'երկարի :

Կամաց հագուի , պոռ մը ջուր
Հագիւ սրսկէ դեմքին վրայ .

Պատահաւոր մը գտնէ զուր
Որ դանդաղի , երեքայ

Եւ միշտ տոգոյն ու մըռալլ
Դպրոց կ'երթայ ան շատ ուշ ,
Տընտընալով ծանախալլ ,
Կարծես ոտքն է մըտքն փուշ :

Հոն , անհոգ ու անտարբեր ,
Խօսուրդօտուով շարունակ ,
Ճիգ , աշխատանք չի բաժնէր ,
Կը վատնէ իր ժամանակ :

Իր ուսուցչին սաստն ու չախ
Բընաւ ազդեր չեն իրեն ,
Պատիժ ալ տան՝ քիչը կախ
Ձի քաշուիւր նա ընկերէն :

Երբոր անոնք եւ կ'երգեն
Կը վազվրգեն , խանդով ժիր ,
Ինքն աշխոյժին քրէր քեն ,
Նստած տեղէն չի տարժիր :

Իրմէ մեծին ու փոքրին
Ծաղրին է նա առարկայ ,
Անհանդ , պաղ , ստորին
Էակ մըն է անիկայ :

Էակ մը , որ պարզապէս
Աշխատութեան անյարմար ,
Աշխարհ եկած է կարծես
Ուտել , խմելու համար :

Եւ որ կ'ապրի անգիտակ ,
Թէ՛ ծպտի բաղդն ա՛ն մարդուն
Որ կը գործէ , միշտ շիտակ
Կամփով , ջանքով եռանդուն :

Եւ որ կ'ապրի ու չի զգար
Կեանքին ախորժն ու հաշակ ,
Թէ անոր մէջ՝ ի՛նչ պայքար ,
Ի՛նչ վայելք կար անուշակ :

Եւ անվրէպ , ո՛ւշ , կամ վաղ ,
Ծոյլ մարդն , առանց անունի ,
Թրշուառութեան մէջ , աւա՛ղ ,
Տառապելով կը մեռնի . . . :

ԱՇԽԱՏ ՈՒԹԻՒՆ

Աշխատքիւն, աշխատքիւն,
Ո՛րչափ բարիք կուսաս մարդուն.
Կեանք երջանիկ, մեծութիւն, գանձ,
Քո պարգեւներդ եւ գերագանց:

Ճարտարագործ ձեռներունդ սակ
Այս մեծ երկիրն է հրապսակ.
Քեզմով բացուի անոր արգանդ
Տայ մեզ հունձներ եւ աղամանդ:

Հոս կը կանգնին բուրգեր հսկայ
Քո զօրութեանդ իբրեւ վրկայ,
Հոն դիտական ճոխ ապարանք
Կը հռչակէ փառքդ ու պարծանք:

Երբ առաջին մարդն առ յաւէ
Թողուց իր դրախտ ծաղկաւէ,
Մենութեան մէջ քեզ զըսաւ յոյ
Մըխիթարող իր վիշտն ու հոգ:

ԾՆՈՒՆԴ

Երկինքն է սեւ, երկիր՝ ապիսակ,
Թող հընչեն ձայնք գանգակներուն.
Ծընաւ Յիսուս. կոյս վայրահակ
Ձայն կը դիտէ դեմքով սիրուն:

Հոն սրահակներ չըկան զարդի
Պահեղ ցուրտէն մանկիկը գիրգ,
Ու միմիայն ուսայնք սարդի
Գերաններէն կը կախուին խիւրկ:

Ձով յարդին վրայ կը սարսըռի
Սիրուն փոքրիկ Յիսուսն ու զայն
Տաքցընէր մէջն իր մտորի
Էջն ու եզը շրջեն վրան:

Ձիւն իր ծոպերն կախէ գունդ գունդ,
Բայց անեաց վրայ երկինքն է բաց,
Հովիւներուն «ծընո՛ւնդ, ծընո՛ւնդ»
Կ'երգեն ապիսակ դասք հրեշտակաց:

ԻՆՉՊԷՍ ՊԷՏՔ Է ԸԼԼԱՅ ԲԱՐԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՄԸ

— Դուքն պիտի սիրես քու գարնոցդ, որովհետեւ այն փառաւոր տունն է, ուր կ'աշխատին զքեզ ուսեալ և պարկեշտ անձ մը ընել:

— Պիտի սիրես ուսուցիչդ, պիտի ըլլաս անոնց հետ անկեղծ և բարի, որպէս զի անոնք ալ քեզ հետ ըլլան անկեղծ և բարի:

— Պիտի սիրես ընկերներդ, պիտի ըլլաս անոնց հետ անկեղծ և բարի, որպէս զի անոնք ալ քեզ հետ ըլլան անկեղծ և բարի:

— Պիտի ըլլաս ճշգրտագին. եթէ մէկը ուշ հասնի դասին, հետեւանքը գէշ է:

— Մտիկ պիտի ընես ուշադիր և միշտ. գիտես թէ երբ դուքն կը խօսիս ընկերոջ մը հետ, ուսուցիչը չտրվեցնէր այն բանը՝ զոր դուքն չզիտնալուդ համար վերջը պիտի յաւիտ:

— Պիտի գիտնաս դասերդ և պիտի կատարես պարտքերդ կրցածիդ չափ լաւ. ուսանողի մը ջանքը պարզ բան մըն է, և մանկութենէ պէտք է յարգես այն բան՝ որ է պարտք:

ՑԱՆԿ ՆԻՒԹՈՑ

ԴԱՍ Ա.	Գիրքը	12
» Բ.	Հրահանգ	11
» Գ.	Աղօթք Մանկան	13
» Դ.	Հրահանգ	14
» Ե.	Ասուած մեր պաշտպանն է	16
» Զ.	Հրահանգ	17
» Է.	Վարէ՛, որդեակ իմ	19
» Ը.	Հրահանգ	20
» Թ.	Հայրենի գիւղը	21
» Ժ.	Հրահանգ	22
» ԺԱ.	Բարեգործ աղջիկն	24
» ԺԲ.	Հրահանգ	25
» ԺԳ.	Ամէն բանով Ասուած կ'յայտնուի	27
» ԺԴ.	(Շար.) » » »	27
» ԺԵ.	Հրահանգ	29
» ԺԶ.	» » »	31
» ԺԷ.	Ազոտ եւ աղուէս	31
» ԺԸ.	Հրահանգ	32
» ԺԹ.	» » »	34
» Ի.	Խորհուրդ մանկանց	35
» ԻԱ.	Հրահանգ	35
» ԻԲ.	» » »	37
» ԻԳ.	Ետեւ եւ Յակոբ	38
» ԻԴ.	Հրահանգ	39
» ԻԵ.	Պատահանալ առակերսր	40
» ԻԶ.	Հրահանգ	41
» ԻԷ.	Նկարագիր անձին	43
» ԻԸ.	Հրահանգ	44
» ԻԹ.	Գիւղացին եւ աղուէսը	45
» Լ.	Հրահանգ	46
» ԼԱ.	Յովսէփ ու իր եղբայրները	47

	Էջ
ԴԱՍ ԼԲ. Հրահանգ	49
» ԼԳ. Ուսուցիչը սիրել	50
» ԼԳ. Հրահանգ	51
» ԼԵ. Կաղնի եւ եղեգն	52
» ԼԶ. Հրահանգ	54
» ԼԷ. Ընկերսիրութիւն	54
» ԼԸ. Հրահանգ	56
» ԼԹ. Զմեռ	58
» Խ. Հրահանգ	60
» ԽԱ. Ուղտ, զալլ, աղուէս	61
» ԽԲ. Հրահանգ	63
» ԽԳ. Աւիճնէ	64
» ԽԴ. Հրահանգ	67
» ԽԵ. Աղամուղէ մասանին	68
» ԽԶ. Հրահանգ	70
» ԽԷ. Ընտանիք	71
» ԽԸ. Հրահանգ	73
» ԽԹ. Զկներ	74
» Ծ. Հրահանգ	75
» ԾԱ. Դիւեր	76
» ԾԲ. Հրահանգ	79
» ԾԳ. Աւաղաղն ու մարգարիտ	79
» ԾԴ. Հրահանգ	80
» ԾԵ. Գանձանակը	81
» ԾԶ. Հրահանգ	83
» ԾԷ. Երկու դրացիք	84
» ԾԸ. Հրահանգ	88
» ԾԹ. Մուրացիանը	88
» Կ. Հրահանգ	90
» ԿԱ. Գիւղացի եւ օձ	90
» ԿԲ. Հրահանգ	91
» ԿԳ. Առուակն ու ժայռը	92
» ԿԴ. Հրահանգ	94
» ԿԵ. Առուակը	94
» ԿԶ. Հրահանգ	96

	Էջ
ԴԱՍ ԿԷ. Փոքրիկ սախտսի մը հետեւանքը	96
» ԿԸ. Հրահանգ	101
» ԿԹ. Կասու եւ տխակ	101
» Հ. Հրահանգ	103
» ՀԱ. Շագանակ	104
» ՀԲ. Հրահանգ	105
» ՀԳ. Շոյ եւ սասանան	106
» ՀԴ. Հրահանգ	108
» ՀԵ. Յորենն ու կորել	109
» ՀԶ. Հրահանգ	111
» ՀԷ. Շվաքած ժողանգարդը	112
» ՀԸ. Հրահանգ	113
» ՀԹ. Կծծի մարդուն կսակը	114
» Զ. Հրահանգ	115
» ԶԱ. Ասեղի	116
» ԶԲ. Հրահանգ	119
» ԶԳ. Չձաղրել խեղանդամները	119
» ԶԴ. Հրահանգ	121
» ԶԵ. Ծղրիքն ու քիթունիկը	122
» ԶԶ. Հրահանգ	124
» ԶԷ. Զգայուն զղան	125
» ԶԸ. Հրահանգ	126
» ԶԹ. Ուղիղ կենալ	127
» Դ. Հրահանգ	128
» ԴԱ. Խլուցիկ կամ Մեծ Պանֆ	129
» ԴԲ. Հրահանգ	131
» ԴԳ. Ուտելու եւ խմելու կանոններ	132
» ԴԴ. Հրահանգ	134
» ԴԵ. Մուկն ու կովը	134
» ԴԶ. Հրահանգ	136
» ԴԷ. Առարկայներու խումբեր	136
» ԴԸ. Տօն ու հանդէս	137
» ԴԹ. Հրահանգ	139
» Զ. Հանճարեղ ծերունին	139
» ԶԱ. Հրահանգ	141

ԳԱՍ ձԲ. Բնականի ուրախություն.	142
» ձԳ. Հրահանգ	144
» ձԴ. Մեկ ժամու արժեք	144
» ձԵ. Հրահանգ	146
» ձԶ. Առիւծը	147
» ձԷ. Հրահանգ	149
» ձԸ. Նասրէսին Հօնան ու իր էքը	149
» ձԹ. Հրահանգ	152
» Մ. Կապիկին եղբայրը	153
» ՄԱ. Հրահանգ	156
» ՄԲ. Հաւատարիմ շուն	157
» ՄԳ. Հրահանգ	160
» ՄԴ. Ծիծեռնակին բոյնը	161
» ՄԵ. Տղիսութեան վնասները	163
Կոյր երգչունին	167
Բասուացի պղծիկ տղան	168
Արեւազալ	175
Տղայոց յորդորակ	176
Երգ դպրոցի	178
Մաքրուած արք	180
Ծոյլը	181
Աշխատութիւն	184
Ծնունդ	185
Գեղեցիկ խօսքեր	186
Ինչպէս պէտք է ըլլայ բարի դպրոցական մը	187
Առածներ առաքինութեան եւ բարութեան վրայ	188

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՏՊԱՐԱՆ ԵՒ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

Պ. ԵՒ Հ. ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԻԱՆ

Սուրբան-Համա

Կ. ՊՈԼԻՍ

«Ազգային գրադարան»

NL0249485

ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ

ՀԻՄՆՈՎԻՆ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄԾ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՅԱՐՄԱՐԱԳՈՅՆ ՄԷԹՈՏՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԾ

	Դ.Ը.
1. Մանկապարտեզ Ա. Տարի	2
2. Մանկապարտեզ Բ. Տարի	3
3. Տարրական Դասընթաց Ա. Տարի	3
4. Տարրական Դասընթաց Բ. Տարի	4
5. Միջին Դասընթաց Ա. Տարի	4
6. Միջին Դասընթաց Բ. Տարի	4
7. Մայրենի Լեզու Գ. Տարի	4
8. Մայրենի Լեզու Դ. Տարի	4
9. Ա. գիրք Ֆրանսերենի ի Հայ բարգմանութ. . .	3
10. Քրիստոնեական	1 1/2
11. Դեղագրութիւն՝ յաշկապէս պատրաստել տրուած Խ. Թահսանեանի.	

Տեսք Ա. 20 փարայ

»	Բ.	»	»
»	Գ.	»	»
»	Դ.	»	»
»	Ե.	»	»
»	Զ.	»	»

Սոյն հրատարակութեանց համար դիմել
ուղղակի Ա.գգ. Պատրիարքարան: